

II. A. 8/a.

1875. IX. 34.

Bar W. Sz. M. Switryna
z Kowna 1875.

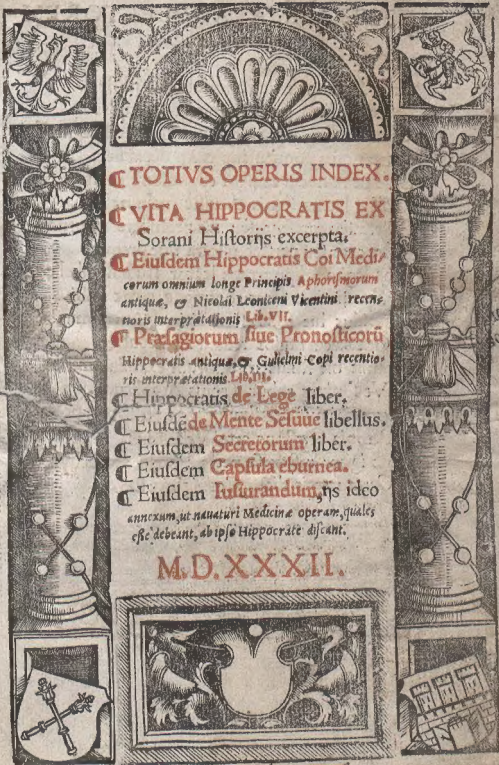
Cim

4389-4390

CIMELIA

Bibl. Joo.

171 klaszycy.

TOTIVS OPERIS INDEX.

VITA HIPPOCRATIS EX

Sorani Historijs excerpta.

Eiusdem Hippocratis Cō Medici

cerum omnium longe Principis Aphorismorum
antique, et Nicolai Leonicensi Vicentini recentis
notis interpretationis **Lib. VII.**

Praelagiorum siue Pronosticorū

Hippocratis antiqua, et Guiljmi Copi recentioris
interpretationis **Lib. VII.**

Hippocratis de Lege liber.

Eiusdem de Mente Sclue libellus.

Eiusdem Secretorum liber.

Eiusdem Capsula eburnea.

**Eiusdem Iulurandum, q̄s ideo
annexum, ut nauaturi Medicine operam, quales
esse debeant, ab ipso Hippocrate discant.**

M.D.XXII.

ILLUM
SOCIETATIS
MEDICAE
MAGNÆ

Josephus Catalogus P. Societ. Med. in S. Georgio
Collegij Vindob.

EPIGRAMMA AD LECTOREM

Mart. Cro.

Artis Apollineæ quicunq; oracula nosse,
 Et medicus credi nomine req; cupis.
 Corpora seu cupias, qua sine habitudine nosse,
 Seu quæ conueniens cuiq; diæta fiet.
 Siue uelis nocui causam cognoscere morbi,
 Siue latens signis eliciisse malum.
 Pellere seu præsens, seu uis prohibere futurum,
 In cute seu perstet, uiscera siue premar.
 Hos legito Hippocratis lector studiose libellos,
 Spe maiora feres commoda, crede mihi.
 Limpidus hic fons est medicina, & maximus au/
 Gracia cui titulos reddidit Herculeos. (tor,
 Protulit hic fœtus medicorum examina multa,
 Vt sonipes robur Troius Argolicum.
 Quænt tibi nunc tersum profert, pulchreq; politum,
 Potonia præstans arte Vedelicus.
 Hinc igitur responsa petes Phœbi, atq; Sibyllæ,
 Certa, magis dictis, Cornigeriq; Dei.

Reverendo Dño Ioanni Andrea
de Valentinis Mutinensi, Artium &
Medicinæ Doctori excellētis. Sando/
miriensi & Trocensi Præposito, Cano/
nico Cracouiē. ac Regiæ & Reginalis
Maiestatum Poloniae Physico, Petrus
Vedelicius Oborniceſi, Artium
& Medicinæ Doctor, Con/
sul Cracouiē. *In libro* *L. Saluberrimo*
S. P. D.

VOCATVS AD
Medicæ artis pu/
blicæ professionē
in hoc præclaris/
simo Regiæ Cui/
tatis Cracouiē/
sis Gymnasio, in
quo sapiētes, et doctissimi uiri, omni stu/
diorū & doctrinæ genere plurimū pol/
e ij

lent excellentissime Doctor, hæsitabam aliquādiu,
quidnā ad studiosorū utilitatem prælegēdum mi/
hi foret: multa enī optima se simul mihi offerebāt,
in hoc diuite campo, inter quæ, tametsi Principis
quarta Fen primi, magis mihi arrisisset, q̄ hæc pars
uberius cæteris in uniuersali medendi arte com/
modū, asserre uideatur. Quia tamē Collega meus,
multo iam ante eiusdem quartæ Fen explicandæ
sibi prouinciam assumpserat, indecorum mihi ui/
sum est, illum, de me alioqui probe meritum, in hoc
suo ipsius instituto, distrahere & impedire: præser/
tim, q̄ paulum dispicienti mihi, primus omnium
Philosophorum ac Medicorum Hippocrates, ora/
cula sua, quæ alij Aphorismos uocant, tanq̄ scopū,
ad quem meam deliberationē, studiumq; & ope/
ram dirigerem, mihi obtulerit, tuis auspicijs expli/
canda, quæ una cum alijs eiusdem Hippocratis o/
pusculis, lectu & cognitu iucundis, Pronosticorum
uidelicet, & Secretorum. Item de Lege, ac de Mente
Sensuue, adiuncta illis formula Iurisiurandi ipsius
etiam Hippocratis, uirtutis & integritatis eius opti/
mo testimonio, imprimenda ad communem uti/
litatem tradidi. Videbatur mihi porro satius, lon/
geq; optimum, ab autore breuiloquo, eodemq;
grauissimo & Medicorū Principe, q̄ a quouis alio
prolixo, meam lectionem auspiciari: uel hoc in pro/
spectu habens, ne materia, longis uerborum peri/
odis conglutinata, tedium & nauseam Lectori per/

Galenus de Tu
enda sanitate
lib. 4. Aphoris
mos Hippo.
uocat oracula.

spicaci ingereret. Vtramq; autem traductionem,
nouam & ueterem, tam Aphorismorum q̄ etiam
Pronosticorum, simul connexui, ut quantū altera
præstet, & aliam explicet, Lectores cognoscant &
intelligant. Ad te uero uirum singulari uirtute &
humanitate præditum, ac multo rerum usu consul-
tissimum, ea ipsa opuscula destinaui, a me diligēter
recognita, & tanq̄ selectos quosdā ex uarijs pratis
flosculos, in pulcherrimū uiridariū redacta, simulq;
cōnexa, ut tuo nomine et auctoritate, qua plurimū
præstas in publicū prodeāt. Adhucietur siquidē illis,
non parum fauoris ac dignitatis, ex tua excellenti
doctrina & uirtute, cum omnes existimaturi sint,
quicquid ad te deferatur, emendatum, omnibusq;
numeris absolutū esse debere. Certo mihi & Me-
dicinæ Tyronibus persuadens, si in huius uiridarij
parua hæc septa discendi gratia secesserint, magnū
fructum, & rerum cognitionem, cuius præstantissi-
ma pars a Medicis tractatur, uerborum miro com-
pendio & parsimonia, inde relatueros. Ratus insu-
per, tibi uiro ornatissimo, cuius nomini hæc inscri-
pta sunt, me, rem nō ingratā fecisse, uel saltem ali-
quod indicium, mei in te animi, meiq; officij, atq; ob-
seruantia tibi præstitisse, pro eo beneficio mihi per-
te exhibito, q̄ cū te penes esset alterū Physicum,
in locum prioris uita functi. Serenissimo & cle-
mentissimo Principi & Domino, Domino SIGIS-
MVNDO Regi Poloniæ, regalibus omnibus uir-

ritibus, gloria, rebusq; gestis inclyto, & Serenissimis eius liberis, ad tuendam & cōseruandā eorum bonam ualeitudinem surrogare, me uiribus longe imparem, non solum ad tantū munus obeundum delegisti, sed etiam apud Serenissimam Principem & Dñam, Dñam BONAM Reginam, Reginali grauitate, animi magnitudine, prudentia, & ceteris uirtutibus, modis omnibus incomparabilē, ac apud Reuerēdis, Dñum PETRVM Tomiciū Præsulē Cracouiensem, & Regni Poloniae Vicecancellarium dignissimum, uirum usquequaq; laudatissimum, ad assequendum in ipso Cracouiensi Gymnasio hoc publicum legendi munus promouisti, & sedulo commendasti: ita, q̄ hac tua commendatione effectum sit, ut si quæ existimatio erat iampridem de moribus, ingenioq; meo, apud homines constituta, ea non modo cumulata sit, uerum etiam confirmata. Sed ne quid inepti de me amplius iactasse uidear, cum ipse nihil aliud habeam, uel studio, uel officio meo accomodatus, q̄ ut operæ & lucubrationis meæ, tibi monimentum aliquod relinq̄ā, hoc licet paruum, tamen accipe ex porrecta fronte & grato animo qualecunq; erga te obseruantia meæ testimoniū, cui me & unice commendatū iri cupio, & omni officiorū genere debere profiteor. Bene uale.

Cracouiæ sexto Kalē

das Iunias.

M.D. XXXII.

¶ Index, qui te lector summarie docet, quid quisq;
liber Aphorismorum Hippocratis contineat.

¶ PRIMO libro Aphorismorum Hippocratis
conueniens uictus tam in morbis acutis q̄ diu/
turnis instituitur. folio primo.

¶ Libro secūdo, multa signa ponūtur, boni & ma/
li, salutis & mortis in morbis prædicētia. fol. 6.

¶ Tertio libro, quarundam ægritudinum dan/
tur causæ, cum ex aeris dispositione, tū ex anni
temporibus, ætatibsq; prouenientes. fol. 15.

¶ Quarto libro docetur, qui Canones sunt obser/
uandi in spontinis, & arte factis euacuationibus.
fol. 22.

¶ Quinto libro habetur, quæ symptōmata eua/
cuationi adueniāt, & quæ calidi & frigidi opera/
tio. Item utero gerentes & aliæ mulieres, quib;
bus accidentibus obnoxia. Aegritudinum insu/
per quædam accidentia annectuntur. fol. 35.

¶ Sexto libro, Signa notæq; multæ ac uariæ po/
nuntur, bonū malumue prædicentes. fol. 47.

¶ Septimo libro, multa quæ in præcedentibus
Aphorismis dicta sunt, utiliter reiterātur, quibus
pleraq; alia, non ab re, ab authore subnectun/
tur. fol. 56.

¶ Index eorum, quæ in Præfagiorum libris uisa
sunt notatu digna.

¶ PRIMO LIBRO Hippocratis de Prædictio-
nibus hæc continentur.

¶ Quam sint necessariae Medicis Prædictiones,
seu Pronostica. fol. 68.

¶ De signis siue indicijs, quæ in uultu existunt.
fol. 69.

¶ Facies morituri horribilis. fol. 70.

¶ De signis quæ in oculis existunt. eodem.

¶ Quomodo oporteat cubare ægrum. fol. 71.

¶ Quam malum sit stridere dentibus ægrum
in febris. fol. 71.

¶ De gesticatione manuum. fol. 72.

¶ De Sudore, qui salubres & qui non. fol. 73.

¶ A præcordijs signa. eodem

De abscessu tumore seu apostemate in ilijs. fol. 74.

¶ Signa puris laudabilis. fol. 75.

¶ SECVNDO libro Hippocratis de Prædicti-
onibus hæc continentur.

¶ De Hydropisi, seu aqua intercutem. fol. 76.

¶ Hydropis diuersitas. fol. 77.

¶ Testium ac uirilium diminutio & retractio in
morbis quid prælagat. fol. 78.

¶ De Somno. fol. 78.

- ¶ De Deiectionibus seu alui excrementis. fol. 78
- ¶ Deiectio non bona. fol. 79.
- ¶ Genera Deiectionum exitiosarum. eodem.
- ¶ De dolore qui in ilīs affligit. fol. 80.
- ¶ De Vrinis. eodem.
- ¶ De Vomitione. fol. 82
- ¶ De Screatione. eodem.
- ¶ De Purulentis. fol. 84.
- ¶ Quibus signis cognoscantur purulenti. fol. 85.
- ¶ De Abscessibus suppurationibus. fol. 87.
- ¶ Abscessus optimi in pulmonia uehemēti. fol. 88.
- ¶ Vesica affecta quid prælagat. fol. 89.

¶ Quæ libro Tertio Prælagiorum Hippocratis continentur.

- ¶ De Febribus. fol. 90.
- ¶ De circuitionibus morborum, & quo pacto nō integris numerantur diebus. fol. 90.
- ¶ De circuitionibus quibus quartanæ febres finiuntur. fol. 90.
- ¶ Quo pacto in mulieribus a die qua pepererint iudicationes existunt. fol. 90.
- ¶ De affectibus, qui in capite & ore & faucibus affligunt. eodem.
- ¶ Signa crisis per fluxum sanguinis narium, aut apostematis. eodem.
- ¶ Capitis dolor assiduus quando malus. Item

- sanguinis e naribus præscitum. fol. 91.
- ¶ De Angina seu squinantia. fol. 92.
- ¶ De Vuula. fol. 93.
- ¶ Signa & accidentia affecto loco nequaquam definito. eodem.
- ¶ Febres inordinate uagantes, feb. prædicunt quartanas. eodem.
- ¶ De mutatione quæ accidit per ætatem. eodem.
- ¶ Exituras in hyeme frequentius fieri. eodem.
- ¶ De Vomitione spontina. eodem.
- ¶ De Conuulsione seu Spasmo. fol. 94.
- ¶ De signis & indicijs quonam modo differant inter se. Item aliqua de tēperie regionū. fol. 94.
- ¶ Quo pacto prædictiones Medicorum in morbis ratæ sint. fol. 95.
- ¶ Mala quæ hic non dicuntur, similiter dignoscuntur. fol. 97.

HIPPOCRATIS VITA DE SORANI HISTORIIS.

HIPPOCRATES domo quidé et
genere Cous fuit, Heraclidæ, Phæne/
retesq; filius, ab Hercule, Aesculapioq;
genus ducens, oriundusue. Nam ab
uno uigesimus erat, ab altero nonus & decimus.
Meminit eius gentis originis, genealogiæue Era/
tosthenes, Pherecides, Apollodorus, Areus Tar/
sensis. Heraclidæ quidem sui patris auditor fuit,
Herodici deinde, secundum autem nonnullos, &
Gorgiæ Leontini rhetoris, Democritiq; Abderita/
ni philosophi. Peloponiacis uero temporibus flo/
ruit. Natus est (ait Histomachus primo de Hip/
pocratis secta) primo anno octogesi mæ olympi/
adis. Soranus autem Cous, qui cuncta librorum
conditoria, monumentaq; in Co perscrutatus est,
addit, regnante, siue in magistratu existente Abri/
ada, mensis Agrianei septimo, ac uigesimo die, quo
etiam nunc Coos ait Hippocrati parentare. Arte
uero medica, disciplinisq; circularibus institutus,
exercitatusue, parentibus iam mortuis, de patria
discessit. Quemadmodum uero perperam & ma/
ligne Andreas libro de medica origine, genealo/
giæue, quoniam librorum publicum conditorium
incenderat in Cnido. Cæteri autem aiunt, quod
A n̄ statuerat

*Co singulis an
nis Hippocra
ti parenabāt.*

*Andreas Hippo
cratem infas
mauit.*

statuerat, quæcunque in singulis locis agerentur,
 perficerenturæ, perscrutari, uti ea uarietate magis
 exercitaretur, excitareturæ. Quemadmodum uero
 Soranus Cous in historia tradit, somnus dormi/
 enti adstitit, mandauitq; uti in Thessaliam migra/
 ret. Cum uero Græciam totam medicina iuuaret,
 omnibusq; admirationi esset, Perdiccasq; Macedo/
 um rex, qui tabe phthisiue laborare credebatur,
 per legatos rogasset, ad sese uti ueniret, cum Eu/
 ryponte senatu maiore ad eum uenit, morbumq;
 illum animi affectum, amoræue esse ostendit. Nam
 post Alexandri patris mortē, Philan eius pellicem,
 amicamue Perdiccas deperibat, cui cum factum
 dissertaret, deprehendit Perdiccam uisu Philes ex/
 hilarari, sicq; cum morbo illo liberauit, conserua/
 uitq;. Quem etiam Abderitani, ad Democritum
 infania liberandum uocauerunt, totamq; Græciā,
 urbescq; omnes a pestilentia liberauit, quin & in Il/
 lyrios, plurimasq; barbaras nationes pestilentia
 ingruente, rogantibus eorum regibus, uti ad sese
 ueniret, cum ab eorum legatis, qui uenti illic uige/
 rent, rescuiisset, sine se dimisit. Cum præterea mor/
 bum pestilentiaue in Atticam uenturā prospexis/
 set, cumq; hoc futurum præmonuisset, & urbium
 & discipulorum, quos ad eas liberandas mittebat,
 curam habuit, Græcosq; adeo amauit, uti cum eius
 gloria, & autoritas ad Persas fama peruenisset,
 hacq; de causa ab Artaxerxe p Hystaniden Hel/
 lespontiorum

Soranus Cous
 Perdiccas.
 phthisiue cre-
 ditus.

Euryphon me-
 dias.

Phila Alexan-
 dri pellex & Per-
 dian adaman.

Democritus in-
 sanus putatur.

Quæ cura Gre-
 ciam à pestilens-
 tia liberauit

Artaxerxes.
 Hystanides
 Helleponti
 hipparchos.

Iespontiorum praefectum hipparchonue, magnis
 donis, promissisq; uti ad sese iret, rogaretur: cum
 esset seuerus, grauis, constansq; auriq; & argenti co/
 temptor, suorumq; amator, negauit se iturum: quē/
 admodum ex epistola ad eum scripta demonstra/
 tur. Liberauit & patriam suam Con, cum Atheni/
 enses bellum ei essent illaturi, cum Thessalos ro/
 gasset, uti opitulerentur. Qua de re, magnis, et prae/
 claris honoribus a Cois celebratur, non minus & Quandam ab
omnibus cole/
retur Hippo/
crates, uideto.
 ab Argiuis, & ab Atheniensibus, qui eum ab Her/
 cule secundum sacris Eleusinijs initiatum, partici/
 pemue fecerūt, ciuitateq; donauerunt, publica; ei
 posterisq; eius alimenta in Curia, Prytanioe de/
 derunt. Liberaliter aut & sine inuidia cognatos, fa/
 miliareq; medicam artē docebat cū probo iureiu/
 rando. Obiuit aut apud Larissæos, cū Democritus Mors Hippo/
crates.
 fertur perisse, quemadmodū nonnulli uolunt, no/
 naginta annorū, sicuti aut alij octogintaquinq; cē/
 tum & quatuor aliqui, centū & nouē uolunt alij.
 Sepultus est inter Gyrtonem & Larissam, ac etiam
 nunc eius monumentū ostenditur, in quo diu apū
 examen mellificantiū permansit; quo melle nutri/
 ces infantīū pustulas & oris hulcera apud tumu/
 lum perungebant, & facile sanabant, abigebantue.
 Capite uero tecto, in plurimis eius imaginibus sin/
 gitur, quemadmodum nonnulli uolunt pileo, quod Cur capite tes/
to cernatur.
 nobilitatis est, quemadmodū Vlisses pileatus cer/
 nitur, Cæteri autem uestimento, & horum aliqui
 A iij propter

propter decorū, honestatēq; cum caluus esset, nō
nulli ob capitis imbecillitatē. Quidam aut uolunt,
uti principis locū & gravitatem cōseruaret, retine/
retue ambulando. quidam argumentū esse uolunt
amantis uagari, peregrinariue, nōnulli librorū eius
obscuritatis indicium esse autumāt, quidam, uti ostē/
deret, etiā cum ualemus, lædentiā uitare oportere.
plurimi, quod ambulando manus iāctaret, uti eas
cohiberet, firmitus teneret, caput enī uestimēti flu/
entem laciniā manu apprehēdens tegebat. De eius
aut libris maxima discordia est, nam alij aliter opi/
nantur: quo fit, uti de ijs nō facile sit, quicquā affir/
mare, differereue. plurimæ nāq; causæ hoc iudiciū
impediunt. Primū, cognominatio, seu inscriptio. Se/
cundū, formā, figuramue dicendi cōseruare posse.
Tertium, quia ualētius, uehementiusue, debiliusq; &
remissius quādoq; p ætatē eadem & scribit, & dicit.
Causasq; præterea multas cū ijs posset quis addu/
cere. Summus pfecto pecuniarū contemptor fuit,
moribusq; seuerus & grauis, magnopereq; Græcos
amauit: nam omnes suæ gentis homines summo
studio curauit, cūctasq; sicuti antea dictū est, Græ/
ciæ urbes pestilentia liberauit, quamobrem præcla/
ris afficiebatur honoribus, nō apud Coos solū, sed
& Argiuos & Athenienses. Filios moriens
duos reliquit, Thessalum, Draconemq;
Discipulorū uero magnū nume/
rū, sed præstantissimi eius fi/
lij fuisse dicuntur.

De libris Hip/
pocratis, nihil
dicit.

Thessalus Dros
& Hippo
cratis filij.

Τελος δὲ καὶ αἱ.

HIPPOCRATES.

An
qu

Leon
eni.

Ant.

APHOR. HIP. LIBER I. Fo. I
 ✦ APHORISMORVM HIPPO-
 cratis liber primus, antiquæ, & Nicolai Leo-
 niceni Vicentini nouæ in-
 terpretationis.

¶ Doet Hippocrates, conuenientē uictum inſtituere hoc libro, tam in a-
 ſſectibus q̄ diuturnis omnibus. Præterea, q̄ ſepe æger totus, cū ſola uictus
 ratione, ipſi naturæ ſit permittendus. Ad hæc, eſſe euacuationem ut plus
 rimam neceſſariam, per loca conferentia.

¶ Aphoriſmus I.

Ant.
 qua

Vita breuis. Ars uero longa. Tempus au- Proœmium,
 tem acutum. Experimentum fallax, iu-
 dicium autem difficile. Oportet autem
 non ſolum ſeipſum præbere facientem
 quæ oportet, ſed etiam egrotantem, & præſentes,
 & ea quæ extrinſecus ſunt.

Leoni-
 ani.

¶ Vita Breuis, ars uero longa, occaſio autem præ- uictus ſeu dico
 cept, experimentū periculolum, iudiciū difficile. te rationē doc
 Nec ſolū ſe ipſum præſtare oportet opportuna fa- et.
 cientem, ſed & ægrum, & aſſidentes, & exteriora.

¶ Aphoriſmus II.

Ant.

¶ In perturbationibus uentris & uomitibus qui
 ſponte ſunt, ſiquidem qualia oportet purgari pur- Libri Apho. es
 gentur, & confert, & bene ferūt. Si uero non, con- xento ſue tra
 trarium. Sic & inanitio, ſiquidem qualem oportet ctatus inapt.

APHORISMORVM HIP.

fieri fiat, & confert, & bene ferūt. Si uero non, contrarium. Contemplari igitur oportet, & tempus, & regionem, & aetates, & egritudines, in quibus oportet, aut non.

¶ In perturbatiōibus uentris, & uomitibus spon/² Leonis
tinis, si talia purgentur qualia purgari oportet, con/
fert, & leuiter ferunt: sin minus, contra. Sic & ua/
forum inanitio, si talis fiat qualis fieri debet, cōfert,
ne confides & bene tolerant: sin minus, contra. Inspicere itaq;
an. oportet & regionem, & tēpus, & aetatem, & mor/
bos, in quibus conueniat, aut non.

¶ Aphorismus III.

¶ In exercitantibus ad summum, bone habitudi/^{An8}
nes sunt fallaces, si in ultimo fuerint. Non enim
possunt manere in eodem, neq; quiescere, qui uero
non quiescunt, nequaquam possunt in melius addere,
relinquitur igitur ad peius. Horū igitur causa, bo/
nam habitudinem soluere confert, & non tarde, ut
rursus principium nutrimenti accipiat corpus. Neq;
cōpressiones ad ultimū ducere, fallaces enim sunt,
sed qualis natura habentis fuerit sustinere, ad hoc
ducere. Similiter & inanitiones ad ultimū ducētes,
sunt fallaces. Et iterum resumptiōes in ultimo exi/
stentes fallaces.

LIBER I. Fo. 2

cont. ¶ **H**abitus exercitatorū qui ad summiū bonitatis attingunt, periculosi, si in extremo constiterint: neq; enim possunt in eodem permanere, neq; quiescere, cum uero non quiescant, neq; possunt proficere in melius: reliquum est igitur ut decidant in deterius. His de causis bonum habitum statim soluere expedit, ut corpus rursus nutriri incipiat, neq; cōpressio- nes ad extremū ducendæ: periculosum enim. Sed qualis natura fuerit eius qui debet perferre, ad hoc ducere conuenit. Sic & euacuationes quæ ad extre- mum deducunt periculosa. Et rursus refectiones, cum extremæ fuerint, periculosa.

¶ Aphorismus III.

Anti. ¶ **T**enues & certæ dietæ in diuturnis semper passi- onibus, & in acutis ægritudinibus quibus non con- ueniunt, difficiles. Ad ultimū tenuitatis quæ addu- cuntur dietæ, difficiles. Et iterum resumptiones in ultimo existentes, difficiles.

Leoni. ¶ **V**ictus tenuis, atq; exquisitus, in morbis quidē ⁴ longis semper: in acutis uero, in quibus non con- uenit, periculosus. Et rursus qui ad extremū, deue- nit tenuitatis, grauis est. Nam & repletiones, quæ ad extremum deueniunt, graues sunt.

*Qui abus mor-
tricusque mor-
bis conueniat.*

¶ Aphorismus V.

B ñ

APHORIS. HIPPO.

¶ In tenuibus dietis peccant egrotantes, & ideo ^{Ant.} magis leduntur. Omne enim peccatū quantūcūq; sit magnum, sit maius in tenuibus dietis q̄ grossioribus. Propter hoc, & in sanis fallaces sunt ualde, & certæ & constitutæ dietæ, quoniā peccātia difficilius ferunt. Propter hoc igitur tennes & certæ dietæ fallaces sunt amplius parum solidioribus.

¶ In tenui uictu ægri delinquent, quo fit ut magis ⁵ lædātur. ^{Leoni.} Quicūq; enim error cōmittitur magnus, maior in hoc fit, q̄ in paulo pleniori uictu: ppter ea etiam sanis periculosus existit ualde exquisitus uictus, & constitutus, quoniā errores grauius ferūt. Ob hoc igitur tenuis uictus, atq; ad modū exquisitus, eo qui sit paulo plenior, magis periculosus.

¶ Aphorismus VI.

¶ Ad ultimas ægitudines, ultimæ curationes ad ^{Ant.} perfectionem sunt potentes.

¶ Extremis morbis, extrema exquisite remedia ⁵ ^{Leoni.} optima sunt.

¶ Aphorismus VII.

¶ Vbi ergo secundum acumen ægri- ^{Ant.} tudo continuos & ultimos labores habet, ultima & tenuissima dieta necessarium est uti. Vbi autem non, non, sed conuenit grossius reficere. Et tantū subconde-

LIBER I.

Fo. 3

scendere, quantum ægritudo mollior fuerit ultimis.

Leon. ¶ Vbi morbus peracutus est, statim extremos habet labores, & extreme tenuissimo uictu utendū est. Vbi uero non, sed pleniorē uictum cōtingit adhibere, tātum cibi, indulgendum est, quanto morbus extremis est mollior.

¶ Aphorismus VIII.

Ant. ¶ Quando in statu est ægritudo, tunc tenuissima dieta necessariū est uti.

Leon. ¶ Quando morbus in suo uigore constiterit, tunc uictu tenuissimo utendum est.

¶ Aphorismus IX.

Ant. ¶ Contemplari igitur oportet ægrotantē, si sufficiat dieta ad statum ægitudinis, & utrum ille deficiat prius & non sufficiat dieta, aut ægritudo deficiat & obtundatur.

Leon. ¶ Coniectari autem oportet, an æger cum uictu sufficiat pdurare donec morbus cōsistat, & nunqd prius ille deficiat, nec possit cum uictu perdurare, uel morbus antea deficiat, atq; hebetescat.

¶ Aphorismus X.

B in

APHORIS. HIPPO.

Quibus ergo continuus est status, continuo & Ant.
inter reficere oportet. Quibus uero posterior
status, ad id & ante id parum auferendum. Prius
uero uberius reficiendum, ut sufficiat ægrotans.

10
Quibus igitur statim morbus consistit, his sta- Leon.
tim tenuis uictus adhibendus est: quibus uero po-
sterius debet consistere, his, & in ipso consistendi
tempore, & parum ante illud, cibis subtrahendus,
prius uero uberius agendum, ut æger sufficiat.

¶ Aphorismus XI.

¶ In paroxysmis subtrahere oportet, apponere. Ant.
lesio. Et quæcunq; secundum circuitus exacuuntur,
in exacerbationibus subtrahere oportet.

11
¶ In accessionibus abstinere oportet: nam cibum Leon.
dare, nocuum est, & quibus per circuitum fiunt accessi-
ones, in ipsa accessione abstinere oportet.

¶ Aphorismus XII.

¶ Paroxysmos uero & consistentias declarant ægri- Ant.
tudines, & tempora anni, & circuituum adinuicem
incrementa, siue quotidie, siue præter diem, siue per
amplius tempus fiant. Sed ex post apparëtibus, quæ/
admodum in pleuretico sputum subrubeum, si conti-
nuo appareat, inchoantem quidem abbreviat. Si ue-

APHORIS. HIPPO.

ro posterius appareat, plonat. Et urinæ, & eger-
stiones, & sudores, & discritas, & eucritas, & lon-
gas & breues ægri tudines apparentia declarant.

12

Leon. ¶ Accessiones uero, & constitutiones, morbi in-
dicabunt, & anni tempora, & circuituū successiua
incrementa, siue quotidie, siue alternis diebus, siue
per maiora interualla fiant. Sed ex his quæ mox
apparent indicia sumuntur: quemadmodum in
morbo laterali, si circa initia statim sputū appareat,
morbū breuiat: si uero postea appareat, producit.
Et urinæ, & alui excrementa, & sudores: quæcunq;
apparuerint, uel bonam morborū iudicationē, uel
malā, uel breues, aut lōgos fore morbos ostendūt.

¶ Aphorismus XIII.

Ant. ¶ Senes facillime ferunt ieiuniū. Secundo consi-
stentes. Minus uero pueri. Horum uero omnium
maxime infantes. Horum uero ipsorum, quicunq;
sunt animosiores existentes.

31

Leon. ¶ Senes facillime ieiuniū ferunt: secundo loco
qui ætatem consistentem habent, minus adole-
scentes, omnium minime pueri, præsertim qui in-
ter ipsos sunt uiuidiores.

¶ Aphorismus XIII.

¶ Qui crescunt, plurimum habent innatum calorem, plurimo igitur indigent nutrimento. Si uero non, consumitur corpus. Senibus uero paruus calor inest, propter hoc igitur paucis fomentis indigent, a multis enim extinguitur cibus calor. Propter hoc igitur & febres senibus non similiter acute fiunt, frigidum enim corpus habent.

Qui cibum magis appetunt.

¶ Qui crescunt plurimum habent calidi innati: plurimo igitur egent alimento, alioqui corpus absumentur. Senibus uero parum calidi innati inest: paucis propterea fomitibus egent, quia a multis extinguuntur. Hanc etiam ob causam febres senibus non similiter acutæ fiunt: frigidum enim eorum corpus.

Cur seniorum non graues febres.

¶ Aphorismus XV.

¶ Ventres hyeme & Vere, calidissimi sunt natura, & somni longissimi. In his ergo temporibus, oblationes plures dandæ sunt. Etenim innatus calor est multus, nutrimento igitur ampliori indigent. Signum, & ætates, & athletæ.

¶ Ventres hyeme, & Vere natura calidissimi sunt, & somni longissimi: quare per ea tempora alimenta copiosiora sunt exhibenda. Etenim tunc calor innatus plurimus est, unde & pluribus egent alimentis: indicio sunt ætates, & athletæ.

Aphorismus XVI.

Ant. ¶ Humidæ dietæ, omnibus febricitantibus con/
ferūt, maxime uero pueris, & alijs, sic assuetis refici.

Leoni. ¶ Victus humidus febricitantibus omnibus con/
fert, maxime uero pueris, & alijs qui tali uictu uti
consueuerunt. 16

Aphorismus XVII.

Ant. ¶ Quibus semel, aut bis, aut amplius, aut minus,
aut secundum partem. Dandum uero est aliquid
tēpori, & horæ, & regioni, & ætati, & cōsuetudini.

Leoni. ¶ Et quibus semel, aut bis, & quibus plura ne,
an pauciora particulatim oporteat afferre, conside/
randum. Condonandum autem aliquid, tempori,
ætati, & consuetudini. 17

Aphorismus XVIII.

Ant. ¶ Æstate, & autumnno, cibos grauissime ferunt.
Hyeme ueuro, facile. Vere autem, secundo.

Leoni. ¶ Æstate, & autumnno cibos difficillime ferunt,
hyeme facillime: secundum locum uer habet. 18

Aphorismus XIX.

APHORIS. HIPPO.

¶ His qui in circuitibus exacuuntur, nihil dare, ^{Ant.}
neq; cogere, sed auferri ex apposis, ante crism.

¹⁹
^{Circuitus accessio-} ¶ His qui per circuitus accessionem habent, nihil ^{Leoni.}
^{sionum.} dare oportet, neq; cogere, sed subtrahere adiectioni
ante iudicationes.

¶ Aphorismus XX.

¶ Ea quorum crisis sit, & quorum facta est æqua ^{Ant.}
liter, non mouere, neq; nouum facere, neq; phar/
macis, neq; alijs prouocationibus uti, sed sinere. ⁵

²⁰
¶ Quæ iudicantur, & iudicata sunt integre, neq; ^{Leoni.}
mouere, neq; nouare aliquid, siue medicamentis,
siue aliter irritando, sed sinere.

¶ Aphorismus XXI.

¶ Quæ ducere oportet, undecunq; maxime natu- ^{Ant.}
ra repit, inde ducere, per conuenientes regiones. ⁵

²¹
¶ Quæ ducere oportet, quo maxime natura uergit ^{Leoni.}
per loca conferentia, eo ducere.

¶ Aphorismus XXII.

¶ Digesta medicari, & mouere nō cruda, neq; in ^{Ant.}
principijs, nisi sint furiosa, multa uero nō sūt furiosa

Leon. ¶ Concocta medicari, atq; mouere nō cruda (nec in principio) modo non turgent: plurima uero non turgent.

¶ Apho. XXIII.

Ant. ¶ Quæ egeruntur, non multitudinem considerare oportet, sed quomodo egeruntur. Et si qualia oportet purgari purgentur, & confert, & bene ferunt. Et ubi oportet usq; ad defectionem ducere: & hoc facere: si sufficiat ægrotans.

Leon. ¶ Deiectiones non multitudine sunt æstimandæ, sed si talia deſciantur qualia cōueniunt, & ægri facile tolerant. Atq; ubi usq; ad animi defectionē expedit ducere, faciendum, si æger possit tolerare.

¶ Apho. XXIII.

Ant. ¶ In peracutis passionibus raro, & in principijs pharmachis uti, & hoc prius bene dijudicātes facere.

Leon. ¶ In acutis passionibus raro, & in principijs medicaminis purgantibus uti, & hoc cum præmeditatione faciendum. *Medamina quādo danda.*

¶ Apho. XXV.

C ij

APHORIS. HIPPO.

¶ Si qualia oportet purgari purgentur, & confert, ^{Anti.}
& bene ferunt. Si uero contrarium importune.

¶ Si qualia oportet purgari, purgentur, confert, ²⁵
& facile ferunt: si contra, difficulter. ^{Leon.}

✦ APHORISMORVM HIPPO,
cratis liber secundus, antiquæ, & Nicolai
Leonici Vicentini nouæ in-
terpretationis.

¶ Libro secundo, multa signa ponuntur, boni &
mali, salutis & mortis, in morbis prædicentia.

¶ Aphorismus I.

Somni qualitas.

IN quo morbo somnus laborem præstat, ^{Anti.}
mortale. Si uero somnus iuuerit, non
mortale.

¶ In quo morbo somnus laborem facit, mortale: ¹
si uero iuuat non mortale. ^{Leon.}

¶ Apho. II.

¶ Vbi desipientiam somnus sedat, bonum. Vbi ^{Anti.}
uero præstat, malum.

¶ Vbi somnus delirium sedat, bonum. ²

^{Leon.}

LIBER II.

Co. 2

¶ Apho. III.

Ant. ¶ Somnus & uigilia, utraq; modo magis facta, malum.

Leoni. ¶ Somnus, atq; uigilia, utraq; si modum excesse³ rint, malum.

¶ Apho. IIII.

Ant. ¶ Non plenitudo, non indigētia, neq; aliud quodcunq; magis natura fuerit, nihil bonum.

Leoni. ¶ Non facietas, non fames, neq; aliud quicq; quod⁴ modum naturæ excessit.

¶ Apho. V.

Ant. ¶ Labores spontanei, narrant morbos.

Leoni. ¶ Spontaneæ lassitudines, morbos prænunciant.⁵

¶ Apho. VI.

Ant. ¶ Quicunq; dolentes aliquid corporis, plurimū dolorem non sentiunt, his mens ægrotat.

Leoni. ¶ Quicunq; dolentes parte aliqua corporis, omnino dolorem non sentiunt, his mens ægrotat.⁶

C in

APHORIS. HIPPO.

¶ Apho. VII.

¶ Quaecunq; multo tempore extenuantur corpora, ^{And.} tarde reuerti consueuerunt. Quæ uero modico, modice.

¶ Quæ longo tempore extenuantur corpora, ⁷ lente ^{Leoni.} reficere oportet, quæ uero breui, breuiter.

¶ Apho. VIII.

¶ Si ex ægritudine cibum accipiens quis non con- ^{And.} ualescat signum est, q; corpus plurimo cibo uti- tur. Si uero non accipienti hoc fit, significat quo- niam corpus inanitione indiget.

¶ Si a morbo cibum assumens quis non corrobo- ⁸ ratur, ^{Leoni.} pluri alimento corpus uti significatur: quod si non assumente cibum hoc accadat, scire oportet q; indiget euacuatione.

¶ Apho. IX.

¶ Corpora ubi quis uult purgare, oportet flu- ⁹ ^{And.} xa facere.

¶ Corpora cum quispiam purgare uoluerit, opor- ⁹ ^{Leoni.} tet fluida facere.

LIBER II.

Fo. 8

¶ Apho. X.

Ant. ¶ Non pura corpora quantuncunq; nutries, magis ledes.

Leoni. ¶ Non pura corpora, quanto plus nutries, tanto magis ledes. ¹⁰

¶ Apho. XI.

Ant. ¶ Facilius est repleti potu q̄ cibo.

Leoni. ¶ Facilius est impleri potu, q̄ cibis. ¹¹

¶ Apho. XII.

Ant. ¶ Quæ relinquuntur in morbis post crīsim, subversiones facere consueuerunt.

Leoni. ¶ Quæ relinquantur in morbis post ¹² crīsim, re/ iudicationem. cīdiuas facere consueuerunt.

¶ Apho. XIII.

Ant. ¶ Quibuscunq; crīsis fit, his nox difficilis est ante acumen, superueniens uero leuior, ut in pluribus. ¹³

Leoni. ¶ Quibuscunq; crīsis, id est iudicatio fit, his nox grauis ante accessionem: quæ uero subsequitur

APHORIS. HIPPO.

magna ex parte leuior existit.

¶ Apho. XIII.

¶ In uentris fluxibus mutationes egestionum iuuant, si non ad mala transmutantur. Ant.

¶ In profluuijs alui, mutationes excrementorū iuuant, nisi ad mala mutatio fiat. 14
Leon.

¶ Apho. XV.

¶ Vbi fauces ægrotant aut postula in corpore nascuntur, considerare oportet egestioncs. Si enim cholerica fuerint, corpus ægrotat. Si uero sanis similes, certum est corpus nutrirī. Ant.

¶ Vbi fauces ægrotant, aut tubercula nascuntur in corpore, excretioncs inspicere oportet. Nam si biliosa fuerint, corpus una ægrotat. Si uero similes sanis, tutum est corpus nutrire. 15
Leon.

¶ Apho. XVI.

¶ Vbi indigentia, non oportet laborare. Ant.

¶ Vbi fames, laborandum non est. 16
Leon.

¶ Apho. XVII.

LIBER II. Fo. 9

Ant. ¶ Vbiuncq; cibus præter naturam intrat, hic ægritudinem facit. Manifestat uero sanatio.

Leoni. ¶ Vbi cibus præter naturam plus ingestus est, hic morbum facit: ostendit autem sanatio.

¶ Apho. XVIII.

Ant. ¶ Eorum quæ nutriuntur copiosæ & uelociter, ueloces secessus fiunt.

Leoni. ¶ Eorum quæ uniuersim, & uelociter nutriunt, ueloces quoq; fiunt excretiones.

¶ Apho. XIX.

Ant. ¶ Acutorum morborum non omnino certæ sunt sanicatis pronuntiationes, neq; mortis.

Leoni. ¶ Acutorum morborum non omnino sunt certæ prænuntiationes, aut salutis, aut mortis.

¶ Apho. XX.

Ant. ¶ Quibuscunq; iuuenibus existentibus uentres sunt humidi, his senescentibus exsiccantur. Quibus iuuenibus ueatres sunt sicci, his senioribus factis humectantur.

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibus iuuenibus adhuc aluus humecta est, ^{Leonb}
his senescentibus exsiccat. Quibus uero iuuenibus
adhuc aluus sicca est, his senescentibus humectatur.

¶ Apho. XXI.

¶ Potus indigentiam soluit. ^{Ann.}

¶ Famem, thorexis, id est uini potio, ²¹ soluit. ^{Leonb.}

¶ Apho. XXII.

¶ Ex plenitudine quæcunq; ægritudines sunt, ^{Ann.}
euacuatio sanat. Et quæcunq; ab euacuacione, ple-
nitudo. Et aliorum contrarietas.

¶ Quicunq; morbi ex repletione sunt, ²² curat eua- ^{Leonb.}
cuatio. Et quicunq; ex euacuacione, repletio, &
aliorum contrarietas.

¶ Apho. XXIII.

¶ Acutæ ægritudines in quatuordecim diebus iu- ²³ ^{Ann.}
dicantur.

¶ Acuti morbi in quatuordecim diebus iudicantur. ^{Leonb.}

¶ Apho. XXIII.

¶ Septimæ quarta est indicatiua. Et alterius heb- ^{Ann.}

LIBER II. Fo. 10

domada octaua est principiu. Contemplaria uero
xi. hac enim est quarta secunda hebdomada. Co/
templaria uero rursus septima decima. hac est enim
quarta a quartadecima, septima uero ab undecima.

24

Ann. Leon. ¶ Septenorum, quartus est index: alterius septi/
mana octauus principium. Est autem & undeci/
mus contemplabilis. Ipse enim quartus, est alteri/
us septimana. Rursus uero & decimus septimus
contemplabilis: ipse siquidem quartus est, a quar/
todecimo: septimus uero ab undecimo.

¶ Apho. XXV.

Ann. ¶ AEstiua quartana ut multum fiunt breues. Au/
tumnales uero longae. Maxime uero quae ad hye/
mem coniunguntur.

25

Leon. ¶ AEstiua quartana magna ex parte breues: au/
tumnales, longae, & maxime quae hyeme attingunt.

¶ Apho. XXVI.

Ann. ¶ Febrem in spasmio melius est fieri, q̄ spasmio
in febre.

26

Leon. ¶ Febrem conuulsioni superuenire melius est, q̄
febris conuulsionem.

Dñ

APHORIS. HIPPO.

¶ Apho. XXVII.

¶ Non secundum rationem alleviatis, non oportet credere. Neq; uereri ualde mala, quæ fiunt irrationabiliter. Multa enim talium incerta sunt, & non ualde permanere, neq; morari consueuerunt.

And.

¶ His qui non ex ratione leuius se habent, non oportet fidere, neq; multum formidare mala, quæ præter rationem eueniunt. Plurima enim talia stabilia non sunt, neq; multum durare, & permanere consueuere.

27

Leon.

¶ Apho. XXVIII.

¶ Febricitantibus non fortiter neq; omnino, in superficie permanere, & nihil minuere corpus, aut tabescere magis eo, quod secundum rationem fit, malum est. hoc enim longitudinem ægritudinis significat, hoc uero imbecillitatem uirtutis significat.

And.

¶ Febricitantium non omnino leuiter, permanere corpus, & nihil minui, uel etiam plusq; ratio postulat contabescere, malum : hoc enim morbi longitudinem : hoc uero imbecillitatem significat.

28

Leon.

¶ Apho. XXIX.

LIBER II.

Fo. II

Ant. ¶ Inchoantibus morbis, si quid uidetur mouere,
moue: in statu uero habere silentium melius est.

Leon. ¶ Cum morbi inchoant, si quid mouendum uide-
tur, moue: cum uero consistunt, ac uigent, melius
est quietem habere.

29

Quid per ex-
ordia & fines
morborum
agendum.

¶ Apho. XXX.

Ant. ¶ Circa principia, & fines, omnia imbecilliora,
circa status omnia fortiora.

30

Leon. ¶ Circa inicia, & fines, omnia imbecilliora: cum
uero consistunt, fortiora.

¶ Apho. XXXI.

Ant. ¶ Ex ægritudine uero bene reficienti, & nihil ad-
dere corpus, malum.

Leon. ¶ Eius qui ex ægritudine bene cibatur, nihil pro-
ficere corpus, malum.

31

¶ Apho. XXXII.

Ant. ¶ Plerumq; omnes male se habentes, secundum
principia quidem bene recipientes, & nihil adden-
tes, in fine rursus abstinere. Secundum principia
quidem abstinere fortiter, posterius uero bene

Dij

APHORIS. HIPPO.

reficientes, melius commutant.

¶ Omnes fere qui male se habent circa initia ³² be/ Leon.
ne cibati, nec quicq̃ proficientes, circa finem rur/
sus cibum non appetunt. qui uero circa initia cibū
ualde non appetunt: postea bene appetentes, q̃
melius euadunt.

¶ Apho. XXXIII.

¶ In omni ægritudine, confortari mente, & bene ^{Anti.}
se habere ad oblationes, bonum. Contrarium ue/
ro malum.

¶ In quouis morbo mente ³³ constare, & bene se ^{Leon.}
habere ad illa quæ offeruntur, bonum: contra ue/
ro se habere, malum.

¶ Apho. XXXIII.

¶ In morbis minus periclitantur ægrotantes, qui/ ^{Anti.}
buscunq; propriæ naturæ, & ætatis, & habitudinis,
& horæ, ægritudo inest, magis q̃ quibus non pro/
pria secundum aliquid horum inest.

¶ In morbis minus periclitantur quorum ³⁴ naturæ, ^{Leon.}
aut ætati, aut habitui, aut tempori magis congruit
morbus, q̃ quibus secundum nihil istorū congruit.

LIBER II.
 ¶ Apho. XXXV.

Fo. 12

Anti. ¶ In omnibus morbis ea quæ circa umbilicum
 & pectinem sunt, spissitudinem habere, melius est.
 Nimis uero tenue & tabefactum, malum. Fallax
 enim huiusmodi ad inferiores purgationes.

35

Leoni. ¶ In quouis morbo partes ad umbilicū, & inum
 uentrem attinentes, crassitudinē habere melius est:
 multū uero extenuari, ac contabescere, prauū. Sed
 & hoc quoq; ad inferiores purgatiōes, periculofum.

¶ Apho. XXXVI.

Anti. ¶ Sana habentes corpora, pharmacis purgati
 exoluuntur: celerius uero malo cibo utentes.

36

Leoni. ¶ Qui salubritatem corporis habent, per medi-
 camenta euacuati cito exoluuntur: & qui prauo
 utuntur cibo.

¶ Apho. XXXVII.

Anti. ¶ Sana habētes corpora, pharmacis uti difficile est.

37

Leoni. ¶ Qui bene se habent corpore, difficulter ferunt
 medicationes.

¶ Apho. XXXVIII.

: APHORIS. HIPPO.

¶ Parum deterior cibus & potus, delectabilior uero, melioribus quidem indelectabilibus, magis appetendus. Anst. Leon.

38

¶ Parū deterior potus, aut cibus, suauior autē, melioribus quidē, sed minus suauibus, est praeferendus. Anst. Leon.

¶ Apho. XXXIX.

¶ Senes iuuenibus plerūq; ægrotāt minus. Quæcunq; uero ægritudines eis chronicae fiunt, multoties commoriantur. Anst. Leon.

39

¶ Seniores iuuenibus plurimum ægrotant minus. Qui uero morbi ipsis accidunt longi, maxima ex parte comitantur ad mortem. Anst. Leon.

¶ Apho. XL.

¶ Branci, & corize, in ualde senibus nō maturantur. Anst. Leon.

40

¶ Raucedines, & grauedines in ualde senibus cōtentionem non admittunt. Anst. Leon.

¶ Apho. XLI.

¶ Qui exoluuntur frequenter & fortiter sine manifesta occasione, repente moriuntur. Anst. Leon.

41

Ann. *Leoni.* ¶ Qui frequenter, ac fortiter absq; causa manifesta exoluuntur, de repente moriuntur.

¶ Apho. XLII.

Ann. ¶ Apoplexiam soluere fortem, impossibile est. Debilem uero non facile.

Leoni. ¶ Soluere morbum, quem apoplexiā uocant, fortem, impossibile: debilem uero, non facile. ⁴²

¶ Apho. XLIII.

Ann. ¶ Strangulorum & dissolutorū, nondum mortuorum, non referunt, quibuscunq; spuma fuerit circa os.

Leoni. ¶ Strangulati, atq; dissoluti, nondum mortui, nō referuntur, quibus spuma circa os fuerit. ⁴³

¶ Apho. XLIII.

Ann. ¶ Crassi ualde secundum naturam, cito moriuntur magis gracilibus.

Leoni. ¶ Qui natura admodum crassi sunt, citius intereunt, q̄ qui graciles. ⁴⁴

¶ Apho. XLV.

APHORIS. HIPPO.

¶ Epilepticorum iuuenibus alterationes, mutationes, maxime ætatis, horarum, locorum faciunt, & uitarum. Anth. Leon.

¶ Quicumq; iuuenes morbo comitiali laborant, ⁴⁵ mutatione maxime ætatis, & temporum, & locorum, & uictuum quoq; liberantur. Leon. Anth.

¶ Apho. XLVI.

¶ Duorum dolorum qui simul sunt, non secundum eundem locum, uehementior denigrat alterum. Anth.

¶ Duobus doloribus simul non eundem locum ⁴⁶ infestantibus, uehementior, alterum obscurat. Leon. Anth.

¶ Apho. XLVII.

¶ Circa generationem saniei, dolores & febres Anth. accidunt, magis q̄ facta sanie. Leon.

¶ Dum pus conficitur, dolores, ac febres ⁴⁷ accidunt magis, q̄ iam confecto. Leon.

¶ Apho. XLVIII.

¶ In omni motione corporis cum ceperis quis Anth. dolere, quiescere statim remedium est. Leon.

Leoni. ¶ In omni corporis motu ubi laborare coeperit,
quies statim lassitudinem aufert.

¶ Apho. XLIX.

Anti. ¶ Assueti assuetos labores ferre, & si fuerint im/
becilles, aut senes, insuetis & fortibus & iuueni/
bus facilius ferunt.

Leoni. ¶ Qui consueti solitos labores ferre, & si fuerint ⁴⁹
imbecilles, & senes, non consuetis, fortibus, atq;
iuuenibus, facilius ferunt.

¶ Apho. L.

Anti. ¶ Ex multo tempore consueta, & si fuerint de/
teriora, insuetis, minus molestare consueverunt.
Oportet igitur ad inconsueta transmittere.

Leoni. ¶ Quæ ex longo tempore consueta sunt, & si ⁵⁰
deteriora sunt, insuetis minus molestare solent.
Oportet igitur ad insueta permutari.

¶ Apho. LI.

Leoni. ¶ Secundum multum, & repente euacuare, aut
replere, aut calefacere, aut infrigidare, aut aliter
quomodolibet corpus mouere, fallax est, & om/
nino naturæ inimicum. Paulatim uero certum. Et

E η

APHORIS. HIPPO.

ex alio ad aliud transire decet, non aliter.

¶ Plurimum, atq; repente euacuare, uel replere, ⁵¹ Leon.
uel calefacere, uel refrigerare, siue quouis alio
modo corpus mouere, periculosum. Quoniam
omne nimis, est naturæ inimicum, sed quod pau/
latim fit tutum est, tum alias, tum cum ab altero
ad alterum transitus fit.

¶ Apho. LII.

¶ Omnia secundum rationem facienti, & non ^{Ann.}
euenienti secundū rationē, non oportet transire ad
aliud manente eo, quod uisum est a principio.

¶ Omnia secundum rationem facienti, si non ⁵² Leon.
succeedat secundum rationem, non est transeun/
dum ad aliud, stante eo qd a principio uisum est.

¶ Apho. LIII.

¶ Quicunq; uentres habent humidos, iuuenes ^{Ann.}
quidem existentes, siccos habētibus melius com/
mutant. In senectutæ uero deterius commutant,
siccantur enim ut in pluribus senescentibus.

¶ Quicunq; aluos humidus habent, si quidem ⁵³ Leon.
iuuenes fuerint, melius commutant his qui siccas
habent. Ad senectam uero deterius commutant.

LIBER II. Fo. 15
nam senescentibus magna ex parte exiccant.

¶ Apho. LIII.

Leoni. ¶ In magnitudine uero corporis iuuenescere
quidem decens est, & non insuaue, senescere in/
utile, & peius minoribus.

Leoni. ¶ Magnitudo corporis iuuentæ quidem, neq;
indecens, neq; illiberalis, senectæ uero inutilis,
& deterior paruitate. 54

✱ APHORISMORVM HIPPO-
cratis liber tertius, antiquæ, & Nicolai
Leonici Vicentini nouæ in/
terpretationis.

¶ Hæcenus de notis pronosticis sanitatis & mortis dixit Hippo. Tanta-
dem hoc libro tertio peruenit, ad quarundam egritudinum causas,
cum ex aëris dispositionibus, tum anni temporibus
etatibusq; provenientes.

¶ Apho. I.

Ant.

Vtationes temporum maxime generant
morbos. Et in horis magnæ mutatiōis,
aut frigiditatis, aut æstus. Et alia secun-
dum rationem sic.

E in I

APHORIS. HIPPO.

*Temporum
mutationes.* ¶ Mutationes temporum potissimum pariunt^{Leon.} morbos: & in quibusdam temporibus magnæ mutationes, aut frigoris, aut caloris, & alia pro ratione, eodem modo.

¶ Apho. II.

¶ Naturarum, hæc quidem ad æstatem, hæc uero^{Anth.} ad hyemem, bene aut male natae sunt.

¶ Naturarum, hæc quidem ad æstatem, hæc uero^{Leon.} ad hyemem bene, maleue se habent.

¶ Apho. III.

¶ Ægrediturum aliæ ad alias bene, aut male^{Anth.} natae sunt.

¶ Apho. IIII.

¶ Ætates quædam ad regiones & horas, & dies^{Anth.} bene aut male natae sunt.

¶ Morbi quoque alij ad alia bene, uel male se habent^{Leon.}, & quædam ætates ad tempora, & loca, & uictus genera.

¶ Apho. V.

¶ In temporibus quando eadem die, aliquando^{Anth.} quidem æstus, aliquando uero frigus, autumnales ægritudines expectare oportet.

Leon. ¶ In temporibus, quando eadem die, modo calor, modo frigus fit, autumnales morbos expectare oportet.

¶ Apho. VI.

Anh. ¶ Austrini flatus grauant auditum, caliginosi, caput grauant, pigri, dissoluentes. quando isti præualent, talia in morbis patiuntur ægrotantes. Si uero boreas fuerit, tussis, faringes, uetres duri, diffuria, horrores, dolores & pectorum & laterum: quando isti præualuerint, talia in morbis expectare oportet.

Leon. ¶ Austri auditum hebetantes, caliginosi, caput grauant, pigri, dissoluentes. Quando huiusmodi tempestas præualuerit talia in morbis patiuntur. At si aquilonia fuerit, tussis, fauces, alui duræ, difficultates urinæ, horrores, costarum dolores, & pectoris. Quando hæc tempestas præualuerit, talia in morbis expectare oportet.

¶ Apho. VII.

Anh. ¶ Cum æstas sit Veri similis, sudores multos in febribus expectare oportet.

Leon. ¶ Quando æstas sit Veri similis, sudores in febribus multos expectare oportet.

APHORIS. HIPPO.

☞ Apho. VIII.

☞ In siccis temporibus febres acutæ fiunt. Et si ^{Ant.} quidem annus talis existens amplius fuerit, qualem constitutionem fecerit in pluribus, & tales ægitudines expectare oportet.

☞ In siccitatibus febres acutæ fiunt : & si ⁷ annus ^{Leoni.} magna ex parte talis fuerit, qualem fecerit constitutionē, tales plurimū morbos oportet expectare.

☞ Apho. IX.

☞ In moderatis temporibus, si temporaliter tempora se reddiderint, boni status & bonæ ægitudinis determinationes fiunt. In immoderatis uero maxime immoderatæ & difficiles determinatiōes.

☞ In constantibus temporibus, cum tempestiue ⁸ tempestiua redduntur, morbi constantes, & boni ^{Leoni.} iudicij fiunt, in inconstantibus autem, inconstantes, & mali iudicij.

☞ Apho. X.

☞ In autumnno acutæ fiunt ægitudines, & maxime mortiferæ, ut in pluribus. Ver uero sanissimum, & minime mortiferum.

LIBER III.

Fo. 17

Leon. ¶ Autumno morbi acutissimi, atq; exitiales, maxima ex parte. Ver uero saluberrimum, & minime exitiale.

¶ Apho. XI.

Ant. ¶ Autumnus phtificis malus.

Leon. ¶ Autumnus tabidis malus.

¶ Apho. XII.

Ant. ¶ De temporibus, si quidem hyems sicca, & borealis fuerit, uer uero pluuiosum, & austrinum, necesse est æstate, febres acutas, & ophthalmias, & dysenterias fieri, maxime mulieribus, & humidis natura.

Leon. ¶ De temporibus, si quidem hyems sicca, & aquilonia fuerit, uer uero pluuiosum, & australe, necesse est æstate febres acutas, & lippitudines (græci ophthalmias uocant) & intestinorum difficultates, præcipue uero mulieribus, & uiris qui natura sunt humidiores.

¶ Apho. XIII.

Ant. ¶ Si uero austrina hyems, & pluuiosa, & tranquilla fiat, uer uero siccum, & boreale, mulieres

"APHORIS. HIPPO:

*Dysenteria,
intestinorum
exulceratio.*

siquidem, quibus partus ad uer inest, ex omni oc/
cassione abortiunt. Si uero genuerint, morbidos
pueros, & imbecilles pariunt, ut aut statim resol/
uantur, aut morbidi & tenues uiuant existentes.
Alijs uero iunioribus quidem dysenteria, & oph/
thalmia sicca fiunt. Senioribus uero catarrhi cele/
riter dissoluentes.

12

¶ Si uero hyems australis, & pluuiosa, & serena *Leonb*
fuerit. Ver autem siccum, & aquilonium, mulie/
res quibus partus ad uer inest, ex quacumq; oc/
cassione abortiunt. Quæ uero parient, imbecilles,
& morbidos infantes pariunt. Quare uel statim
intereunt, uel tenues, & ualitudinarij uiuant. Cæ/
teris uero mortalibus, difficultates intestinorum,
lippitudines sicca fiunt. Senioribus autem destil/
lationes quæ cito interiment.

¶ Apho. XIII.

¶ Si uero æstas sicca, & borealis fiat, autumnus *Ani*
uero pluuiosus & austrinus, capitis dolores in
hyeme, tussis, branchi, & coryze fiunt: quibusdā
uero & phthisis.

13

¶ Si uero æstas sicca fuerit, & aquilonia, autum *Leonb*
nus uero pluuiosus, & australis, dolores capitis ad
hyemem fiunt, & tussis, rauedines, atq; graue

dines; quibusdam autem & rabes.

☞ Apho. XV.

Ann. ☞ Si uero autumnus borealis fuerit, & inaquosus, humidis natura, & mulieribus confert: reliquis uero ophthalmiæ fiunt siccæ, & febres acutæ, & corizæ diurnæ: quibusdam uero & melancholiæ.

Leon. ☞ Si uero aquilonius, & siccus, his qui nauram habent humidorem, & mulieribus conferet. Reliquis autem erunt lippitudines siccæ, & febres acutæ, & grauedines. Nonnullis uero & atræ biles. 14

☞ Apho. XVI

Ann. ☞ Constitutiones uero anni, omnino quidem siccæ pluuiabilibus sunt saniores, & minus mortiferæ.

Leon. ☞ Ex anni autem constitutionibus (quod in totum dixerim) siccitates imbris sunt salubriores, & minus mortiferæ. 15

☞ Apho. XVII.

Ann. ☞ Aegritudines uero in pluuiabilibus ut multum fiunt, & febres longæ, & uentris fluxus, & putredines, & epilepsia, & apoplexia, & squinatæ.

APHORIS. HIPPO.

In siccis uero, consumptiones, phthisis, ophthalmia, artetica, straguriz, & dysenteria.

¶ Morbi in pluuiarum multitudine, magna ex parte sunt, febres longæ, alui profluvia, putredines, morbi comitiales, & attoniti, quos apoplexias græci uocant, & angina. In siccitatibus autem, tabitudines, lippitudines, articulorum dolores, stillicidia urinæ, & difficultates intestinorum.

¶ Apho. XVIII.

¶ Quotidianæ uero constitutiones, boreales quidem, & corpora constituunt fortiora, & bene mobilia, & bene colorata, & melius audientia faciunt, & uentres siccant, & oculos mordent, & circa thoracem dolorem faciunt: & siquidem prius est dolendum magis dolent. Austrinæ uero, corpora dissoluunt & humectant, & capitis & auditus grauitates faciunt, & uertigines in oculis, & in corpore difficilem motum, & uentres humectant.

¶ Quotidianæ autem constitutiones, aquiloniæ quidem corpora densant, contedunt, & bene mobilia, coloratiora, & melius audientia faciunt, & alios exiccant, oculos mordent, & si pectus dolor aliquis obsederit, dolorem augent: austrinæ dissoluunt corpora, & humectant, auditum ob-

tundunt, capita aggrauant, & uertigines faciunt, oculis atq; corporibus difficilem motum præstant, & alios humectant.

¶ Apho. XIX.

Ant. ¶ Secundum horam quidem ueris, & extremæ ætatis, pueri & eorum affines ætatibus, & bene degunt, & maxime sani sunt. Æstate & autumnno usq; ad aliud quidem senes. Reliquo uero autumno, & hyeme, mediæ ætatis.

18

Leoni. ¶ Per tēpora anni, Vere quidem, & prima æstate pueri, et qui hos sequuntur ætate optime degunt, et sani sunt maxime. Æstate uero et autumno, usq; ad aliquid, senes. Reliquum, et hyeme, qui mediā ætatem habent.

¶ Apho. XX.

Ant. ¶ Ægritudines quædā omnes in omnibus horis fiunt, quædam uero maxime secundum quædā earum fiunt, et exacuantur.

19

Leoni. ¶ Morbi, omnes quidem in omnibus tēporibus fiunt, quidam uero magis in quibusdam ipsorum, et fiunt, et excitantur.

¶ Apho. XXI.

F iij

APHORIS. HIPPO.

¶ Vere siquidem mania, et melancholia, et epi-
leptia, sanguinis fluxus, squinates, coryza, brachi,
tussis, lepra, lichineis, alphi, rubores ulcerosi plu-
rimi, pustulae et arteticae. Ant.

*Tempore quae
aegritudines
accident.* ¶ Vere etenim furores, et atrae biles, et morbi co-
mitiales, et profluvia sanguinis, et angina, et gra-
nedines, et raucedines, et lepra, et tussis, et im-
petigines, et vitiligines, et pustulae ulcerosae plu-
rimae, et tubercula, et articulorum dolores. 20
Leoni.

¶ Apho. XXII.

¶ Aestate uero quaedam horum, febres continuae,
et caupon, et tertianae plurimae, et uomitus, et di-
ariae, et oculorum et aurium dolores, oris ulceras-
tiones, et pudendorum putredines et desudationes. Ant.

¶ Aestate autem nonnulli horum, et febres con-
tinuae, et ardentes, et tertianae febres, et quarta-
nae, et uomitus, et alui profluvia, et lippitudines
oculorum, et aurium dolores, et oris ulcerationes,
genitalium putredines, et sudamina. 21
Leoni.

¶ Apho. XXIII.

¶ Autumno uero, et aestiuorum multa, et febres
quartanae, et errantes, et splenes, et hydropes, et Ant.

Anti. phthisis, et ulcerationes, et stranguria, et lyenteria,
et sciades, et squinantes, et anhelitus, et ilei, et epip
leptia, et mania, et melancholia.

21

Leoni. ¶ Autumno uero et plurimi, uel aestiui morbi fi
unt, et febres quartana, et erratica, et lienes, aqua
Leoni. inter cutem, et tabes, et stillicidia urinæ, et difficul
tates intestinorum, et leuitates intestinorum, et coxendici
dolores, et angina, et anhelatiões (quos graeci asthma
ta uocant) ilei, morbi comitiales, furores, atrae biles.

¶ Apho. XXIII.

Anti. ¶ Hyeme pleuretides, peripneumonia, coryze,
Anti. branchi, tussis, dolores pectoris, laterum, et lumborum,
dolor capitis, uertigines, et apoplexia.

23

Leoni. ¶ Hyeme uero morbi laterales, et pulmonis in
flammationes, grauedines, atque rauedines, tussis,
Leoni. dolores pectoris, et laterum, atque lumborum, ca
pitis dolores, uertigines, et apoplexia.

¶ Apho. XXV.

Anti. ¶ In ætatibus uero talia accidunt, pueris quidem
et nouiter genitis, ulceratiões oris, uomitus, tussis,
faringes, timores, umbilici phlegmones, uigilia,
Anti. aurium humiditas.

APHORIS. HIPPO.

¶ In ætatibus autem talia contingunt, paruis et ²⁴ Leon.
nuper natis puerulis, oris ulcera (quæ aphthæ uo/
cantur) uomitus, tussis, uigiliæ, pauores, umbilici
inflammationes, aurium humiditates.

¶ Apho. XXVI.

¶ Cum uero dentes producant, gingiuarum pru/^{Ann.}
ritus, febres, spasmi, diarræ, et maxime quâdo p/
ducunt caninos dentes: et pinguisimis puerorum
et duros uentres habentibus.

²⁵
¶ In progressu uero cum iam dentire incipiunt, ^{Leon.}
gingiuarum prurigines, febres, conuulsiones, alui
profluvia, et maxime cum caninos ædunt den/
tes, et his præsertim pueris, qui crassissimi sunt
et aluos duras habent.

¶ Apho. XXVII.

¶ Senioribus uero factis perithimia, spondilis, se/^{Ann.}
cundum collum intus impulsiones, asthmata, litiasis,
lumbroici rotundi, ascarides, acrocordines, sathi/
riasis, scrophulæ, et aliæ pustulæ.

²⁶
¶ Cum uero iam magis adoleuerint, tonsillæ, ^{Leon.}
et uerrebræ, quæ in occipito ad interiora luxati

ones, crebri anhelitus (quos Græci asthmata uocant) calculi, lumbrici rotundi, Ascarides, uerruæ, (quas Græci acrochordonas uocant) satyriæ, struma, & alia tubercula, sed præcipue ante dicta.

¶ Apho. XXVIII.

¶ *Ann.* Senioribus uero, & ad iuuentutē accedentibus, & horum multa, & febres diurnæ magis, & ex naribus sanguinis fluxus.

Leon. ¶ ²⁷ Grandioribus autem, & iam accedentibus ad pubertatē plurima ex his, & febres diurnæ magis, & ex naribus profluvia sanguinis.

¶ Apho. XXIX.

¶ *Ann.* Plurimæ uero pueris passiones terminantur, hæ quidem in xl. diebus, hæ uero in septē mensibus, hæ uero in septē annis, hæ uero ad iuuentutem accedunt: quæcunq; uero permanent pueris, & non soluuntur circa iuuentutem, aut feminis circa menstruorum eruptiones, ueterascere consueverunt.

Leon. ¶ ²⁸ Plurimæ autem passiones puerulis iudicantur: nonnullæ quidem in quadraginta diebus, nonnullæ in septem mensibus, nonnullæ uero in annis septē,

APHORIS. HIPPO.

quædam uero iam ad pubem accedentibus. Quæ uero permanferint, nec in pubertate finierint, puterulis, aut fceminis cum menftrua erupunt, conſeſcere conſueuerunt.

¶ Apho. XXX.

¶ Adoleſcentibus uero, ſanguinis ſputa, phthiſis, febres acutæ, epilepſiæ, & aliæ ægri tudines, & maxime prædictæ. Ant.

¶ Adoleſcentibus autē, ſanguinis ſpuitiones, febres acutæ, morbus comitialis, & alij, ſed præcipue antediſti. 29
Leon.

¶ Apho. XXXI.

¶ Ultra uero hanc ætatē, aſthmata, pleuretides, peripneumonix, lethargiæ, phreneliſ, cauſon, diariæ diuturnæ, cholera, dyſceteriæ, lyeteriæ, hæmorrhoides Ant.

Aſthma. ¶ Ultra hanc ætatem, aſthma, id eſt, creber anhelitus, morbi laterales, pulmonis inſlāmationes, lethargi, phrenetides, ardores, diuturna profluuiæ, cholera, difficultates inteſtinorum, leuitates inteſtinorum, hæmorrhoides. 30
Leon.

Hæmorrhoides.

¶ Apho. XXII.

LIBER III. Fo. 22

Ant. ¶ Senioribus, disſinæ, catarrhi cum tuſſi, ſtran/
guriæ, diſſuriæ, articuloꝝ dolores, nephreſes, uerti/
gines, apoplexiæ, caceſiæ, pruritus totius corporis, ^{Nephreſis, &}
melancholiæ, uigiliæ, uentris & narium humidita/
tes, oculoꝝ hebetudo, glaucoſitas, grauitas auditus. ^{renum morbo laborant.}

Ant. ¶ Senibus ſpirandi difficultates, deſtillationes cū ³¹ Morbi ſenum.
tuſſe, urinæ ſtillicidia, urinæ difficultates, articu/
lorum dolores, renum paſſiones, uertigines, apo/
plexiæ, mali habitus, pruritus totius corporis, ui/
giliæ, alui, oculorum & narium humiditates, uiſus
obtuſus, glaucedines, auditus graues.

✦ APHORISMORVM HIPPO/
cratis liber quartus, antiquæ, & Nicolai
Leonici Vicentini recentioris
interpretationis.

Ant. ¶ Hic ponuntur Regule & Canones quidam, in euacuationibus ſpontaneis
& arte factis, ſollicitè diligenterq; obſeruandi. ITEM,
nonnulla quoq; morborum acciden/
tia, colliguntur.

¶ Apho. I.

Ant. Regnantes ſi conuenit purgare a quar/
to menſe uſq; ad ſeptimū. Minus ue/
ro has. Minora uero & ſeniora uereri
oportet.

G ij

APHORIS. HIPPO.

*Pregnantiæ
curatio.*

¶ Vtero gerentes sunt medicandæ, si materia ¹ Leon.
turget quarto mense, & usq; ad septimū, sed has
minus. Iuniora autem, & seniora uereri oportet.

¶ Apho. II.

vt in 2 prime ¶ In pharmacjs talia ducere ex corpore, qualia ^{And.}
sponte uenientia sunt utilia. Quæ uero contraria
uenientia, quiescere.

¶ In medicatiōibus talia educere e corpore, qua ² Leon.
lia et sponte prodeuntia, utilia: quæ uero contra-
rio modo prodeunt, cohibere oportet.

¶ Apho. III.

¶ Si qualia oportet purgari, purgētur, & confert, ^{And.}
& bene ferunt: contraria ergo grauitur.

¶ Si qualia oportet purgari, purgentur, confert, ³ Leon.
& leuiter ferunt. Contraria uero, grauitur.

¶ Apho. IIII.

¶ Purgare quidem æstate superiora, hyeme ue- ^{And.}
ro inferiora.

*Quādo pur-
gandū, et quos.*

¶ Medicari æstate superiores magis, hyeme ue- ⁴ Leon.
ro inferiores.

¶ Apho. V.

Ant. ¶ Sub cane & ante canem, molestæ sunt purgationes.

Leoni. ¶ Sub cane, & ante canem, difficiles sunt meditationes. ⁵

¶ Apho. VI.

Ant. ¶ Graciles, & facile uomentes purgare superius, timentes hyemem.

Leoni. ¶ Graciles, & facile uomentes purgare superius, cauentes hyemem. ⁶

¶ Apho. VII.

Ant. ¶ Difficile uero uomentes, & mediæ carnosos, inferius, timentes æstatem.

Leoni. ¶ Vomentes uero difficulter, & mediocriter bene carnosos, per inferiora, cauentes æstatem. ⁷

¶ Apho. VIII.

Ant. ¶ Phthisicos uero metuentes, ad superiores pharmacias.

APHORIS. HIPPO.

☞ Tabidos uero cauētes, ad superiores purgatiōes. *Leon.*

☞ Apho. IX.

☞ Melancholicos uero inferius, eadem ratione *Ann.*
uehementius contraria apponentes.

Melancholia. ☞ Melancholicos plenius inferiores, eadem rati^s
one contraria apponentes. *Leon.*

☞ Apho. X.

☞ Medicari in ualde acutis si expedit eadem die, *Ann.*
differre enim in talibus, malum est. *Leon.*

*Purgatio mor-
borum grauiū
quando fieri
debeat.* ☞ Medicari in ualde acutis, si materia turget ea^{io}
dem die. Tardare enim in talibus malum est. *Leon.*

☞ Apho. XI.

☞ Quibuscunq; torsiones, & circa umbilicum do-
lores & lumbos, et dolor nō solutus sit, neq; phar- *Ann.*
macijs, neq; aliter in hydropem siccam perficitur.

☞ Quibus tormina, & circa umbilicum labores, *Leon.*
& lumborum dolor, qui neq; a medicamento,
neq; aliter soluitur, in aquam intercutem siccam
firmatur.

☞ Apho. XII.

LIBER III.

Fo. 24

Ann. ¶ Quibus uentres lyenterici, hyeme superius me/
dicari, malum.

Leon. ¶ Quorum alui intestinorum leuitate laborant,
hyberno tempore supra purgari, malum.

¶ Apho. XIII.

Ann. ¶ Ad helleboros his qui non facile sursum pur/
gantur, ante bibitionē oportet prahumectare cor/
pora plurimo nutrimento, & requie.

Leon. ¶ Ad helleboros qui non facile supra purgan/
gantur, eorum corpora ante potionem pluri ci/
bo, atq; quiete humectanda sunt.

Apho. XIII.

Ann. ¶ Cum biberit quis helleborum, ad motiones
quidem corpus magis oportet ducere, ad somnos
uero & immobilitates minus. Declarat autē na/
uigatio, quoniam motus corpora turbat.

Leon. ¶ Cum biberit quis helleborum, ad motiones
quidem corporum ducere magis: ad somnos ue/
ro, atq; ad quietem minus. Indicat autem nau/
gatio turbari motione corpus.

¶ Apho. XV.

APHORIS. HIPPO.

¶ Cum uolueris magis ducere hellebourm, mo/
ue corpus, cum uero statuere, fac somnum, &
noli mouere. Anth.

15

¶ Cum uolueris magis ducere helleborum, mo/
ue corpus: cum uero sistere, somnum facito, &
non moueto. Leoni.

¶ Apho. XVI.

Didm & helleborum. ¶ Helleborus periculosus est, sanas carnes ha/
bentibus: spasmus enim facit. Anth.

16

¶ Carnes sanas habentibus helleborus pericu/
losus: facit enim conuulsionem. Leoni.

¶ Apho. XVII.

¶ Non febricitantibus existentibus, si fiat fastidium, Anth.
& cordis morsus, & tenebrositas oculorum, &
os amaricatum, sursum pharmacia indigere significat.

17

¶ Si quis febrem non habens, abstineat a cibo, Leoni.
& cordis morsum, seu uertiginem patitur, & oris
amaritudinem sentit, purgatione indigere per su
periora significat.

¶ Apho. XVIII.

LIBER III. Fo. 25

Ant. ¶ Supra diaphragma dolores, sursum pharmacia indigere significant: quicunq; uero inferius, significat inferius. *Supra diaphragma, Lat. trájuro sum significat.*

Leoni. ¶ Supra præcordia dolores, purgatione indigere per superiora significant. Quicunq; uero inferiora molestant, per inferiora. 18

¶ Apho. XIX.

Ant. ¶ Quicunq; in pharmacijs non siciunt cum purgantur, non quiescunt, donec siciant.

Leoni. ¶ Qui in medicamentis purgati, non siciunt, non quiescunt, priusq; siciant. 19

¶ Apho. XX.

Ant. ¶ Non febricitantibus existentibus, si fiat strophos, uel genuum grauitas, & lumborum dolor, deorsum pharmacia indigere significat. *Strophos, dolor mastino- rum, quos tor- mines Latini uocant.*

Leoni. ¶ Non febricitantibus, si tormina acciderint, & genuum grauitas, & lumborum dolor, purgari inferius oportere significatur. 20

¶ Apho. XXI.

Ant. ¶ Aegestiones nigrae, uel quasi sanguis, sponte

APHORIS. HIPPO.

uenientes, & cum febre, & sine febre, pessimæ,
Et quantumcunq; fuerint colores plures, magis
malum: cum pharmaco uero melius, & quanto
plures fuerint colores, non malum.

¶ Deiectiones nigræ, qualis est sanguis niger, ²¹ *Ant.*
sponte uenientes, siue cum febre, siue sine febre, *Leoni.*
pessimæ, & quanto colores magis prauī fuerint
plures, peius: cum medicamento uero melius, &
quanto colores plures non prauī.

¶ Apho. XXII.

¶ Aegritudinibus quibuscunq; incipientibus si fel *Ant.*
nigrum, aut sursum, aut deorsum exierit, mortale.

¶ Morbis quibuscunq; incipientibus, si atra bilis, ²² *Leoni.*
uel supra, uel infra exierit, lethale.

*Bilis atra ma-
la per morbi
exordia.*

¶ Apho. XXIII.

¶ Quibuscunq; ex aegritudinibus acutis, aut mul- *Ant.*
ti temporis, aut abortibus, aut aliter extenuatis, si
fel nigrū exierit, aut qualis sanguis niger, sequenti
die cretico moriuntur.

¶ Quibuscunq; ex morbis acutis, aut diuturnis, ²³ *Leoni.*
uel ex uulneribus, siue quouis alio modo exte-
nuatis, nigra bilis, siue uti sanguis niger de subter

exierit, postmodum moriuntur.

¶ Apho. XXXIII.

Ant. ¶ Dysenteria, si a felle nigro inceperit, mortale²⁴

Leon. ¶ Difficultas intestinorum, si ab atra bile inceperit, lethalis est.

¶ Apho. XXV.

Ant. ¶ Sanguis sursum quidem qualiscumq; malum. Deorsum uero si niger exierit, bonum.

Leon. ¶ Sanguis quidem supra, qualiscumq; fuerit, malus; infra autem, bonus est.

¶ Apho. XXVI.

Ant. ¶ Nigræ ægestionis si a dysenteria habito, ut in intestinorum carnes ægerantur, mortale.

Leon. ¶ A difficultate intestinorum habito, si ueluti carunculae exeant, lethale est.

¶ Apho. XXVII.

Ant. ¶ Quibuscumq; in febribus sanguinis fluit multitudo undecumq; in resumptionibus uentres his humectantur.

Hij

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibus in febribus sanguinis fluxerit multo, quacunq; ex parte cum resciantur, alui his humectantur. 37

¶ Apho. XXVIII.

¶ Quibuscunq; felleæ ægestionibus sunt, surditate superueniente quiescunt: & quibuscunq; surditas, felleis ægestionibus superuenientibus, quiescit. Ani.

*Surditas quid
fiat*

¶ Quibus biliosæ deiectiones, superueniente surditate cessant: & quibus surditas, superuenientibus biliosis deiectionibus, cessat. 18

¶ Apho. XXIX.

¶ Quibuscunq; in febribus sextanis existentibus rigores fiunt, discreti sunt. Ani.

¶ Quibus in febribus sexto die rigores fiunt, difficile iudicium sequitur. 29

¶ Apho. XXX.

¶ Quibuscunq; exacerbationes fiunt, siqua hora febris acceperit, in crastinum eadem hora incipiunt discretæ. Ani.

Leon. ¶ Quibuscunq; accessiones fiunt, quacunq; hora febris dimiserit, si eadem cras occupauerit, iudicium habent difficile.

¶ Apho. XXXI.

Ant. ¶ Laboriosis in febribus, circa articulos & circa maxillas, maxime apostafes fiunt.

Leon. ¶ Lassitudinem habentibus in febribus, in articulos, & circa maxillas potissimum abscessus fiunt. ³¹ Abscessus suppurato, quā Grāda apofes

¶ Apho. XXXII.

Ant. ¶ Quibuscunq; resurgentibus ex morbis, si aliquid doluerit, apostafes fiunt.

Leon. ¶ Quibuscunq; resurgentibus ex morbis si quid laborauerit, hic fiunt abscessus. ³²

¶ Apho. XXXIII.

Ant. ¶ Si uero & prius doluerit aliquid ante ægritudinem, illic confirmatur ægritudo.

Leon. ¶ Sed & si ante morbum aliqua parte doluerit, hic morbus firmatur. ³³

¶ Apho. XXXIII.

APHORIS. HIPPO.

¶ Si a febre habito tumore nō existente in fau/
cibus suffocatio repente superuenerit, mortale. Anti.

¶ Si a febre habito tumore nō existente in fau/
cibus, strangulatio repente superuenerit, lethale. 34
Leoni.

¶ Apho. XXXV.

¶ Si a febre habito collum conuertatur ut uix
possit deglutire, tumore non existente in collo,
mortale. Anti.

¶ Si a febre habito collū peruertitur, & uix po/
test deuorare sine ullo tumore, letale est. 35
Leoni.

¶ Apho. XXXVI.

¶ Febricitanti si ceperint sudores, boni sunt, ter/
tiani, quintani, septeni: & qui nono die, & xi. &
xiii. xv. xx. xxi. & xxiii. & xxv. & xxx. & xxxi.
& xxxiii. & xxxv. Isti enim sudores ægitudines
iudicant. Qui uero ita non fiunt, dolorem signi/
ficant, & longitudinē ægitudinis, & conuersionē. Anti.

Sudores. ¶ Sudores febricitanti si inceperint boni, & ter/
tio die, & quinto, & septimo, & nono, & undeci/
mo, & quartodecimo, & septimodecimo, & uige/
simo, & uigesimo septimo, & trigesimo quarto. Hi
enim sudores iudicant morbos. Qui uero non ita 36
Leoni.

fiunt, laborem significant, & morbi longitudinē,
& recidiuam.

¶ Apho. XXXVII.

Ann. ¶ Frigidi sudores cum febre acuta quidem facti, mortem significant. Cum molliori uero febre, longitudinem ægritudinis significant.

Leoni. ¶ Frigidi sudores, cum acuta quidem febre mortem: cum mitiori autem, longitudinem morbi significant. ³⁷

¶ Apho. XXXVIII.

Ann. ¶ Et ubi in corpore sudor, ibi ægritudinē narrat.

Leoni. ¶ Qua parte corporis sudor est, ibi significat morbum. ³⁸

¶ Apho. XXXIX.

Ann. ¶ Et ubi in corpore calidum uel frigidum, ibi ægritudo regnat.

Leoni. ¶ Et qua parte corporis calor, aut frigus, ibi morbus. ³⁹

¶ Apho. XL.

APHORIS. HIPPO.

¶ Et ubi in toto corpore mutationes, & si cor-^{Ant.}
pus aut infrigidatur, aut statim calidum fit, aut
color alter ex altero fit, significant longitudinem
ægritudinis.

¶ Et ubi in toto corpore mutationes, & si cor-^{40 Leon.}
pus refrigeretur, uel rursus calefiat, uel color alter
ex altero fiat, longitudinem morbi significat.

¶ Apho. XLI.

¶ Sudor multus ex somno sine aliqua manifesta^{Ant.}
causa factus, significat quoniam corpus plurimo
cibo utitur. Si uero cibum non accipienti hoc fi-
at, significat quoniam indiget euacuatione.

^{41 Leon.}
*Sudor p som-
num aut.* ¶ Sudor multus ex somno factus, abq;
manifesta, corpus uti pluri cibo significat, si uero
cibum non accipienti hoc accadat, scire oportet q̃
euacuatione indiget.

¶ Apho. XLII.

¶ Sudor multus frigidus uel calidus semper flu-^{Ant.}
ens, frigidus maiorem, calidus uero minorem ægri-
tudinem significat.

^{42 Leon.}
¶ Sudor multus calidus, uel frigidus superflues,

frigidus magis, calidus minus, significat morbum.

☞ Apho. XLIII.

Ant. ☞ Febres quæcumq; non deficientes, tertia die sunt fortiores, periculosa. Quæcumq; uero sic defecerint, significant quoniam non periculosa.

Leoni. ☞ Febres quæcumq; non intermittentes, tertia die fortiores fiunt, magis periculosa. Quocumq; autem modo intermiserint, periculum abesse significatur.

43
Febres quæ
periculosa.

☞ Apho. XLIIII.

Ant. ☞ Quibuscumq; febres longæ, his dolores & pustulæ fiunt in articulis.

Leoni. ☞ Quibus febres longæ, his tubercula, uel labores in articulis fiunt.

44
Tubercula do-
lorisq; arth-
ralium post
febrem.

☞ Apho. XLV.

Ant. ☞ Quibuscumq; ex febribus resurgentibus, aut pustulæ, aut dolores fiunt in articulis, hi amplius cibis utuntur.

Leoni. ☞ Quibus tubercula, uel in articulis labores fiunt, hi pluribus utuntur cibis.

45

APHORIS. HIPPO.

¶ Apho. XLVI.

¶ Si rigor inciderit febre non deficiente, iam de-
bili existente uirtute, mortale. Ann.

¶ Si rigor incidat febre non deficiente, agro iam
debili, lethale est. 46 Leon.

¶ Apho. XLVII.

¶ Excreationes si in febribus non deficientibus
liuidæ, uel sanguinæ, & fetidæ, & felleæ sint, Ann.
omnes malæ sunt. AEgestæ uero bene, bonæ sunt,
& secundum secessum, & secundum urinas. Si ue-
ro non aliquid utiliū egrediatur p hæc loca, malū.

¶ Excreationes in febribus non intermittētib⁴⁷, Leon.
liuidæ, cruentæ, fetidæ, omnes malæ, & biliosæ. Et
si bene exeunt, siue per alui excretionē, siue per
urinas, bonæ. Si uero non aliquid eorum quæ iu-
uant, per hæc loca excernitur, malum.

¶ Apho. XLVIII.

¶ In non deficientibus febribus, si quæ quidem
extra frigida fuerint, quæ uero interius ardeant, Ann.
& sitim habeant, mortale.

¶ In febribus non intermittētib⁴⁸, si partes ex- Leon.

teriores frigida, interiores uruntur, & sitia habet
at, lethale est.

¶ Apho. XLIX.

Ann. ¶ In non deficientibus uero febribus, si labium,
aut oculus, aut supercilium, aut nasus distorquetur,
aut non uideat, aut non audiat, iam debili
existente corpore, quodcumq; horum fiat prope
mors est.

Leon. ¶ In febre non intermittēte, si labrum, uel ocu-
lus, uel nasus, uel supercilium peruertatur, uel nō *Mortis signa.*
uideat, uel non audiat, iam debili existente cor-
pore, quicquid horū euenerit, mors proxima est.

¶ Apho. L.

Ann. ¶ Vbi in febre non deficiente disania superuene-
rit, & desipientia, mortale.

Leon. ¶ Vbi in febre non intermittente difficultas spi-
randi, & delirium acciderit, lethale.

¶ Apho. LI.

Ann. ¶ In febribus apostema non solutū ad primas
crises, longitudinem agitudinis significat.

APHORIS. HIPPO.

¶ In febribus, abscessus qui ad primas iudicati/
ones non soluent, longitudinē morbi significant. Leon.

¶ Apho. LII.

¶ Quibuscunq; in febribus, aut alijs ægritudini/
bus uoluntariæ oculi lachrymantur, nihil incon/
ueniens. Quibuscunq; uero non secundū uolun/
tatem, inconueniens. Ann.

¶ Quicūq; in febribus, uel in alijs morbis spon/
te illachrymant, nihil absurdum: qui uero non
sponte, absurdus. Leon.

¶ Apho. LIII.

¶ Quibus in dentibus in febribus limositates Ann.
fiunt, fortiores & diuturniores fiunt febres.

¶ Quibus circa dentes in febribus quidam 53
tores nascuntur, his fortes fiunt febres. Leon.

¶ Apho. LIV.

¶ Quibus plerunq; tussis sicca & modice pro/
uocata in febribus urētib; nō ualde sitiētes sunt. Ann.

¶ Quibus plurimū sicca tussis, leuiter irritates in 54
febribus ardētib; fiunt, nō multū siti infestant. Leon.

LIBER III. Fo. 31

☞ Apho. LV.

Ant. ☞ In bubonibus febres factæ, omnes malæ ex-
ceptis ephimeris.

Leoni. ☞ Ex inguinum tumoribus, febres omnes malæ,
præter diarias.

☞ Apho. LVI.

Ant. ☞ Febricitanti sudor superueniens, non deficiente
febre, malum. Prolongatur enim morbus, & hu-
morem plurimum significat.

Leoni. ☞ Febricitanti sudor superueniens, febre non de-
ficiente, malum. Prorogatur enim morbus, & mul-
tam significat humiditatem.

☞ Apho. LVII.

Ant. ☞ A spasmo & tetano habito, febris superueni-
ens, soluit ægritudinem.

Leoni. ☞ Qui a conuulsione, aut distensione neruorū
enetur, febre superueniente liberatur.

☞ Apho. LVIII.

Ant. ☞ A causione habito, rigore superueniente solutio fit.

APHORIS. HIPPO.

⁵⁸
¶ A febre ardēte habito, rigore supueniente, solutio. *Leoni.*

¶ Apho. LIX.

¶ Terciana uera si non iudicatur in septem per- *Ann.*
riodis, longissima erit.

Terciana. ¶ Terciana exquisita, septenis circuitibus, quod ⁵⁹ *Leoni.*
longissimum est, iudicatur.

¶ Apho. LX.

¶ Quibuscunq; aures in febribus surdescunt, *Ann.*
sanguis ex naribus fluens, aut uenter turbatus,
soluit ægritudinem.

⁶⁰
¶ Quibus in febribus aures obsurduerunt, san- *Leoni.*
guis ex naribus fluens, aut aluus turbata, soluit
morbum.

¶ Apho. LXI.

¶ Quæ iudicantur in paribus diebus, discrita sunt *Ann.*
& amica conuersionis.

⁶¹
¶ Febricitantem, nisi diebus imparibus febris re- *Leoni.*
liquerit, solet recidiuare.

¶ Apho. LXII.

LIBER III. Fo. 32

AN. ¶ Quibuscunq; in febribus quotidie rigores fi-
unt, quotidie febres soluantur.

Leon. ¶ Quibus in febribus quotidie rigores fiunt,
quotidie febres soluantur. 62

¶ Apho LXIII.

AN. ¶ Quibuscunq; in febribus icteritia superuenerit
ante septimum diem, malum.

Leon. ¶ Quibus in febribus morbus regius ante diem
septimum accedit, malum. 63

Morbus ar-
tus ictero-
neq;

¶ Apho LXIII.

AN. ¶ Quibuscunq; in febribus in septimo, aut. ix.
aut xi. aut quartodecimo die icteritia superuenerit,
bonum: si non dextrum hypochondrium durum
sit: si uero sit, non bonum.

Leon. ¶ Quibus in febribus morbus regius, septimo
uel nono, uel undecimo, uel quartodecimo super-
uenerit, bonum, nisi dextrum ilium obduruerit
si uero non, non bonum. 64

¶ Apho LXV.

AN. ¶ In febribus, circa uentrē caecum forte, & cora-

APHORIS. HIPPO.

dis morfus uel tremor, malum.

¶ In febribus circa uentriculum, & fortis ⁵⁵ æstus, ^{Leoni}
& cordis morfus, uel dolor, malum.

¶ Apho. LXVI.

¶ In febribus ex somnis, timores, aut spasmi, malū. ^{Ant.}

¶ In febribus ex somnis, timores, uel ⁶⁶ conuulsio- ^{Leoni}
nes, malum.

¶ Apho. LXVII.

¶ In febribus spiritus offendens, malum, spas- ^{Ant.}
mum enim significat.

¶ In febribus spiritus offendens, malum: con- ⁶⁷ ^{Leoni}
uulsionem enim significat.

¶ Apho. LXVIII.

¶ In febribus acutis spasmi, & circa uiscera do- ^{Ant.}
lores fortes, malum.

¶ In acutis febribus conuulsiones, & circa uiscera ⁶⁸ ^{Leoni}
dolores fortes, malum.

¶ Apho. LXIX.

LIBER III. Fo. 33

Ant. ¶ Quibus urinæ grossæ, globosæ, paucæ, non si-
ne febribus, multitudo ueniens ex his tenuis iu-
uat: maxime uero talia ueniunt, quibus ex prin-
cipio, aut celerius, hypostases fiunt.

69

Leoni. ¶ Quibus urinæ crassæ, grumosæ, paucæ, nō si-
ne febre, multitudo ueniens ex his tenuis iuuat:
præcipuè uero tales ueniunt, quibus ab initio, uel
breui, sedimen inest.

¶ Apho. LXX.

Ant. ¶ Quibus urinæ in febribus conturbatæ & con-
uersæ uelut subiugaliū, his capitis dolores, aut
adsunt, aut aderunt.

70

Leoni. ¶ Quibus urinæ perturbatæ, quales sunt iumen-
torum, his dolor capitis, uel adest, uel aderit.

Doloris capi-
tis notæ.

¶ Apho. LXXI.

Ant. ¶ Quibus in septima terminantur, his nubē ha-
bet quarta dies in urina rubeam, uel alia secun-
dum rationem.

71

Leoni. ¶ Quibus septima iudicatur, his nubeculam ha-
bet quarta die urina rubeam, & alia ex ratione.

¶ Apho. LXXII.

K

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibus urinæ limpida, aut albæ, malæ, ma⁷² xime si in phreneticis appareant. *Ant.*

¶ Quibus urinæ albæ, & perspicuæ, malæ, præ⁷² sertim si in delirantibus appareant. *Leon.*

¶ Apho. LXXIII.

¶ Quibus hypochondria suspensa sunt, & subru^{Ant.} gientia, lumbi dolore superueniente, uentres his humectantur, si non uentositates erumpant, aut urinæ multitudo superueniat; in febribus uero si⁷³ unt hæc. *Leon.*

¶ Quibus ilia suspensa murmurantia, lumborū^{Ant.} dolore superueniente, his alui humectantur, nisi flatus erumpant, aut urinæ multitudo proueniat, hæc uero in febribus. *Leon.*

¶ Apho. LXXIII.

Abcessus articuli futuri liberatio. ¶ Quibus spes ad articulos apostema conuerti^{Ant.} eruet ab apostemate, urina grossa, & multa, & alba, facta uelut in laboriosis febribus: & maxime si quartanis quibusdam incipit fieri. Si uero san⁷⁴ guis ex naribus fluat, ualde celeriter soluuntur. *Leon.*

Articulorum extuberatio. ¶ Quibus speratur abscessum futurum ad articu⁷⁴ *Leon.*

LIBER III. Fo. 34.

ios, liberat ab abscessu urina multa, crassa, & alba
facta; qualis in laboriosis febribus, quarto die qui/
busdam incipit fieri. Si uero etiā ex naribus flu/
xerit sanguis, breui admodum solutio fit.

¶ Apho. LXXV.

Ann. ¶ Si sanguinē aut pus minxerit, renum aut ue/
sicæ ulcerationem significat.

Leoni. ¶ Si sanguinem, aut pus minxerit, aut renum,
aut uesicæ exulcerationem significat. ⁷⁵ Sanguis, pus,
nel quid aliud
si mingatur,
quid uelit.

¶ Apho. LXXVI.

Ann. ¶ Quibus in urina grossa quasi carniū frusta,
uel sicut pili sunt, his de renibus exeunt.

Leoni. ¶ Quibus in urina crassa existente, carunculae
paruae, aut ueluti capilli una, exeunt, his a reni/
bus excernitur. ⁷⁶

¶ Apho. LXXVII.

Ann. ¶ Quibus in urina pingui existente, fursura min/
guntur, his uesica scabit.

Leoni. ¶ Quibus in urina crassa fursurea quædā simul
exeunt, his uesica scabie laborat. ⁷⁷

APHORIS. HIPPO.

¶ Apho. LXXVIII.

¶ Quicumq; sanguinem sponte mingunt, his de ^{And.} renibus uenæ rupturam significat.

¶ Quicumq; sponte sanguinem mingunt, his ⁷⁸ a ^{Leon.} renibus uenulam ruptam significatur.

¶ Apho. LXXIX.

<sup>Lithiasis, mor-
bus calcularis.</sup> ¶ Quibuscunq; in urinis arenosa substant sedi- ^{And.} mina, his uesica aut arenes lithiasim habent.

¶ Quibus in urinis arenosa subsistunt, his ⁷⁹ uesi- ^{Leon.} ca laborat calculo.

¶ Apho. LXXX.

¶ Si sanguinem mingunt, aut trumbos, & stran- ^{And.} guriam habent, & dolor incidit in pectinē, & sub uētre, & peritoneon, circa uescā dolorē significat.

¶ Si sanguinem mingant, aut grumos, uel stil- ⁸⁰ liciū urinae habeant, & dolor in anum incidat ^{Leon.} aentrē, & pectinē, & foemen: circa uescā labor est.

¶ Apho. LXXXI.

¶ Si sanguinem, aut pus mingunt, aut squamas, ^{And.}

& odor grauis fit, uesicæ ulcerationem significat.

Ann. **¶** Si sanguinē, aut pus minxerit, aut squamulas,
 & grauis odor adsit, uesicæ ulcerationē significat.

¶ Apho. LXXXII.

Ann. **¶** Quibus in urinali uia pustulæ nascuntur, san-
 nia facta & erupta, solutio fit morbi.

Ann. **¶** Quibus in uernaria fistula tubercula nascuntur,
 his suppuratione facta, & eruptione, solutio.

¶ Apho. LXXXIII.

Ann. **¶** Vrina multa facta noctu, modicum secessum
 significat, & econuerso.

Ann. **¶** Mictio noctu plurima facta, paruam signi-
 ficat deiectionem.

**✦ APHORISMORVM HIPPO-
 cratis liber quintus, antiquæ, & Nicolai
 Leonicieni Vicentini nouæ
 interpretationis.**

¶ Corporibus purgatis quæ accidentia contingant, ista docetur particula.
 Et quæ calidi frigidique sit operatio. Atque etiam, quibus uirgo gerente. &
 aliæ mulieres accidentibus obnoxie. Aegritudinum insuper
 accidentia quedam, annexuntur.

K iij

APHORIS. HIPPO.

¶ Apho. I.

id est, ex helleboro sumphora

Spasmus ex helleboro, mortale.

Ant.

¶ Conuulsio ex helleboro, letalis est.

Leon.

¶ Apho. II.

¶ In uulnere spasmus superueniens, mortale.

Ant.

Spasmus uulnere auctorum.

¶ Conuulsio ex uulnere, letalis est.

Leon.

¶ Apho. III.

¶ Sanguine multo fluente, spasmus innatus, aut singultus, malum.

Ant.

¶ Vbi sanguis plurimus fluxerit, singultus, aut conuulsio superueniens, malum.

Leon.

¶ Apho. IIII.

¶ Spasmus innatus, & singultus post nimiam inanitionem, malum.

Ant.

Hic Aphorismus, neq; in Theodori, neq; Leonardi textu ponitur.

¶ Ex superflua purgatione, conuulsio, aut singultus superueniens, malum.

Leon.

¶ Apho. V.

¶ In omni immoderata purgatione, spasmus, aut ^{Purgatiois le-}
Leon. singultus innatus, malum. ^{thalis signum.}

¶ Apho. VI.

¶ Si inebriatus aliquis repēte sine uoce fiat, spas-
Ant. mo innato moritur, si non febris acceperit eum,
 aut ante horam secundum quam crapulæ soluun-
 tur loquutus fuerit.

¶ Si ebrius quispiam repente obmutuerit, con- ⁵
Leon. uulsus moritur, nisi febre corripiatur, aut ubi ad <sup>Ebriitatis as-
 fectio.</sup> horam peruenerit qua soluuntur crapulæ, uocem
 recuperet.

¶ Apho. VII.

¶ Quicumq; a terano apprehenduntur, in quatuor
Ant. diebus moriūt. Si uero hos effugerint, salui fiūt.

¶ Quicumq; a distentione corripiūtur, in quatuor
Leon. diebus pereūt: si uero has effugerint, sani fiunt.

¶ Apho. VIII.

¶ Epilepsiæ quibus ante iuuentutem nascuntur,
Ant. mutationem habent: quibus uero post uigesimū
 quintum annum, commoriuntur plurimum.

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibuscunq; morbi comitiales sunt, ante pu/⁷ bertatem, mutationem accipiunt: quibuscunq; au/^{Leon.} tem uigesimoquinto, commoriuntur.

¶ Apho. IX.

¶ Quicunq; pleuretici facti, in xiiij. diebus non ^{Ann.} purgantur, hi in empima transeunt.

¶ Quicunq; morbo laterali laborantes in qua/⁸ tuordecim diebus non repurgantur, hi ad sup/^{Leon.} purationem uertuntur.

¶ Apho. X.

¶ Phthisis fit maxime in ætatibus, a xviij. annis, ^{Ann.} usq; ad xxxv. annum.

¶ Tabes fiunt maxime ætatibus, a decimo octauo ⁹ usq; ad trigessimum quintum. ^{Leon.}

¶ Apho. XI.

¶ Quicunq; squinantiam effugiunt, & ad pul/^{Ann.} monem eis conuertitur, in diebus septem mori/^{c.} untur: si uero hos effugerint, empici fiunt.

¶ Quicunq; ab angina liberantur, his ad pul/¹⁰ ^{Leon.}

LIBER V. Fr. 37

monem uertitur, & in septem diebus pereunt: si uero has effugerint, suppurantur.

¶ Apho. XII.

Ant. ¶ Qui a phthisi molestantur, si sputum quaecumque expuunt, graue fetet super carbones effusum, & capilli a capite defluunt, mortale.

Leon. ¶ Qui tabe molestantur, si sputum quod extussi-
unt graue olet iniectum carbonibus, & capilli a capite defluunt, lethale.

¶ Apho. XIII.

Ant. ¶ Quibuscumque phthificis capilli defluunt, diaria superueniente, moriuntur.

Leon. ¶ Quibuscumque tabe laborantibus, capilli a capite defluunt, his alui pfluio superueniente, moriuntur.

¶ Apho. XIII.

Ant. ¶ Quicumque sanguinem spumolum expuunt, his ex pulmoneeductio fit.

Leon. ¶ Quicumque spumolum sanguinem expuunt, his e pulmoneeductio fit.

¶ Apho. XV. L

APHORIS. HIPPO.

☞ Phthisi habito, diaria superueniente, mortale. *Anti.*

☞ A tabe habito, pfluuiū alui supueniens, lethale. *14 Leon.*

☞ Apho. XVI.

☞ Quicumq; ex pleuretide empici fiunt, si purg^{Ant.} gentur in xl. diebus, a qua die ruptura fit, quiescunt: si uero non, in phthisim transeunt.

☞ Quicumq; ex morbo laterali suppurantur, si in *15 Leon.* quadraginta diebus purgantur, a die qua fit ruptio, liberantur. Si uero non, ad tabem transeunt.

☞ Apho. XVII.

☞ Calidum nocet, hoc frequenter utentibus, car^{Ant.} nium effeminationem facit, neruorū incontinentiam, mentis stuporem, fluxum sanguinis, & defectiones spiritus, quibusdā uero & mors sequitur.

☞ Calidum, ubi quis sæpius eo utatur, hæc mala *16 Leon.* affert, carniū effeminationem, neruorū incontinentiam, mentis torporem, profluvia sanguinis, animi defectionem, hæc ad quæ mors.

☞ Apho. XVIII.

☞ Frigidū uero, spasmos, & tetanos, & nigrores, *Anti.* & febrium rigores.

Anti.
Leoni. ¶ Frigidum autem, conuulsiones, distentiones,
liuores, rigores febriles.

¶ Apho. XIX.

Anti. ¶ Frigidū, inimicū neruis, ossibus, dentibus, cere-
bro, spirinali medullæ. Calidū uero utile, & amicū.

Leoni. ¶ Frigidum, inimicum ossibus, dentibus, neruis,
cerebro, spirinali medullæ. Calidum uero utile.

¶ Apho. XX.

Anti. ¶ Quæcunq; in frigidata sunt, recalescere oportet,
exceptis quibuscunq; sanguinē manare futurū est.

Leoni. ¶ Quæcūq; refrigerata sunt, excalescere oportet,
exceptis his quibus sanguis fluit, aut fluxurus est.

¶ Apho. XXI.

Anti.
Leoni. ¶ Vlcerebus, frigidum mordax, cutem indurat,
dolorem sine sanie facit, nigrores, rigores, spas-
mos, tetanos, & febres.

Leoni. ¶ Vlcerebus, frigidum quidem mordax, cutem
obdurat, dolorem insuppurabilē facit, liuorē ob-
ducit, rigores febriles, conuulsiones, distentiones.

APHORIS. HIPPO.

¶ Apho. XXII.

¶ Est autem ubi in tetano sine uulnere, iuvene ^{Ant.}
bene carnosio, ætate media, aquæ frigida multa
infusio, caloris reuocationem facit. Calor uero
hic liberat.

¶ Est autem ubi in distentione sine ulceratione, ²¹ ^{Leont.}
iuvene bene carnosio, ætate media, frigida aquæ
multa pfusio, calorem reuocat. Calor autem hæc soluit.

¶ Apho. XXIII.

¶ Calidū sanie faciens non in omni uulnere ma/
ximum signum ad certitudinē, cutem mollit, at/
tenuat sine dolore, rigorum, & tetanorū, & spas/
morum mitigatorium. Eorum uero quæ in capite
sunt, soluit grauedinem. Plurimū confert ossium
fracturis, magis uero denudatis. Horū autē ma/
xime in capite uulnera habentibus, & quæcunq;
a frigidityte moriuntur, aut uulnerantur, & herpe/
tis comedentibus, ano, pudendo, uesticæ, & matrici,
Calidum quidem determinans & amicum: frigi/
dum uero contrarium, & occidens.

¶ Calidum suppuratorium non in omni ulcere, ²² ^{Leont.}
magnum ad securitatem indicium, cutem mollit,
extenuat, dolorem sedat, rigores, conuulsiones, &

distensiones mitigat: & ex his quæ ad caput at-
tinent, eius soluit gravitatē. Plurimū autem con-
fert, ossium fracturis, sed nudis præcipue, eorūq;
maxime, qui in capite ulcera habent, & quæcunq;
a frigore moriuntur, uel ulcerantur, & repentinis
comesis, sedi, pudendis, utero, uellicæ: his calidū
amicū, & iudicantis, frigidum inimicū, & perimens.

☞ Apho. XXIII.

Ant. ☞ In his uero oportet frigido uti, unde sanguis
fluere futurus est, non super loca, sed circa ea. Et
quæcunq; phlegmones, aut inflammationes, in ru- *Phlegmon, lea-
tine inflammatio*
beum, aut sublinguineū colorem sunt tendentes,
ex recenti sanguine, quoniam ueterata denigrat,
& iuuat Erysipelam non uulneratam: quoniam
uulneratæ nocet.

Leon. ☞ In his frigido utendū, unde fluit sanguis, aut
fluxurus est, non ad ipsa, sed circa ipsa unde in-
fluit: & quæcunq; inflammationes, uel inflammina
ad rubrum, & subcruentum sanguine recenti ten-
dunt: nam ueteribus nigredinē affert. Erysipelas
etiam non ulceratū iuuat, nam exulceratū lædit.

☞ Apho. XXV.

Ant. ☞ Frigida uelut nix uel chrySTALLUS, pectori ini-
L iij

APHORIS. HIPPO.

mica, tussēs commouentia, sanguinem fluere facientia & catarrhos.

Nix gelu
qualis,

¶ Frigida qualis nix, & glacies, pectori inimica, tussēs mouent, & sanguinem, & destillationes. ²⁴ Leon.

¶ Apho. XXVI.

¶ In articulis dolores, & tumores, sine ulceratione, podagram, & spasmm, & horum plurima, frigida aqua infusa refrigerat & attenuat, & dolore soluit: stupor enim mediocris dolorē minuit. ²⁵ Ant.

¶ Tumores articularū, atq; dolores absq; ulcere, & podagricos quoq; atq; conuulsa, horum plurima, frigida aqua large effusa leuat, & extenuat, soluitq; dolorē. Nā modicus torpor dolorē soluit. ²⁶ Leon.

¶ Apho. XXVII.

¶ Aqua quæ cito calescit & cito infrigidatur, leuissima est. ²⁷ Ant.

Quæ melior
leuiorq; aqua.

¶ Aqua quæ cito calet, & cito refrigeratur, leuissima est. ²⁸ Leon.

¶ Apho. XXVIII.

¶ Quibuscunq; bibere desiderium est noctu ualde

ſtudentibus, ſi ſuperdormierint, bonum.

Leoni. ¶ Qui noctu bibere appetunt, his admodum ſtudentibus ſi ſuperdormierint, bonum. 27

¶ Apho. XXIX.

Ant. ¶ Muliebria educit, ex aromatibus calefactio. Multoties uero & ad alia utilis eſſet, ſi non capitis grauedinem faceret.

Leoni. ¶ Suffitus aromatū muliebria ducit. Sæpius uero & ad alia utilis eſſet, niſi capitis faceret grauitatē. 28
Aromatū ſuſo fumigatio.

¶ Apho. XXX.

Ant. ¶ Mulier in utero habens phlebotomata, abortum facit: ſed magis, cuius maior eſt foetus.

Leoni. ¶ Mulier utero gerens, ſanguine miſſo ex uena, abortit, & magis ſi foetus ſit maior. 29

Leoni. ¶ Grauidas purgare, turgente materia, a quarto menſe uſq; ad ſeptimū, minus uero haſ. Recenſtiores autem, & ſeniores uereri oportet. 30

¶ Apho. XXXI.

APHORIS. HIPPO.

¶ Mulieri in utero habenti, ab aliqua acutarum ^{Ann.}
agritudinum accipi, mortale.

¶ Mulierem utero gerentē, capi ab aliquo mor- ³¹
bo acuto, letale est. ^{Leoni.}

¶ Apho. XXXII.

¶ Mulieri sanguinem uoment, menstruis super- ^{Ann.}
uenientibus, solutio fit.

¶ Mulieri sanguine euoment, menstruis ³²
erum, ^{Leoni.}
pentibus, solutio.

¶ Apho. XXXIII.

¶ Mulieri menstruis non superuenientibus, san- ^{Ann.}
guinem ex naribus fluere, bonum est.

¶ Menstruis deficientibus, sanguis ex naribus flu- ³³
ens, ^{Leoni.}
bonum.

¶ Apho. XXXIII.

¶ Mulieri in utero habenti, si uenter multū flu- ^{Ann.}
at, periculum est abortiendi.

¶ Mulieri in utero gerenti, si aluus plurimū pro- ³⁴
fluat, periculum est ne abortiat. ^{Leoni.}

Ann. ¶ Mulieri quæ a matrice molestatur, aut difficulter generanti, sternutatio superueniens, bonum.

Leoni. ¶ Mulieri quæ uterinis molestatur, aut difficulter parit, superueniens sternutatio, bonum. ³⁵

Apho. XXXVI.

Ann. ¶ Mulieri menstrua habenti, sine colore proprio, & non secundum se semper facta, purgatione indigere, significat.

Leoni. ¶ Mulieri menses decolores, nec per idem semper tempus uenientes, purgationem indicant esse necessariam. ³⁶

Apho. XXXVII.

Ann. ¶ Mulieri in utero habenti, si subito mamillæ graciles fiant, abortit.

Leoni. ¶ Mulieri utero gerenti, si mammarum graciles repente fiant, abortit. ³⁷ *Mammarum mades subita quid portens dat.*

Apho. XXXVIII.

Ann. ¶ Mulieri in utero habenti, si altera mamilla

APHORIS. HIPPO.

gracilis fiat, geminos habenti, alterum abortiet.
Et si quidem dextra gracilis fiat, masculum: si ue-
ro sinistra, foeminam.

¶ Mulieri utero gerenti, si altera mamma ³⁸graci- *Leon.*
lis fiat, geminos habenti, alterum abortit. Et si
quidem mamma dextra gracilis fiat, marcm: si
uero sinistra, foeminam.

¶ Apho. XXXIX.

¶ Si mulier, quæ neq; prægnans, neq; genera- *Ann.*
uit, lac habet, huius menstrua defecerunt. *Leon.*

*Mensium de-
fectus signum*

¶ Si mulier, quæ neq; grauida est, neq; peperit, ³⁹*Leon.*
lac habet, huic menstrua defecerunt.

¶ Apho. XL.

¶ Mulieribus quibus ad māmillas sanguis con- *Ann.*
uertitur, maniam significat. *Leon.*

¶ Quibuscunq; mulieribus ad mammas sanguis ⁴⁰*Leon.*
colligitur, furorem significat.

¶ Apho. XLI.

¶ Mulierem si uis scire si concepit, mellicratum *Ann.*
quando dormitura est da ei bibere, & siquidem *Leon.*

LIBER V. Fo. 42

torsiones habuerit circa uentrem, concepit: si uero non, minime.

Leon.

41

¶ Si uelis noscere an concepit mulier, cum dormitura est, ei aquam mulsam potandam da, & si alui tormina patiet, cōcepit: si minus, nō cōcepit.

¶ Apho. XLII.

Ann.

¶ Mulier siquidem masculum concepit, bene colorata est: si uero foeminam, discolorata.

Leon.

42

¶ Mulier si marem concepit, bene colorata est, si uero foeminam, male colorata.

Color marem
uel foeminam
gestantis.

¶ Apho. XLIII.

Ann.

¶ Si mulieri pregnantī erysipela sit in matrice, mortale.

Leon.

43

¶ Si mulieris grauidæ, in utero sit erysipelas, letale.

¶ Apho. XLIIII.

Ann.

¶ Quæ præter naturam tenues existentes concipiunt, abortiunt, anteq̃ grossescant.

44

Leon.

¶ Quæcūq; præter naturam tenues existentes, utero gerunt, abortiunt, priusq̃ crassescant.

M ij

APHORIS. HIPPO.

☞ Apho. XLV.

☞ Quæcunq; corpora moderate habentes abor/^{Anti.}
tiunt, secundo mense, aut tertio, sine omni occas/
sione manifesta, his cotilidones mucilaginitibus
pleni sunt, & non possunt præ grauedine tenere
foetum, sed abrumpuntur.

☞ Quæcunq; mediocriter corpora habentes ab/^{45 Leon.}
ortiunt, secundo, aut tertio mense sine occasione
manifesta, his acetabula uteri plena mucoris
sunt, & non possunt ex pondere foetum contine/
re, sed disrumpuntur.

☞ Apho. XLVI.

☞ Quæcunq; existentes præter naturam crassæ, ^{Anti.}
non concipiunt, his pinguedo os matricis obtu/
rat, & priusq; extenuentur, non concipiunt.

☞ Quæcunq; præter naturam crassæ, non con/^{46 Leon.}
cipiunt utero: his omentum os uteri comprimit,
& priusq; extenuentur non concipiunt.

☞ Apho. XLVII.

☞ Si matrix in uertebro posita fecerit saniem, ^{Anti.}
necesse est commotum fieri.

LIBER V. Fo. 43

Leoni. ¶ Si uterus in coxam uergens suppuratur, ne-⁴⁷
cessè est linamentum fieri.

¶ Apho. XLVIII.

Ann. ¶ Fœtus, mares quidem in dextris, foeminæ ue-
ro in sinistris magis.

Leoni. ¶ Fœtus, mares quidem in dextris, foeminæ ue-⁴⁸
ro in sinistris magis.

¶ Apho. XLIX.

Ann. ¶ Ad matricis præcipationes obtalmicum ap-
ponens apprehendere os & nares.

Leoni. ¶ Vt secunda procidat, sternutatorio appposito,⁴⁹
& nares apprehendito, & os.

¶ Apho. L.

Ann. ¶ Mulieri in utero habenti tenasmon innatus,
abortire facit.

Hic Aphorismus desit a Theodoro, & a Leoniano.

¶ Apho. LI.

Ann. ¶ Mulieris menstrua si uelis retinere, sichiâ ma-
iorem ad mammillas appone.

M in

APHORIS. HIPPO.

¶ Mulieri si uelis menstrua cohibere, cucurbitu⁵⁰ lam q̄ maximam ad mammas appone. *Leon.*

¶ Apho. LII.

¶ Quæcunq; in utero habent, his concluditur *Ant.* os matricis.

Pregnās si ¶ Quæ utero gerunt, his uteri os comprimitur. *Leon.*
gnam.

¶ Apho. LIII.

¶ Mulieri in utero habenti, lac ex māmillis mul- *Ant.* tum fluens, foetū significat debilem. Si uero ube- *St.* ra dura fuerint, sanum significant foetum.

¶ Mulieri utero gerenti, si lac multum e mam- *51* mis effluat, foetum imbecillum significat. Si uero *Leon.* mammarū solidæ fuerint, foetum significat saniorē.

¶ Apho. LIIII.

¶ Quæcunq; corrupturæ sunt foetus, his ubera *Ant.* gracilia fiunt. Si uero rursus, dura sunt. Et si do- lor est in uberibus, aut in uertebis, aut in geni- *Ant.* bus, aut in oculis, non corrumpuntur.

¶ Quæ corrupturæ sunt foetus, his mammarū ex- *53* *Leon.*

LIBER V. Fo. 44

tenuantur. Si uero rursus duræ fiant, dolor aut
mamas, aut coxas, aut oculos, aut genua infe/
stabit, & non corrumpent.

¶ Apho. LV.

Ant. ¶ Quibuscunq; os matricum durum est, his ne/
cesse est os matricum concludi.

Leon. ¶ Quibus os uteri durum est, his uteri os com/
primi est necessarium. 54

¶ Apho. LVI.

Ant. ¶ Quæcunq; in utero habentes, a febris ac/
cipiuntur, & fortiter calefiunt sine occasione
manifesta, generant periculosæ, & difficulter, aut
abortiunt periclitantes.

Leon. ¶ Quæcunq; utero gerentes, a febris corripi/
untur, & fortiter calefiunt sine occasione manife/
sta, difficulter pariunt, & cum periculo, aut ab/
ortum facientes, periclitantur. 55

¶ Apho. LVII.

Ant. ¶ In fluxu muliebri, spasmi & animi defectio
si superueniant, malum.

APHORIS. HIPPO.

¶ In fluxu muliebri, si conuulsio, & animi defe- ⁸⁶ctus aduenerit, malum. Leon.

¶ Apho. LVIII.

¶ Menstruis plurimis euenientibus, accidunt ^{Ann.} ægri-
tudines: & non uenientibus, a matrice acci-
dunt ægri-
tudines.

¶ Si menstrua plura fiant, accidunt morbi: & si ⁸⁷non fiant, ex utero morbi contingunt. Leon.

¶ Apho. LIX.

¶ In ano phlegmones patienti, & matrice phle- ^{Ann.}gmonem habenti, stranguria superuenit. In epate uero phlegmones patienti, singultus superuenit. Et in renibus habentibus sanie, straguria accidit.

¶ Recto intestino, aut utero inflammationē ⁸⁸pa-
tiente, urinae stillicidium accidit: & renibus purus
lentis, urinae aduenit stillicidium. Leon.

¶ Apho. LX.

¶ Mulier si non conceperit, uelis autem scire si ^{Ann.}con-
cipiet, contegens uestimentis suffumiga deor-
sum, & si quidem transire uideatur odor p̄ cor/

pus ad os, & nares: cognosce, quoniam ea non propter se non generat.

Leoni. ¶ Si mulier non concipit, scire autem uelis si conceptura sit, pannis circūtectam desubter sufflas: & si odor uideatur per corpus ire ad nares, & os, scito q̄ ipsa non ex se ipsa sterilis est.

¶ Apho. LXI.

Ann. ¶ Mulieri in utero habenti, si purgationes exeunt, impossibile est foetum sanum esse.

Leoni. ¶ Si mulieri utero gerenti purgationes eant, impossibile est foetum esse sanum.

¶ Apho. LXII.

Ann. ¶ Si mulieri purgationes non exeunt, neq; febr̄, neq; rigore superueniente anxietates, abhominations, & defectiones animi ei acciderint, reputa hanc in utero habere.

Leoni. ¶ Si mulieri cessant purgationes, neq; febris, neq; rigor superueniat, & fastidia incidunt, iudica ipsam in utero habere.

¶ Apho. LXIII.

N

APHORIS. HIPPO.

¶ Quæcunq; frigidas & densas matrices habent, ^{Anh.} non concipient. Et quæcunq; humidas habent matrices, non concipient: extinguatur enim in eis semen. Et quæcunq; siccas, & magis ardentes, non concipient: indigentia enim nutrimenti corrumpitur semen. Et quæcunq; ex utrisq; temperiem habet moderatæ, huiusmodi sunt generatæ.

¶ Quæcunq; frigidos, & spissos uteros habent, ^{Leont.} non concipiunt. Et quæcunq; præhumidos uteros habent, non concipiunt: extinguatur enim in eis genitura. Et quæcunq; siccis magis, & adurentes. Nam ex defectu alimenti corrumpitur semen. Quæcunq; uero ex utrisq; mediocrem habent temperaturam, hæc fecundæ sunt.

¶ Apho. LXIII.

¶ Similiter in maribus, aut enim propter raritatem corporis spiritus extra fertur, ut non incidat semen, aut propter densitatem humidum non diffundetur extra, aut propter frigidum non calefit, ita ut congregetur ad hunc locum, aut propter caliditatem ipsum hoc fit.

¶ Similiter autem & in maribus: aut enim propter corporis raritatem spiritus extra fertur, ut semen non transmittatur ad os: uel propter spissum

audinem humor non exit foras, uel propter frigiditatem non concalescit, ita ut ad hunc colligatur locū: uel propter caliditatē hoc idem accidit.

☞ Apho. LXV.

Ann. ☞ Lac dare caput dolentibus, malum est. Malū ^{Lac quibus dandū, & nō} uero & febricitantibus, & quibuscunq; hypochondria suspensa fugiunt, & siticulosi. Malum uero quibus fellei secessus, & quibus sanguinis multa ægestio facta est. Cōuenit uero phthisicis, nō ualde febricitantibus. Dare uero & in febribus longis, nullo prædictorum signorum præsentē, & extra rationem tabefactis.

Leon. ☞ Lac dare caput dolentibus, malum: malū uero ⁶⁴ & febricitantibus, & quibus ilia suspensa ^{vsus lactis q̃} murmurant, & siticulosi: malum autem & quibus in ^{bus conueniat,} febribus acutis biliosæ sunt deiectiones, & quibus ^{& quibus nō.} sanguinis multi deiectio facta est. Conuenit autē & tabidis dare, qui non ualde multū febricitāt, & in febribus longis, & paruis, si nullum ex supradictis signis affuerit, & præter rationē cōsumptis.

☞ Apho. LXVI.

Ann. ☞ Quibus tumores in uulneribus apparent, nō ualde spasmantur, neq; insaniunt. His uero non

APHORIS. HIPPO.

apparentibus repente, quibus quidem retro spasmi, & tetani sunt. Quibus uero in priori parte, mania & dolor lateris acutus, aut empima, aut dissenteria, si rubei sunt tumores.

¶ Quibus tumores in ulceribus apparent, non conuelluntur maxime, neq; insaniunt. Verum his euanescentibus, de repente quibusdā a tergo conuulsiones, & distentiones sunt. Quibusdam ante insania, uel dolor lateris acutus, uel suppuratio, uel difficultas intestinorū, si tumores sunt rubicundi.

¶ Apho. LXVII.

¶ Si uulneribus malis, & fortibus existentibus, tumor non appareat, magnum malum. Laxa bona, cruda mala.

¶ Si in uulneribus fortibus, & prauis, tumor non appareat, ingens malum.

¶ Molles, boni: crudi uero mali.

¶ Apho. LXVIII.

¶ Posteriora capitis dolentia, in fronte recta uena incisa, iuuat.

¶ Dolenti partem capitis posteriorem, in fronte recta uena incisa, prodest.

C Apho. LXIX.

Ann. C Rigores mulieribus incipiunt ex lumbis magis, & per dorsum ad caput, & uiris retro magis, in priori parte corporis, uelut cubitorum, coxarum, & propter cutem raram, declarat uero pilus.

69

Leon. C Rigores incipiunt mulieribus quidem ex lumbis magis, & per dorsum ad caput: sed & uiris parte corporis posteriore magis, quam anteriore, uelut femorum, cubiti. Sed & cutis rara, indicio autem est pilus.

C Apho. LXX.

Ann. C A quartanis habiti non ualde a spasmodicis apprehenduntur. Si uero apprehendantur prius, & superueniat quartana, soluuntur.

70

Leon. C A quartanis capti, non admodum a conuulsionibus capiuntur. Si uero prius capiuntur, & quartana superuenerit, liberantur.

C Apho. LXXI.

Ann. C Quibus circumtenditur cutis dura & sicca, sine sudore finient: quibus uero laxa & rara, cum sudore finient.

N in

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibus cutes circumtenduntur aridæ, & siccæ, ⁷¹ *Leoni.*
sine sudore moriuntur: quibus uero laxæ, & ra/
ræ, cum sudore moriuntur.

¶ Apho. LXXII.

Icteros, mor-
bus cū per to-
eū corpus bio-
lis suffunditur **¶** IctERICI non ualde sunt inflati.

¶ Qui regio morbo laborat, nō multū uētosi sūt. ⁷² *Leoni.*

✚ APHORISMORVM HIPPO/
cratis liber sextus, antiquæ, & Nicolai
Leonici Vicentini nouæ
interpretationis.

¶ Signa notiss; hie liber multas habet ad uariū, bonum
malumque absolute prædiantes.

¶ Apho. I.

PNDIURNIS LYENTERIIS, OXIREMIA SUPERUE/
NIENS, PRIUS NON EXISTENS, SIGNUM BONUM. *Ann.*

Leuitatis inte-
stinorum sig-
num bonū,

¶ In longis leuitatibus intestinorū, si ructus aci/
dus fiat, qui prius non erat, signum bonum. ^I *Leoni.*

¶ Apho. II.

LIBER VI. Fo. 48

Ann. ¶ Quibus nares humidæ naturaliter, & semen humidum, cito infirmantur: quibus uero contraria, salubrius.

Leon. ¶ Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior, minus integra sanitate fruuntur. Quibus uero contraria, salubrius degunt.

¶ Apho. III.

Ann. ¶ In diuturnis dissenterijs, abstinencia malum, & cum febre peius.

Leon. ¶ In longis difficultatibus intestinorum, inedia ex fastidio, malum, & cum febre peius.

¶ Apho. IIII.

Ann. ¶ Circūfluentia ulcera male cōsuetudinis, malū.

Leon. ¶ Vulnere circumglabra, praua sunt.

¶ Apho. V.

Ann. ¶ Dolores in lateribus, & pectoribus, & in alijs corporis partibus, si multum differunt ad discernendum, malum.

Leon. ¶ Dolores qui sunt in lateribus, & pectoribus,

APHORIS. HIPPO.

atq; alijs partibus, si multū differāt perdiscendū.

¶ Apho. VI.

¶ Nephretici, & circa uesicam dolores, laboriosæ *Ant.*
sanantur in senibus.

¶ Renum, & uesicæ uitia in senioribus difficil⁶ *Leoni.*
ter sanantur.

¶ Apho. VII.

¶ Dolores & tumores secundū uentrē existētes, *Ant.*
superiores quidem leuiores, inferiores, fortiores.

¶ Dolores uentris sublimes, leuiores. Qui uero ⁷ *Leoni.*
non sublimes, fortiores.

¶ Apho. VIII.

¶ Hydropicis, quæ uulnera in corpore nascun^r *Ant.*
tur, non facile sanantur.

¶ Aqua intercutem laborantibus, ulcera in cor⁸ *Leoni.*
pore facta difficulter sanantur.

¶ Apho. IX.

¶ Late pustula, non admodū pruriginosæ sunt. *Ant.*

Leon. ¶ Latæ pustulæ non admodum pruriant.⁹

¶ Apho. X.

Anti. ¶ Caput dolenti, uel circumdolenti, sanies, aut aqua, aut sanguis defluens secundum aures, & nares, soluunt ægritudinem.

Leon. ¶ Caput dolenti, & circumdolenti, pus, uel aqua, uel sanguis effluens per nares, aut os, aut aures, morbum soluit.¹⁰

¶ Apho. XI.

Anti. ¶ Melancholicis, & phreneticis, hæmorrhoides innatæ, bonum.

Leon. ¶ Atra bile uexatis, & renum passionibus, hæmorrhoides superuenientes, bonum.¹¹

¶ Apho. XII.

Anti. ¶ Hæmorrhoides sananti antiquas, si non una fuerit relicta, periculum est fieri hydropem, aut phthisim, aut maniam.

Leon. ¶ A diuturnis sanato hæmorrhoidibus, si una nō seruat, periculum est aquam inter cutem, uel tabem aduenire.¹²

APHORIS. HIPPO.

¶ Apho. XIII.

¶ A singultu habito, sternutatio superueniens, ^{Ann.}
soluit ægritudinem.

¶ A singultu habitum, sternutatio superueniens ¹³ Leon.
liberat.

¶ Apho. XIII.

¶ Ab hydropē habito, secundum uenas in uen/^{Ann.}
trem aqua fluente, solutio fit.

¶ Ab aqua inter cutem habito, si aqua e uenis ¹⁴ Leonie
in uentrem defluerit, soluitur morbus.

¶ Apho. XV.

¶ A diaria habito diuturna, spontaneus uomitus ^{Ann.}
superueniens, soluit ægritudinem.

¶ A longo alui profluuiο habito, spontaneus ¹⁵ Leon.
uomit⁹ superueniens, morbum soluit.

¶ Apho. XVI.

¶ A pleuretidæ habito, aut peripneumonia, dia/^{Ann.}
ria superueniens, malum.

¶ A morbo laterali, uel pulmonia habito, alui ¹⁶ Leon.
profluuium adueniens, malum.

LIBER VI. Fo. 50

☞ Apho. XVII.

Ant. ☞ In oculis patientem, diaria accipi, bonum.

Leon. ☞ Lippientem, alui profluuiio corripi, bonum.

☞ Apho. XVIII.

Ant. ☞ Vesicam incisam, aut cerebrum, aut cor, aut
☞ diaphragma, aut epar, aut uentrem, aut renes, aut
intestinatorum aliquod gracilium, mortale.

Leon. ☞ Vesica dississa, aut cerebro, aut corde, aut se/
pro, aut aliquo ex tenuioribus intestinis, aut uen/
triculo, aut iecore, letale est.

☞ Apho. XIX.

Ant. ☞ Quando incisum fuerit os, aut cartilago, aut
neruus, aut maxillæ tenues, aut præputium, neq;
crescit, neq; conglutinetur.

Leon. ☞ Cum dississum fuerit os, aut cartilago, uel
neruus, aut genæ particula tenuis, uel præputiū,
neq; augetur, neq; coalescit.

☞ Apho. XX.

Ant. ☞ Si in uentrem sanguis effundatur præter na/
turam, necesse est in saniem conuerti.

APHORIS. HIPPO.

¶ Si in uentrem sanguis præter naturam effun/²⁰ *Leoni.*
ditur, necesse est suppurari.

¶ Apho. XXI.

¶ Maniacis, hæmorrhoidibus, aut uaricibus in/^{Ank.}
natis, maniae solutio fit. *AI*

¶ In insanientibus si uarices, uel hæmorrhoides ²¹ *Leoni.*
superuenerint, insaniae solutio.

¶ Apho. XXII.

¶ Quibuscunq; dolores a dorso in cubitos tran/
seunt, phlebotomia soluit.

¶ Quæcunq; rupta ex dorso ad cubitum descen/²² *Leoni.*
dunt, uenæ sectio soluit.

¶ Apho. XXIII.

¶ Si timor, & pusillaminitas, multum habeant ^{Ank.}
tempus, habentem melancholicum perficit. *AI*

¶ Si timor, atq; mœstitia longo tempore haben/²³ *Leoni.*
tes perseverent, ex eo atra bilis significatur.

¶ Apho. XXIII.

LIBER VI. For 51

Ann. ¶ Intestinorum si incidatur aliquod gracilium,
non conglutinetur.

Leoni. ¶ Si quod intestinum gracilium dissecindatur,
non coalescit. 24

¶ Apho. XXV.

Ann. ¶ Erysipelam extrinsecus factam, intus conuerti
non bonum, intrinsecus uero extra, bonum.

Leoni. ¶ Erysipelas ab exterioribus uerti ad interiora,
non est bonum, ab interioribus aut ad exteriora, bonum. 25

¶ Apho. XXVI.

Ann. ¶ Quibuscumque in causone tremores fiunt, alie-
ratio soluit.

Leoni. ¶ Quibus in febribus ardentibus tremores fi-
unt, delirio soluantur. 26

¶ Apho. XXVII.

Ann. ¶ Quicumque empici, aut hydropici uruntur, aut
inciduntur, his effluente sanie, aut aqua multa,
& repente omnino pereunt.

Leoni. ¶ Quicumque suppurati, aut aquam intercutem
patientes uruntur, aut secantur, si pus, aut aqua
uniuersum effluerit, omnes moriuntur. 27

O. in

APHORIS. HIPPO.

☞ Apho. XXVIII.

☞ Eunuchi, non podagrisant, neq; calui sunt. ²⁸ *Ant.*

☞ Eunuchi, neq; podagra laborāt, neq; calui sūt. ²⁸ *Leon.*

☞ Apho. XXIX.

☞ Mulier non podagrisat, si menstrua non de/
fecerunt in ea. *Ant.*

☞ Mulier podagra non laborat, nisi menstrua
defecerint. ²⁹ *Leon.*

☞ Apho. XXX.

☞ Puer non podagrisat, ante aphrodisiam. *Ant.*

☞ Puer podagra nō laborat, ante usum ueneoreos. ³⁰ *Leon.*

☞ Apho. XXXI.

☞ Dolores oculorū, meri potio, aut lauacrū, aut
piria, aut phlebotomia, aut pharmacia soluit. *Ant.*

*Doloris omnis
vniuersi modis.*

☞ Dolores oculorū, meri potio, aut balneū, aut
uenae sectio, aut medicamentum epotum soluit. ³¹ *Leon.*

☞ Apho. XXXII.

☞ Trauli, a diaria maxime capiuntur longa. *Ant.*

LIBER V.

Fo. 52

Leon. ¶ Balbi, ab alui profluuiio maxime capiuntur.³²

¶ Apho. XXXIII.

Ann. ¶ Acidum ructantes non ualde pleuretici sunt.

Leon. ¶ Qui acidum eructant, non ualde morbo³³ l^a terali corripuntur.

¶ Apho. XXXIII.

Ann. ¶ Quicunq; calui sunt, his uarices non nascun^r tur magnæ. Quibuscunq; uero innascuntur, rur^s sus capillati sunt.

Leon. ¶ Quicunq; calui sunt, his magnæ uarices non³⁴ sunt. Quibus uero caluis uarices magnæ super^r ueniunt, hi rursus capillati sunt.

¶ Apho. XXXV.

Ann. ¶ Hydropicis tussis superueniens, malum. Præ^r existens uero, sine malo.

Leon. ¶ Aqua inter cutem laborantibus, tussis super³⁵ ueniens, malum.

¶ Apho. XXXVI.

APHORIS. HIPPO.

¶ Dysuriam phlebotomia soluit : incidere ue/
ro uenam, quæ intus in talo est. Ann. 36 Leonb.

¶ Difficultatem urinz, uena secta iuuat : secare
uero interiores. Ann. Leonb.

¶ Apho. XXXVII.

¶ Asquinante habito, tumorem fieri in gutture, Ann.
bonum, Extra enim conuertitur morbus.

¶ Ab angina habito, si tumor fiat in collo, bonu. Ann. 37 Leonb.

¶ Apho. XXXVIII.

¶ Quibuscunq; absconditi cancri fiunt, non cu/
rari melius est : curati enim pereunt citius : non Ann.
curati, multum tempus perficiunt.

¶ Cancros occultos omnes melius est non cu/
rare. Curati enim cito pereunt : non curati uero Ann. 38 Leonb.
longius tempus perdurant.

¶ Apho. XXXIX.

spasmus duplex. ¶ Spasmus fit, aut ex plenitudine, aut euacua/
tione : ita & singultus. Ann.

¶ Conuulsio fit, uel ex repletionem, uel inanitione/
ne : ita uero & singultus. Ann. 39 Leonb.

LIBER VI. Po. 53

☞ Apho. XL.

Ann. ☞ Quibuscunq; dolor fit circa hypochondriū sine phlegmone, febris his superueniēs, soluit dolorē.

Leon. ☞ Quibus dolor circa ilium fit, absq; inflamma⁴⁰ tione, his febris superueniens, morbum soluit.

☞ Apho. XLI.

Ann. ☞ Quibuscunq; sanies facta in corpore, non manifestatur, his propter spissitudinem saniei, aut loci grossiciem non manifestatur.

Leon. ☞ Quibuscunq; suppuratio in corpore existens⁴¹ non innotescit, his ob crassitudinem puris, aut loci, non innotescit.

☞ Apho. XLII.

Ann. ☞ Ictericis, si epar durum fiat, malum.

Leon. ☞ Morbo regio laborāibus, si fiat epar durū, malū⁴²

☞ Apho. XLIII.

Ann. ☞ Quicunq; splenetici a dyssenteria capiuntur, his superueniente longa dyssenteria, hydrops nascitur, aut lyenteria, & pereunt.

APHORIS. HIPPO.

¶ Quicumq; lienosi, a difficultate intestinoꝝ ca/⁴³ Leon.
piuntur, his superueniente longa difficultate in/
testinorum, aqua inter cutem, aut leuitas intesti/
norum aduenit, & moriuntur.

¶ Apho. XLIII.

¶ Quibuscunq; ex stranguria ileos innascitur, hi ^{Ant.}
in septem diebus pereunt, si non febre superue/
niente multum urina fluxerit. Leon.

¶ Quibus ex stillicidio urinæ ileos superuenerit, ⁴⁴ Leon.
in septem diebus pereunt, nisi febre superueni/
ente, satis urina fluxerit.

¶ Apho. XLV.

¶ Vulnere quæcunq; annua fuerint, uel longi/⁴⁵ Ant.
us tempus habeant, os necesse est emitti, & ci/
catrices fieri concauas. Leon.

¶ Vlcera quæcunq; annua sunt, aut etiam diu/⁴⁶ Leon.
turniora, os abscedere est necessarium, & cicatri/
ces cauas fieri.

¶ Apho. XLVI.

¶ Quibuscunq; gibbi ex asthma te fiunt, aut tuf/⁴⁷ Ant.
si, ante iuuentam pereunt.

Leoni. ¶ Qui gibbi ex asthma, aut tussi fiunt, ante
pubertatem moriuntur.

¶ Apho. XLVII.

Ant. ¶ Quibuscunq; phlebotomia aut pharmacia cō/
fert, hos Vere phlebotomare, aut pharmaciam
dare conuenit.

Leoni. ¶ Quibuscunq; uenæ sectio, uel purgatio, cum
medicamento conuenit, hos Vere purgare, uel
uenam incidere oportet.

¶ Apho. XLVIII.

Ant. ¶ Splenicis, superueniens dissenteria, bonum.

Leoni. ¶ Lienosis, difficultas intestinorū supueniēs, bonū, ⁴⁸ *Lienosis quid bonum.*

¶ Apho. XLIX.

Ant. ¶ Quibuscunq; tumores podagrici fiunt, in qua/
draginta diebus deferuescentes resident.

Leoni. ¶ Quicunq; morbi podagrici fiunt, hi sedati in
quadraginta diebus inflammatione, finiunt. ⁴⁹

¶ Apho. L.

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibuscunq; cerebrum sursum concutitur, ne/ ^{Ant.}
cesse est febrem, & fellis uomitum superuenire.

¶ Quibuscunq; præciditur cerebrum, his necesse ⁵⁰ ^{Leont.}
febrem, & bilis uomitum superuenire.

¶ Apho. LI.

¶ Quibuscunq; sanis, dolores repente fiunt in ^{Ant.}
capite, & continuo sine uoce fiunt, & stertunt, pe/ ^{Ant.}
reunt in septem diebus, si nõ eos accipiat febris.

¶ Quicunq; sani dolore capitis repente capiunt, ⁵¹ ^{Leont.}
tur, & statim muti fiunt, & stertunt, in septem di/ ^{Leont.}
ebus pereunt, nisi febris apprehenderit.

¶ Apho. LII.

¶ Intendere oportet & indicium oculorum in ^{Ant.}
somnis. Si enim quid albi appareat, comissis pal/ ^{Ant.}
pebris, nõ ex diaria existente, aut pharmacie po/ ^{Ant.}
tione, malum signum, & mortale ualde.

*Dormientium
observatio.*

¶ Oportet uero & considerare oculorum in dor/ ⁵² ^{Leont.}
mientibus suspensiones. Nam si quid album com/ ^{Ant.}
missis palpebris subinspicitur, neq; ex alui proflu/ ^{Ant.}
uio, aut medicamenti potione istud contingat, ^{Ant.}
malum est signum, & letale ualde.

LIBER V.

Fo. 55

Apho. LIII.

Ant. ¶ Desipientiæ, cum risu quidem factæ securiores,
res, molestæ uero cum tristitia.

Leon. ¶ Desipientiæ, quæ cū risu fiunt securiores, quæ
uero cum studio, periculosiores. 53

¶ Apho. LIIII.

Ant. ¶ In acutis passionibus cum febre iuctuosa sus-
piria, malum.

Leon. ¶ In acutis passionibus quæ cum febre sunt, lu-
ctuosa supiria, malum. 54

¶ Apho. LV.

Ant. ¶ Podagrica, & maniaca, Vere, & autumnis mo-
uentur, ut in pluribus.

Leon. ¶ Dolores podagrici, Vere, & autumnis magna
ex parte mouentur. 55

¶ Apho. LVI.

Ant. ¶ In melancholicis ægitudinibus periculose erus-
piones, aut apoplexiâ, aut epilepsiam, aut spas-
mum, aut cecitatem, aut maniam significant.

P iiij

TAPHORIS. HIPPO.

⁵⁶
¶ In morbis melâcholicis, ad hæc periculosi de/^{Leon.}
cubitus, stuporem corporis, uel conuulsionē, uel
furorem, uel cæcitatem significant.

¶ Apho. LVII.

¶ Apopletici maxime fiunt ætatibus, a quadra/^{Ant.}
ginta annis, usq; ad sexaginta.

⁵⁷
¶ Apoplexiæ autem fiunt, maxime a quadrage/^{Leon.}
simo anno usq; ad sexagesimum.

¶ Apho. LVIII.

¶ Si omentum eruperit, necesse est putrescere. ^{Ant.}

⁵⁸
¶ Si omentum excidat, necessario putrescit. ^{Leon.}

¶ Apho. LIX

¶ Quibuscunq; a sciatica molestatis uertebrium ^{Ant.}
resilit foras, & rursus incidat in locum suum, his
mucilagines factæ sunt.

⁵⁹
¶ Quibuscunq; a coxendiciū dolore molestatis ex/^{Leon.}
cidit coxa, & rursus incidit, his mucores supueniūt.

¶ Apho. LX.

Ant. ¶ Quibuscumq; a sciatica molestatis uertebrium
resilit foras, his tabescit crus, & claudicant, si non
urantur.

60
Leon. ¶ Quibuscumq; a coxendicum dolore molestatis
diuturno excidit coxa, his crus tabescit, & clau-
dicant, si non urantur.

✱ APHORISMORVM HIPPO-
cratis liber septimus, antiquæ, & Nicolai
Leonici Vicentini nouæ
interpretationis.

¶ Hippocrates hoc Aphorismorum libro ultimo, abunde præcedentium
particulariū apborismos recapitulat, reitratq; quo memorie tenacius hæ-
reant. Addit præterea hic & alia multa, quibus Medias in morbis, eorumq;
accidentibus prædicare, ac prænuntiare poterit, qualiaq; egro-
tis, bona uel mala, futura sunt, uel que iam præcesserint, aus-
quibus nunc malis, & in qua corporis partibus, iffigantur:
ut recte ac in tempore, & egrotantium necesse
sint, ipsiusq; mediæ honori, consulatur.

Ant. ¶ Apho. I.

¶ IN acutis morbis frigiditas extremita-
tum, malum.

Leon. ¶ In morbis acutis, frigus partiū extremarū, malū. ^{Postremorū} frigus.

Ant. ¶ Apho. II.

¶ In osse ægrotanti, caro liuida, malum.

APHORIS. HIPPO.

¶ In osse agrotante caro liuida, malum est. ² Leon.

¶ Apho. III.

¶ In uomitu singultus, & oculi rubei, malum. Ant.

¶ A uomitu singultus, & oculorum rubor, malum. ³ Leon.

¶ Apho. III.

¶ In sudore rigor, malum. ⁴ Ant.

¶ A sudore horror, non bonum. Leon.

¶ Apho. V.

¶ In mania, dysenteria, aut hydrops, aut exstasis, bonum. Ant.

¶ A furore, difficultas intestinorum, uel aqua inter cutem, uel mentis alienatio, bonum. ⁵ Leon.

¶ Apho. VI.

¶ In aegritudine diuturna, abstinentia & aegritudines cholericae, malum. Ant.

¶ In morbo diuturno, fastidium cibi, & deiectiones sinceræ, malum. ⁶ Leon.

¶ Apho. VII.

Ant. ¶ Ex multa potatione, rigor & desipientia, malū.

Leo. ¶ Ex multa potatione, rigor, & desipienūa, malū.

¶ Apho. VIII.

Ant. ¶ Ex apostematis intus ruptura, dissolutio, uo⁷mitus, & defectio animi fit. *Tri signa rui
pi intus apo
stematis.*

Leo. ¶ A tuberculi intus ruptione, exolutio, uomitio,
aut animi defectio fit.

¶ Apho. IX.

Ant. ¶ In sanguinis fluxu, desipientia, aut spasmus, malū.

Leo. ¶ A pluuio sanguinis, desipientia, ac couulsio malū.

¶ Apho. X.

Ant. ¶ In ileon uomitus, singultus, spasmus, & desipientia, malum.

Leo. ¶ Ab ileo, uomitus, singultus, desipientia, uel¹⁰
couulsio, malum.

¶ Apho. XI.

APHORIS. HIPPO.

☞ In pleuretide, peripneumonia, malum. Anth. 11

☞ A morbo laterali, inflāmatio pulmonis, malū. Leonb.

☞ Apho. XII.

☞ In peripneumonia, phrenesis, malum. Anth. 12

☞ A pulmonis inflāmatione, phrenitis, malum. Leonb.

☞ Apho. XIII.

☞ In caumatib⁹ fortibus, spasmus, aut tetan⁹, malū Anth. 13

☞ Ab æstibus fortibus, cōuulsio, aut distētio, malū. Leonb.

☞ Apho. XIII.

☞ In percussione in capite, stupor, aut desipien- Anth.
tia, malum.

☞ In capitis ictu, obstupescētia, & desipien- 14
tia, malum. Leonb.

☞ Apho. XV.

☞ In sanguinis sputo, saniei sputum, malum. 15

☞ A sanguinis sputo, puris sputum. Leonb.

☞ Apho. XVI.

LIBER VII. Fo. 58

Ant. ¶ In saniei sputo, phthisis, & fluxus, malum : ubi
uero salua tenetur, moriuntur.

Leon. ¶ A puris sputo, phthisis, & fluxus : cum uero
sputum retinetur, moriuntur. ¹⁶

¶ Apho. XVII.

Ant. ¶ In phlegmone hepatis singultus, malum.

Leon. ¶ In hepatis inflammatione singultus, malum. ¹⁷

¶ Apho. XVIII.

Ant. ¶ In uigilia, spasmus, aut desipientia, malum.

Leon. ¶ in uigilia, conuulsio, uel desipientia. ¹⁸

¶ Apho. XIX.

Ant. ¶ In ossibus denudatione, erysipela, malum.

Leon. ¶ In ossis exutione erysipelas. ¹⁹

¶ Apho. XX.

Ant. ¶ In erysipela, putredo, aut sanies, malum.

Leon. ¶ Ab erysipelate, putredo, aut suppuratio. ²⁰

¶ Apho. XXI.

Qñ

APHORIS. HIPPO.

☞ In lithargico, tremor, malum.

Iste Aphorismus desit a Theodoro & Leoniano.

☞ Apho. XXII.

☞ In forti pulsu in uulneribus hemorofagia, malū

²¹

Ant.

☞ A forti in ulceribus pulsu, profluuiū sanguinis. Leon.

☞ Apho. XXIII.

☞ In dolore diurno circa uentrē sanies, malū.

Ant.

²²

☞ A uentris dolore diurno, suppuratio.

Leon.

☞ Apho. XXIII.

☞ In cholerico secessu dysenteria, malum.

Ant.

²³

☞ A deiectione syncera, difficultas intestinorum. Leon.

☞ Apho. XXV.

☞ In oſis fractura desipientia, si in uacuum ac/

Ant.

ceperit, malum.

²⁴

☞ In oſis præcissione desipientia, si in uacuum Leon.
apprehenderit.

☞ Apho. XXVI.

☞ In pharmatix potione spasmus, mortalis.

Ant.

Ann. **Leon.** ¶ Ex medicamento potione conuulsio, letalis est. ²⁵

¶ Apho. XXVII.

Ann. **Leon.** ¶ In dolore forti circa uentrem, frigiditas extremitatum, malum. ²⁶

Leon. ¶ In forti dolore uentris, partium extremarum frigiditas, malum.

¶ Apho. XXVIII.

Ann. ¶ In utero habenti tenasmus supuenies, abortit. ²⁷

Leon. ¶ Mulieri utero gerenti, si tensio superuenerit, facit abortum.

¶ Apho. XXIX.

Ann. ¶ Quibuscumq; os aut cartilago incisum fuerit in corpore, non augetur. ²⁸

Leon. ¶ Quando os, aut cartilago, aut neruus abscinditur in corpore, non augetur.

¶ Apho. XXX.

Ann. ¶ Si ab albo phlegmate habito, diaria superuenit fortis, soluit ægritudinem.

Per album phlegma intelligi genus hydropis. Leuophlegma
nam seu hyposarum, hydropem.

Q in

APHORIS. HIPPO.

¶ Qui alba pituita detinetur, si fortis uentris flu/²⁹ Leonid
xus superuenerit, a morbo liberatur.

¶ Aphr. XXXI.

¶ Quibuscunq; spumosa ægestionis in diaria, ^{Ant.}
his a capite phlegma defluit.

¶ Quibus in alui profluuijs excrementa spumo/³⁰ Leonid
sa sunt, his ex capite pituita defluit.

¶ Apho. XXXII.

¶ Quibuscunq; in febribus in urinis crynoides ^{Ant.}
hypostases fiunt, longam ægritudinē significant.

¶ Quibuscunq; febricitantibus, in urinis fiunt ³¹ Leonid
diuina, ueluti farina crassior, longam ægritudi/
nem fore significat.

¶ Apho. XXXIII.

¶ Quibuscunq; cholericae hypostases fiunt, supe/^{Ant.}
rius uero tenues, acutam ægritudinē significant.

¶ Quibus autem biliosa sedimēta supra tenuia, ³² Leonid
acutum morbum significant.

¶ Apho. XXXIII.

Ant. ¶ Quibuscunq; urinæ distantes fiunt, his in cor- ^{Diuerse subo}
pore turbatio fit fortis. ^{stantia.}

Leon. ¶ Quibuscunq; urinæ distantes sunt, his turba- ³³
tio fortis in corpore fit.

¶ Apho. XXXV.

Ant. ¶ Quibuscunq; in urinis ampullæ supernatant,
nephreticâ significant, & longâ aggritudinē fore.

Leon. ¶ Quibus in urinis bullæ subsistunt, morbum ³⁴
renalem, & longum significant.

¶ Apho. XXXVI.

Ant. ¶ Quibuscunq; pinguis hypostasis & cōglobata,
his nephreticâ significat, & acutâ aggritudinē fore.

Leon. ¶ Quibus insidens pingue, ac simul totum, his ³⁵
renum vitium acutum significatur.

¶ Apho. XXXVII.

Ant. ¶ Quibuscunq; nephreticis existentibus prædicta
signa accidunt, & dolores acuti circa musculos
spinales fiunt, siquidē circa extrinsecos locos fu-
erint, apostema futurum expecta extrinsecus. Si
uero dolores magis circa interiores locos, aposte-
ma futurum expecta magis intus.

APHORIS. HIPPO.

36

¶ Quibus autē morbo renali laborantibus, prædicta accidunt signa, doloresq; circa spinæ musculos fiunt, siquidem circa loca exteriora fiant, abscessus quoq; exterius futuros expecta: si uero dolores magis circa loca interiora fiant, etiam abscessus expecta futuros interius.

¶ Apho. XXXVIII

¶ Quicumq; sanguinem uomunt, siquidem sine febribus salutare. Curatur uero stipticis, & infriigidantibus. Si uero ex febre, perniciosum.

37

¶ Quicumq; euomunt sanguinem, si sine febre quidem, salutare: si uero cum febre, malum. Curare uero acerbis, & refrigerantibus.

Apho. XXXIX.

¶ Catarrhi in superiori uentre, in saniem conuertuntur in uiginti diebus.

38

¶ Distillationes in uentrem superiorem suppurantur intra uiginti dies.

¶ Apho. XL.

¶ Si sanguinē, & trumbox mingit, & stranguriā

habet, et dolor incidit in peritoneon, et sub uentre, et pectinē, ea quæ circa uescā sunt ægrotare significāt.

Leoni. ¶ Si quis sanguinem minxerit, & grummos, & stillicidio urinæ laboret, & dolor inciderit in fœmur, & inum uentrem, pectinemq; qui circa uescam, male se habere significatur.

¶ Apho. XLI.

Ant. ¶ Si lingua intēperata repēte fiat, aut apoplecticū aliqd corporis, uel melancholicū huiusmodi efficiat.

Leoni. ¶ Si lingua repēte incōtinēs fiat, aut aliqua pars coporis stupore elanguit, tale est melancholicum.

¶ Apho. XLII.

Ant. ¶ Si super purgato seniori, singultus superueniat, non bonum.

Leoni. ¶ Si senioribus supra modum purgatis, singultus superuenerit, non bonum.

Leoni. ¶ Si timor, atq; mœstitiā, longo tēpore hominē habentes perseuerauerint, tale est melancholicum.

Hic apho. non inuenitur in antiqua Constantini translatione.

¶ Apho. XLIII.

R

APHORIS. HIPPO.

¶ Si febris non a cholera habeatur, aqua multa calida infusa in capite, solutio fit febris. Ani.

¶ Si febris non ex bile habeat, multa aqua calida capiti superinfusa, solutio fit febris. 43 Leoni.

¶ Apho. XLIII.

¶ Mulier utraq; dextas habens non fit. Ani. Leoni.

¶ Mulier ambidextra non fit. 44 Leoni.

¶ Apho. XLV.

¶ Quicunq; empici uruntur, aut inciduntur, si quidem sanies pura fluxerit & alba, euadunt. Si uero cenulenta, & male olens, ac fetidū, pereunt. Ani.

¶ Quicunq; suppurati uruntur, uel secantur, si pus purum fluxerit & album, euadunt: si uero subcruentum, & feculentum, pereunt. 45 Leoni.

¶ Apho. XLVI.

¶ Quicunq; in epate propter saniem uruntur, si quidem sanies pura fluxerit & alba, euadunt. In tunica enim illius sanies est. Si uero uelut amurca fluxerit, pereunt. Ani. Leoni.

¶ Quorū hepar supuratū adurit, si pus purum 46 Leoni.

LIBER VII.

Fo. 62

fluxerit & album, euadūt, in tunica enim his pus
continetur: si uero qualis amurca fluat, pereunt.

C Apho. XLVII.

Ant. C Oculorum dolores, meri potio, & lauacrum,
& phlebotomia soluit.

Leoni. C Dolores oculorū post meri portionem, & aquar
calidarū balneum, uenarū sectione curato.

C Apho. XLVIII.

Ant. C Hydropicus si tussim habeat, desperatus fit.

Leoni. C Aqua inter cutem laborans, si a tussi habeatur,
desperatus est.

C Apho. XLIX.

Ant. C Stranguriam, & diffuriam, uini potio, & phle
botomia soluit. Incidere uero uenam quæ intus
in talo est, bonum.

Leoni. C Vrinæ stillicidium, & mingendi difficultatem, ^{Mingendi d. f. s.}
uini potio, & uenarū sectio soluit, incidere autem ^{scilicet quomodo}
interiores. ^{do soluenda.}

C Apho. L.

R ij

APHORIS. HIPPO.

¶ Squinante habito, tumor & rubor in pectore ^{Ambr.}
superueniens, bonum. Foras enim conuertitur
ægritudo.

¶ Ab angina habito, tumor, & rubor in pectore ^{50 Leon.}
re superueniens, bonū : extra enim uertitur morbus.

¶ Apho. LI.

¶ Quicumq; spachilon in cerebro patiuntur, in ^{Ambr.}
tribus diebus pereunt. Si uero hos effugerint,
sani fiunt.

¶ Quibus cerebrum sphacelatum, i. corruptum ^{51 Leon.}
est, in tribus diebus pereunt; si uero hos euaserint, sani fiunt.

¶ Apho. LII.

Sternutatio.

¶ Sternutatio fit a capite ex cerebro calefacto ^{Ambr.}
& humectato, quod est in capite uacuo, aere descendente in illud uacuum, & faciente sonitum,
quoniam exitus est ei perangustus.

¶ Sternutamentum fit ex capite, calefacto cere- ^{52 Leon.}
bro, aut humectato eo quod in capite inani. Aer enim intus contentus extra erumpit. Sonat autem quoniam per angustum ipsa est exitus.

Ann. ¶ Quicumq; circa hepar dolent, his febris superueniens soluit agitudinem.

Leon. ¶ Quicumq; hepar circumdolent, his febris superueniens soluit dolorem. ⁵³

Ann. ¶ Quibuscunq; conuenit sanguinem auferre ex uenis, hos oportet phlebotomare in Vere. ^{Tēpus phlebotomie conueniens.}

Leon. ¶ Quibus a uenis sanguinem mittere confert, his Vere uenam oportet secare. ⁵⁴

Ann. ¶ Quibuscunq; inrer renes & uentrem phlegma concluditur, & dolorē præstat, non habens exitum in neutrum uentrium, his secundum uenas in uescicam conuerso phlegmate solutio fit morbi.

Leon. ¶ Quibus inter uentriculum, & septum, pituita reposita est, & dolorem affert, non habens exitum, neq; ad alterum uentrem, his per uenas ad uescicam pituita uersa soluitur morbus. ⁵⁵

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibuscunq; hepar aqua impletum in omentū ^{Ant.}
eruperit, his uenter aqua impletur, & moriuntur.

¶ Quibus hepar aqua plenum in omentū eru- ⁵⁶
perit, his uenter aqua impletur, & moriuntur. ^{Leon.}

¶ Apho. LVII.

¶ Alices, oscitationes, rigores, uinum mensura ^{Ant.}
te bibitum, soluit ægritudinem.

¶ Halycæ, anxitudo, oscitatio, horror, uinū aqua ⁵⁷
le æquali potum, soluit ægritudinem. ^{Leon.}

¶ Quibus in urinario meatu tubercula fiunt, his ⁵⁸
suppuratione facta, & eruptione, soluitur dolor. ^{Leon.}

¶ Apho. LVIII.

¶ Quibuscunq; cerebrum motum fuerit ab aliqua ^{Ant.}
actione, necesse fieri sine uoce statim.

¶ Quibus cerebrum aliqua ex causa concussū ⁵⁹
fuerit, necesse est statim mutos fieri. ^{Leon.}

¶ Apho. LIX.

¶ Corporibus humidæ carnes habētibus, famē ^{Ant.}
adhibere conuenit. Fames enim desiccet corpora. ⁶¹

Ann. *Leoni.* ¶ Corporibus carnes habentibus humiditas, fame adhibere conuenit. Fames enim corpora siccant.

¶ Apho LX.

Ann. ¶ Si a febre habito tumore non existente in collo suffocatio repente innascitur, ut deglutire non possit, mortale.

Apho. iste desit à Theo. & Leoniano.

¶ Apho. LXI.

Ann. ¶ Si a febre habito torqueatur collum, ut deglutire non possit, & transglutiendo angustietur, sine tumore manifesto, mortale.

Desit à Theo. & Leoniano.

¶ Apho. LXII.

Ann. ¶ Si a febre habito, tumore non existente in faucibus, suffocatio repente uenerit, mortale. Si a febre habito collum conuertatur, ita ut uix deglutire possit, tumore nō existente in collo, mortale.

Et hic desit à Theo. & Leonio.

¶ Apho. LXIII.

Ann. ¶ Sudore multo frigido, calido supfluente oportet mitti humiditatem a corporibus fortibus superius, debilibus uero inferius.

Leoni. ¶ Sudor multus, calidus uel frigidus, semper

APHORIS. HIPPO.

fluens, humorem abduci, robusto quidem supra,
debili uero infra significat

¶ Apho. LXIII.

¶ Febres quæcunq; non deficientes tertia die, *Ant.*
sunt fortiores, & periculose. Quæcunq; uero sic
defecerint, significat quoniam non periculose.

¶ Febres quæcunq; non intermittentes, tertia die *Leon.*
fortiores fiunt, periculose. Quocunq; autē modo
intermiserint, significant q; non sunt periculose.

¶ Apho. LXV.

¶ Quibus febres longæ, his pustulæ diuturnæ, *Ant.*
aut in articulis dolores fiunt.

¶ Quibuscunq; febres longæ, his uel tubercula, *Leon.*
uel ad articulos dolores decumbunt.

¶ Apho. LXVI.

¶ Quibuscunq; ex febribus, aut pustulæ diuturnæ, *Ant.*
aut in articulis dolores fuerint, hi ampliori-
bus cibis utuntur.

¶ Quibuscunq; tubercula diutina, aut in articu- *Leon.*
los dolores ex febre decumbunt, hi cibo pleniore
utuntur.

¶ Apho. LXVII.

Ant. ¶ Cibus quem accipiunt febricitantes, sanis est uirtus: infirmis uero morbus.

Leon. ¶ Si quis cibum febricitanti dederit, ut sano robur, sic laboranti morbus.

¶ Apho. LXVIII.

Ant. ¶ Præmissis aliquibus exeuntibus non motis, sed quasi rasura intestini supnatauerit parua, paruus est morbus, si multa, multus. Horum uero multa necessaria est uentris solutio. Si uero uenter non mundificabitur, sed potius iuscula dabuntur, quāto magis dabit, tāto magis plus peiorabit.

Leon. ¶ Et quibus deiectiones, si stare permiseris, & non moueris, ueluti strigmenta subsistunt, & si pauca, paucus est morbus: & si multa, multus. His confert alui purgatio: quod si aluo non purgata, dederis sorbitiones, quanto plures dederis, tanto magis nocebis.

Aphorismi sequentes solummodo apud Theodorum & Leonianum reperiuntur.

APHORIS. HIPPO.

Bi in toto corpore mutationes, & corpus refrigeratur, & rursus calefit, aut colorem alium ex alio commutat, longitudo morbi significatur.

¶ Quæ per uescicam excernuntur, inspicere oportet, si talia qualia sanis excernuntur. Quæ igitur minime similia sunt his, hæc morbosiora. Quæ uero sunt sanis similia, hæc minime morbosa.

¶ Excreationes in febribus non intermittētibz, liuidæ, sanguineæ, biliosæ, & fetidæ, omnes male. Cum uero bene excernuntur, bonum est, & per uentrem: & per uescicam, & ubi aliquid secedens steterit non purgatum, malum.

¶ Corpora oportet ubi quis purgare uoluerit, fluida facere. Et si supra sistere alium: si uero infra, humectare.

*Que modum
excedunt ma-
le sunt.*

¶ Somnus, uigiliæ, utraq. modum excedentia, morbus.

¶ In febribus non intermittētibz, si exteriora frigent, interiora uruntur, & febris habeat, letale.

¶ In febre non intermittente, si labrum, aut nasus, aut oculus, aut supercilium peruertitur, si non uideat, si non audiat, & iam debilis sit, quicquid horum fuerit, mors prope est.

¶ A pituita alba, aqua inter cutem superuenit.

¶ Ab alui profluuiio, difficultas intestinorum.

¶ A difficultate intestinorum, leuitas intestino-
rum superuenit.

¶ A corruptione, abscessus olsis.

¶ A sanguinis uomitu, tabes, & puris purgatio
supra. In tabe, fluctio ex capite. In fluctione, alui
profluuium. In alui profluuiio, adstrictio purgati-
onis superioris. In adstrictione, mors.

¶ Qualia fuerint uesticæ, aut alui excrementa, &
ex carnibus, & sicubi alibi a natura corpus exie-
rit, si parum, paucus est morbus : si multum, mul-
tus : si ualde multum, lethale est.

*Qui sequuntur aphorismi, spurij notue dicuntur, non a Nicolao
Leoniano, sed à M. Fabio Caluo uersi.*

¶ Vi supra quadraginta annos insani,
phreneticie fiunt, tabificiq; non fere
sanescunt seruanturue : minus enim
periclitantur, quibus morbus & naturæ, & ætati,
conueniens accedit.

Phrenetia.

¶ Tabifici morbi, phthisiesue, de octauo & deci-
mo anno quadragessimūquintū usq; potissimū gi-
tur.

*Phthisies quā-
do fiunt.*

S ij

APHORIS. HIPPO.

Quællitas naturalium.

¶ Quæ naturaliter fiunt, partim mitia, partim uehementia, partim mortifera sunt. Secundū autē naturam est, si quis eo anni tempore morbo corripatur, quod infensum, & inimicum, uel amicum illi morbo sit. Tempus enim illud illi morbo contrarium est, uel contra, languentiq; auxilio, uel contra: sicuti feбри ardenti, causoue æstas fauet.

Quæ tempora morbis fauent, uel aduerfentur.

¶ Hyems subter cutem aqua laboranti, hydropicoue, contraria est, quæ lienoso magis timenda est, naturale namq; semper uincit.

¶ Quibus in morbis oculi sponte lachrymant, malum non est, quibus contra, malum.

¶ Quibus in quartanis febribus sanguis naribus defluit, malum est.

Sudoris qualitas.

¶ Sudores decretorijs diebus magni, celeres, & uehementes si fiant, periculosi sunt, præsertim qui fronte tanq; stillicidia, fistulæ, tubuli, canaliculiue pelluntur, frigidiq; & ualde multi. Sudorē enim hunc multa ui, labore, longaq; expressione necesse est exire.

¶ Post longū morbū uentris fluctio, malum est:

Lingue signa.

¶ Lingua nigra, cruentaque, cum quid horum signorum abest, malum ualidum non est.

¶ Hæc quidē in grauibz acutisue febribz ob/^{Morboreū grā}
seruentur, uti si quis moriturus uel euasurus sit, di/^{uina nota}
gnoscamus ^{morbific.}

¶ Testis dexter frigidus cōtractusq; mortiferū est.

¶ Ungues nigri, digiti pedū frigidi, nigri contra/
ctiq; mortem proximam esse portendunt. Quod
etiam digitorum postrema frigida præ se ferunt.

¶ Labia liuida, resoluta, contorta, frigida si sint,
mortiferum est.

¶ Si oculi caligant, lucemue auersantur, solitu/^{Mori quē}
dine si quis gaudeat, qui somno multo & æstu de/
tinetur, extra spem est.

¶ Si quis paulatim rabie quadam efferatur. Si
quis non cognoscit, non audit, nō intelligit, mor/
tiferum est.

¶ Paulo post morituris, signa hæc sunt clara ma/
gis, uentriculi si tollūtur, tumescunt, & inflantur.

¶ Terminus uero mortis hic est: cū animæ calor
supra umbilicum præcordiaq; recurrit & ascendit,
ac omnem liquidum humorem exurit & siccatur.

¶ Cum autem cor pulmoq; humiditatē caloris
S iij

APHORISMORVM.

collecti mortiferis in locis sentiunt, totum caloris spiritum efflant, unde totum in toto consistit. *Spiracula vitæ.* Præterea quidem partim per carnem, partim per spiracula capitis spirant, quod uiuere dicimus, cor, porisque capsulum & alueum anima frigidum mortuumque una simulacrum relinquit, sanguinisque, bilis, pituitæque & carni concedit.

Triplex curatio ¶ Quæ mala non sanant medicamenta, ferrum sanat.

¶ Quæ ferrum non sanat, ignis sanat.

¶ Quæ non sanat ignis, non posse sanari putato.

Aphorismorum Hippo/
cratis finis.

HIPPOCRATIS

TIS PRÆSAGIORVM SIVE

pronosticorum antiquæ, & Gulielmi

Copi recentioris interpretationis

Liber primus.

Quam sint necessarie Medicorum prediotiones, siue prænostica.

Antiqua

PRÆFATIO.

I.

Minis qui medicinæ artis studio, seu gloriam, seu delectabilem amicorū copiam consequi desiderat, adeo prudentum regulis rationem suam muniat.

II.

¶ Ut in singulis ualitudinibus præterita, præsentia, & futura cognoscat. Et agro reuelet quæ de ipso ager minime præsenferat. Si enim se per eum cognoscat, totum se illi certius committeret.

*confidentia ægri
de medico, ipse
sum ad recipi
endam sanitas
tem disponit.*

III.

¶ Finisq; medicinæ laudabilis existit, cum actor futura in singulis perpendit, quamuis omnes minime curare possit.

III.

¶ Quod si posset, iam non futuri prouisor, sed diuinis prophetis diceretur nobilior.

V.

¶ Verum quia ui & acumine ægritudinis, hunc repente mori subito contingit, alium uero medicinæ apparatus præuenit, & uix dieculā uitæ adhucit.

PRONOSTICORVM.

VI.

¶ Interest artificis, ut vires ægri, atq; ægritudinis bene perpendat.

VII.

¶ Est etiam quoddam cœleste, in quo oportet ipsum medicum præuidere: cuius si tanta sit prudentia, mirabilis est, nimumq; stupenda. Nonne illius est, ut futurum periculum, uel omnino prohibeat, uel competenti adminiculo tolerabilius fiat. Et si morituro finem, alij uero salutem pronunciet, nunquid aculationem in altero meretur?

*Res cœlestis
ste Gale. est dis
spofito aëris
cōueniens nos.*

P R A E F A T I O.

*Admodū ne
cessarias esse
pædicas præ
dictiones.*

¹ Nihil perinde medico conducibile cen-
seo, quam ut prudentem se præstare
laboret.

*Gulio
clm.*

² **¶** Si enim apud ægros, præterita, præsentia, &
³ futura, atq; ea quæ ipsi inter narrandum omiserunt, nouerit, prædixeritq; nihil quod ægris usui fuerit, ignorare putabitur, quod fit ut audentius homines medico sese committant.

⁴ **¶** Etenim perq̃ salutarem adhibebit curationem, si futuras affectiones præuiderit. Nam fieri non potest, ut omnes ægros sanitati restituat, quanq̃ hoc multo præstantius erat, q̃ futura prænoscere.

5. 6.
 ¶ Igitur quum homines intereant, alij quidē ob morbi uehementiā, anteaquē uocetur medicus: nō nulli uero, uocato licet medico, repente moriuntur, ac alij unico duntaxat die, alij paulo longiori spatio uitam extendunt, priusquē medicus arte sua singulis morbis occurrendo resistat. Proinde harum affectionum naturas noscere oportet, quantum uidelicet corporis uiribus sint superiores.

7.
 ¶ Quinetiam si diuinū quippiam morbis inest, huius quoque providentiam perdiscere: sic enim optimo iure, & admirabilem, & bonum se præstabit medicum: quos enim superstitēs fore cognouerit, eos rectius quoque seruabit, utpote ex multo tēpore singula consulte perpendens. Itaque morituros, uicturosque præsentens, atque denuntiās, omnem prorsus calumniam uitabit.

¶ De signis sive indiis que in uultu existunt.

VIII.

Ant. Oportet ergo te circa acutas ægitudines sollicitum fieri. Primo etenim faciem ægri pernotabis. Vtrum sit similis sano. Et etiam si sibi sano similis sit, quod optimum est. Si uero contrarium, pessimum est.

IX.

¶ Et si nāres acutæ.

Nasus como
 presus.

PRONOSTI HIPPO.

X.

¶ Oculi concaui, tempora plana, aures frigida & contractæ, & pulpæ earum inuersæ, frons arida & tensa, & totus faciei color uiridis, seu niger, aut pallidus, aut plumbeus.

XI.

¶ Quæ si sic fuerint in principio ægitudinis, oportet inquiri, an uigiliæ præcesserint, aut uentris solutiones, aut seiuuū labores prius affuerint. Et si aliquid horum cognoueris præcessisse, minus periculosum uereberis. Quod si die ac nocte præcedentibus quicq̃ horū sustinuerint, nō multum periculosum sperabis. Si uero nihil horū cognoueris, mortis signum sperabis.

XII.

¶ Et si huiusmodi ægritudo triduana fuerit, qui præcesserunt labores non minus perscrutaueris, & omnia quæ sunt inquirenda circa corpus, perquirere debes etiam circa oculos.

SIGNA ET NOTAE EX FACIE.

8. 9. 10.

*Que melior
cognoscenda.*

IN acutis morbis sic cōsiderare oportet, in pri/^{Galeo}mis quidem ægri faciem, an sanorum faciebus, maxime uero suæ ipsius, similis sit: ea enim optima censenda est. Quæ uero maximo discrimine ab hac similitudine recedit, grauissimum periculū

portendit, cuius hæ sunt notæ. Nares acutæ, oculi
 concaui, collapsa tempora, frigidæ contractæq; au- <sup>Fades moriu-
ri horribilis.</sup>
 res, & imis partibus leniter uersæ, cutis circa fron-
 tem dura, intenta & arida, totius faciei color, aut
 niger, aut pallidus, aut liuens, aut plumbeus.

11

¶ Quod si inter morbi initia huiusmodi facies
 appareat, neq; ex alijs indicijs coniectura sumi
 possit, inquirendum est, an uigilia, aut uentris ue-
 hemens resolutio, aut inedia præcesserit: quorum
 si quippiamprehenderis, nihil periculi timen-
 dum est. atqui si ob huiusmodi causas, hæc faciei
 species orta est, una die nocteq; finitur. Si uero
 eas præcessisse æger negauerit, diutiusq; iam dicto
 tēpore hæc forma durauerit, scire licet eum morti
 proximum esse.

12

¶ Quod si in uetere morbo iam triduo, quadri-
 duoue talis est, inquirenda sunt ea signa, quæ su-
 pra proposui: ad hæc, reliqua quoq; indicia, non
 solum ex facie, uerumetiam ex reliquis corporis
 partibus perpendenda sunt, præcipue ex oculis.

¶ DE SIGNIS QVÆ IN
 oculis existunt.

XIII.

Ang. ET si lumen effugerint, nolentesq; lachrymas
 effuderint, atq; foras tanq̃ in suffocato prominu-
 T ij

PRONOSTI. HIPPO.

erint, aut alter altero minor apparuerit, & alba eorum in sanguinea commutata fuerint, & tanquam uene nigrioris uel palloris, intus in se fuerint, & lippitudinem habzant, & instabiles aut tremuli fuerint, aut extra nimis extiterint, aut intus multum delituerint, & tota facies horribilis apparuerit, omnia periculosa & mortalia indicabis.

XIII.

¶ Oportet etiam te uidere, quid de oculis in somno uideatur: si enim sola alba uideantur subclusis palpebris, nec solutio, aut per se, aut per catarticum præcesserit, neque ex consuetudine hoc euenerit, mortis signa timebis.

XV.

¶ Et si palpebrae inuerse fuerint, aut liuidæ, siue labia similiter fuerint, liuida, aut nares distortæ, his signis siue solis, siue cum prædictis, mortem proximam indicabis.

¶ NOTAE AB OCULIS.

¹³
Oculorū signa: **N**Am si lumen ¹³refugiunt, & illachrymāt, idque ^{Gulielm.} præter uoluntatem, aut peruertuntur, alterque ex his minor est, & quæ in ipsis alba esse debent, rubescunt, aut genæ pallent, atque in eisdem uenulæ nigricant, aut lippitudo innatans tandem angulis inhareret, aut frequens est oculorū motus, neque aut

vehementer subleuerunt, aut facti timidiore sunt, fueritq; aspectus horridus, obscurusq; atq; uniuersæ faciei color mutatus: hæc omnia signa, mala, perniciosaq; putanda sunt.

14.

¶ Quinetiam oculorum per somnum suspectio- *Dormientium coniectura.*
nes obseruandæ sunt. Vbi enim palpebræ non emittuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neq; id fluens alius, aut medicamenti potio præcessit, præsertim si quis non sic dormire consueuerit: prauum hoc signum, lethaleq; admodum est.

15.

¶ Si palpebra, aut labrum, aut nasus retorquetur, aut pallet, aut liuore inficitur, accedente quopiam reliquorum signorum, ægrum morti proximum esse haud dubitandum est. Mortē etiam portendunt, labra resoluta, suspensa, frigida, candidatū.

¶ QVOMODO OPORTEAT
cubare ægrum.

XVI.

Abm.

Bonum est ægrum inuenire iacentē in latere dextro aut sinistro, & manus, & pedes, & ceruicē, non ut in spasmo distensa, & totum corpus in sua positione flexibile, & minime rigidum, quæ habitudo sanis est familiaris & amica, & iacere in modum sani est melius.

T iij

PRONOSTI. HIPPO.

XVII.

*Talis iacens
egri habitus
non bonus.* ¶ Quia non est signum laudabile, ægrum supi-
no corpore iacere, brachijs rigidis, & pedibus.

XVIII.

¶ Et si repente se a capite lecti ad pedes iacta-
uerit, malum esse non dubitabis.

XIX.

¶ Et si pedes nudos & tepidos inueneris, & in-
ordinate cum labore ceruicem atq; pedes iactauerit, est pessimum & angustiae signum.

XX.

¶ Et si æger iacuerit deiecta ceruice & aperto ore,

XXI.

¶ Et reiecta ceruice, pedibusq; tortis.

XXII.

¶ Et si super uentrē præter solitum iacuerit, ma-
lum est, & alienationē significat, siue dolorē uētris.

XXIII.

¶ Et si in augmento ægritudinis, repente surgens
steterit, malum in omni acuta ægritudine, & pes-
simum est in peripneumonia.

XXIII.

*Quomodo ma-
lum sit fridere
dentibus egri
in febribus.* ¶ Frondere dentibus in febribus præter solitum,
neq; a pueritia, mortē uel maniam significat. Quod
si frendat, cum insaniam mors sequitur uicina.

XXV.

De ulceribus. ¶ Si in ægro corpore fuerit antrax, aut carbun-

LIBER. I. Fo. 72

culus, siue præcesserit, siue ægritudini superuenerit, opus est attendere. Quod si exiccatus fuerit, & colorem uiridem, uel citrinum, uel liuidum per-
tulerit, mortem dicit proximam.

XXVI.

☞ Manuum mobilitatis signa sic pernotabis, in febrè acuta, in peripneumonia, & in phrenesi nõ uera, & in capitis dolore, si manus ad faciem tulerit, tanq̃ quidlibet positurus, uel quasi collecturus aliquid hac illac quesierit, uel de uestibus quasi pilos euulserit, uel quasi festucas de pariete decerpserit, pessimum est & mortale.

XXVII.

☞ Spiritus si frequens sit, significat dolorem & successionē in his quæ sunt super dyaphragma. Quod si magnus, & cum intermissione, significat alleviationem.

XXVIII.

☞ Spiritus uero bonus cognoscitur ordine suo proprio, & habet euidentē salutis ostensionem in acuta ægritudine, quæ cum febre est, cuius terminus est in quadraginta diebus.

CA DECVBIV NOTAE.

^{16.}
Culiel. **D**Eprehendendus est æger in dextrū sinistra cubatio quilibet
ue latus cubans, brachijs, ceruice, & cruribus pau-

PROGNOSTI. HIPPO.

lum reductis, ac uniuerso corpore mollior affecto,
qui fere sani quoque iacentis habitus est : quippe
quum optimus sit ille decubitus, qui a sanorum
consuetudine non uariat.

17.

¶ Sed non laudatur decubitus, quo brachia, cer-
uix, & crura extenduntur.

18.

¶ Id uero grauius est, si seipsum xger continere
non ualens, ad pedes subinde delabatur.

19.

¶ Vbi pedes nudat, neque ipsa calor subest, ubi
brachia, ceruicem, & crura, inæqualiter dispergit
ac nudat, mali morbi, angorisque signum est.

20. 21.

¶ Perniciosum est, ubi hians quis assidue dormit,
aut ubi supinus iacet, cruribus uehementer con-
tortis, complicatisque.

*Quomodo aus-
bare in uentre
malum sit.*

22.

¶ Si pronus iaceat is, qui per bonam ualeitudi-
nem sic dormire non consueuerit, aut delirium,
aut uentris dolorem portendit.

23.

¶ Vbi residere uult xger in ipso morbi uigore,
malum quidem indicium est in omnibus acutis affe-
ctibus, sed longe pessimum pulmonibus laborantibus.

*Strido dentiū
qd portendat.*

24.

¶ Stridor dentiū per febres, præter consuetudinē
a teneris contractam, insaniam significat & mortē.

atque ab utrisque futurum periculum denunciandum est. Si uero iam deliranti stridor quoque accedit, uix aliam æque perniciosam inuenies notam.

^{25.}
 ¶ Vlcus, siue ante, siue in ipso morbo natum est, De ulceribus.
 obseruari debet: nam si moriturus est homo, aridum, aut liuens, aut pallidum, ante mortem apparet.

^{26.}
 ¶ Ex manuum latitudine huiusmodi notas perpende, in acutis febribus, in peripneumonia, phrenitide, capitis dolore, si quis eas faciei admouerit, De gestulatione
 ut inde quidpiam superuacue uenietur, aut festucas carpat, aut a ueste flocos, aut a pariete palcas
 auellat: omnes hæc malæ lethalesque sunt. one manuum.

^{27.}
 ¶ Spiritus frequens, aut doloris, aut inflammationis in partibus septo transuerso superioribus, De spiratione.
 indicium est. Magnus, & ex longis interuallis, delirium declarat. Frigidus ex naribus & ore prodiens, lethalis admodum est.

^{28.}
 ¶ Facilis spiratio, in acutis morbis, quibus febris copulatur, quique intra quadraginta dies finiri solent, magnum habet ad salutem momentum.

DE SVDORE.

PRONOSTI. HIPPO.

XXIX.

SVdor bonus & laudabilis existit in omni acuta ægritudine, qui in die critica sit, & ægrum liberat. Est autem bonus qui sit in toto corpore, & æger ex eo suavior & fortior efficitur. Qui uero nihil horum fecerit, his est inutilis. Frigidus autem malus, peior si in ceruice, & in capite solos: qui quidem in acuta febre significat mortem. Cuiusmodi lenta uero sollicitatem significat ægritudinis.

DE SVDORE.

29.

*Sudores qui la-
biuntur, et contra*

SVdore, saluberrimi censentur, in omnibus acutis morbis, si in diebus decretorijs oriantur, feruntque siniant, aut ubi toto corpore æqualiter insudante, æger morbum facilius sustinere uidetur. Contra inutiles, qui id efficere non ualent. Persi mi omnium sunt frigidi, & ubi caput duntaxat, aut facies, aut ceruix insudat: quippe qui in acuta quidem febre mortem, in mitiore uero, morbum diuturnum fore significant.

DE PRÆCORDIIS SIGNA.

XXX.

IN hypochondrijs si sine dolore fuerint, si mollia, si bene composita, hic & inde bonum sic erit. Si uero feruentia, aut dolentia, uel quodam spasmō

distēta, aut inter se dissimilia, in his cōsiderandū est.

XXXI.

¶ Si enim in aliqua parte earum pulsus fuerit, angustiam, uel alienationem significat.

XXXII.

¶ Oculi tamen sunt in hac ægritudine intuenti, q̄si uelociter mobiles apparuerint, maniā significāt.

XXXIII.

¶ Acuta existente passione, collectio si affuerit in hypochondrijs, cum tumore, & dolore, malum est, cum ambas complectitur. Si uero in altera earū quæ in sinistra est, melior est.

XXXIII.

¶ Quæ collectio, si in principio subitam mortem non intulerit.

XXXV.

¶ Et si usq; in diem uigesimū permanserit, neq; febris deciderit, neq; dolor defecerit, in pus cōuertet.

XXXVI.

¶ Solet huic acutæ ægritudini infra septem dies sanguinis fluxus ex naribus utiliter superuenire. Perquirendū est autem, an dolor adsit fronti, & scotomia : quæ si affuerint, sanguinis fluxum ex naribus nunciabis.

XXXVII.

¶ In his tamen, quibus ætas. 35. annorum est.

XXXVIII.

PRONOSTI. HIPPO.

¶ Apostemate uero molli existente, sine dolore, & sub tactu mutabili, contingit ægritudinem terminari, in prædictis tamen sepius.

XXXIX.

¶ Quod si usq; in diem 40. sic manserit febre non deficiente, in pus conuertetur, & omne apostema circa uentrem ad hunc modum diiudicabitur.

XL.

¶ Apostema uero solidum cum dolore horrendū est, & cito mortiferum. Quod autem molle sine dolore, & sub tactu curfile, tardius.

XLI.

Tumor in uentre minus f. id. abscessum quā in alijs.

¶ Apostema uero circa uentrem minus colligit humorē, q̄ quod in hypochondrijs. Minime omnium, quod sub umbilico est.

XLII.

¶ Elegantius omnibus signis, signum est sanguinis effusio, ex his apostematibus, quæ insunt in prænotatis locis.

XLIII.

¶ Omne apostema diuturnum in prædictis locis, in pus uertetur.

XLIII.

¶ Oportet ergo te esse attentum in his quæ cum putruerunt secundū huiusmodi disciplinā. Quod eminet, & omnino extra est, & intus minus est & peracutum, laudabile. Quod uero spaciosum, & minime acutum, pessimum.

¶ Horum autem que intus crepuerunt, si qua quidem exterius apparent, pessimum.. Quorum uero nihil signi est extra, meliora.

XLVI.

¶ Putredo ea laudatur, quæ alba est, & æquali/ signa puris laudabilis, ut sit candidi æqualis leucis, & nime fecundum.
liter per totum, neq; in superficie inequalis, neq; mali odoris. Quæ uero contraria, pessima.

CA PRAECORDIIS NOTAE.

^{30.}
¶ *ulicet.* Atq; inter optima indicia sunt præcordia, ubi sine ullo sensu doloris in utraq; parte æqualiter mollia sunt. Inflammata uero, dolentia, & intenta, & ubi aliter in dextra, aliter in sinistra parte afficiuntur, supra haberi debent.

^{31.} ^{32.}
¶ Præcordiorum uenæ, si pulsent, aut turbationem, aut delirium portendunt: sed eorum qui sic affecti sunt, oculos aspicere oportet: quippe frequens illorum motus, insaniam conminatur.

^{33.}
¶ Præcordia tumida, dura, dolentia, si in uniuersum sic affecta sunt, maximum malum portendunt: si uero altera parte duntaxat, ex sinistra minus periculum est. De abscessibus

^{34.} ^{35.} ^{36.} ^{37.}
¶ Cæterum huiusmodi tumores, in principio quidem proximam mortem denunciant. Vbi uero uis

PRONOSTI. HIPPO.

ginti dies exceſſerint, neq; quieſcente febre, neq; tumore remiſſo, ad ſuppurationē conuertuntur. Atq; inter primos circuitus, ſanguis e naribus fluens, non mediocri iſſis præſidio eſt, ſed tum ſanguinis eruptio expectari debet, quum interrogati, aut caput dolore, aut oculos caligare fatentur: id uero iunioribus, uidelicet circa quintum & trigeſimum annum, plerunq; euenire ſolet.

38.

39.

¶ Mollis tumor, dolorem non inferens, & digitis cedens, longiori tempore ſinitur, ſed non ita graue ab eo periculum pendet. Quod ſi intra ſexaginta dies, neq; febris deſinit, neq; tumor reſedit, ſuppurationem expectare oportet. Idem haud ſecus in reliquis quoq; uentris partibus ꝑꝑenditur.

40.

¶ Itaq; durus, magnuſq; tumor, dolore crucians, mortis periculum non multo poſt fore denunciat. Mollis uero & ſine dolore, quiq; ꝑꝑementi digito cedit, longus eſſe ſolet.

41.

42.

43.

*Tumor qui in
ventre ſanguat
minus ſat abſeſſum
quā in ilijs.*

¶ Ventris tumores, non tam crebro, ut hi qui in præcordijs oriuntur, abſceſſum efficiunt: quod ſi ſub umbilico conſtituātur, nequaquam ad ſuppurationem conuertētur, ſed ex ſuperioribus maxime ſedibus ſanguinis fluore expectare oportet. In quibus omnis tumor diuturnus, ad ſuppurationem fere ſpectat.

44.

¶ Itaq; suppurationum observatio sic accipienda est: earum enim quæ in exteriorē partem erumpunt, optimæ sunt parvæ, admodum eminentes, atq; in acutum fastigiata: pessimæ uero sunt, quæ maximæ, quæq; planissimæ sunt.

45.

¶ Sed illarum quæ intus excitantur, optime censentur, quæ exteriorem cutem non decolorant, & cōtrahuntur, nulloq; dolore cruciant, atq; ubi exterioris cutis color manet uniformis.

46.

¶ Pus illud optimum est, quod album & leue est, *De signis quibus cognoscatur pus,* & haud quaquam foetet: quod uero ab hoc uariatur, pessimum est.

Explicit liber primus
pronosticorum.

☿ HIPPOCRATIS

TIS PRÆSAGIORVM SIVE

pronosticorum antiquæ, & Gulielmi

Copi recentioris interpretationis

Liber secundus.

¶ De Hydropisi.

I

¶ Mnis hydrops in acuta ægitudine, ^{an.} malum. Infestatur enim febre & gravædine membrorum, & dolore. Con/surgit autem ex lumbis, & hylis, & hepate.

II.

¶ Consurgens ex lumbis & hylis significatur ex pedum inflatione, & diuturna ventris effusione, nō tamen cū defectu doloris, seu ventris tumoris.

III.

¶ Cuius uero origo est ab hepate, sit cum tussicula, nec proiciunt quicquid, & tument pedes: nec ægerunt nisi modicum, & cum angustia: & circa ventrē sunt apostemata, non continue extra manantia, sed quandoque ueluti fugientia.

IIII.

¶ Et si caput, & plantæ pedum, & uolæ manuum frigidæ fuerint: uenter uero, & latera, & mandibule caluerint, malum est.

V.

¶ Bonum est autem agrum ex toto calere, & mollem, & suauem conuenienter esse.

VI.

¶ Bonum est modeste se habere, & non laboriose, & non repente eundem latera commutare, & si sibi leuis uideatur.

VII.

¶ Grauis uero si fuerit, manus quoq; & crura ponderosa, horrendum.

VIII.

¶ Quod si liuor admixtus uiridi unguibus digitisq; affuerit, mortem aduentare non dubitabis.

IX.

¶ Et si color hic unguis non infecerit, licet cetera membra corripuerit, spei locus non deerit. Proderit uero cuncta signa perpendere. Quod si agrum sufficientem uideris, & una boni significatio affuerit, terminus tibi promittetur cum quolibet exteriori apostemate, & futura salute: sed caloris in predictis locis pericula non deerunt.

X.

¶ Si testes & uirga, præter solitum diminui, contrahiq; apparuerit, aut nimis doloris, aut mortis aduentum pronuntiabis.

PRONOSTI. HËPPO:
DE AQUA INTER CVTEM.

1.

Hydropis
origo.

Qua inter cutem si ex acuto morbo ^{Gulit} cœpit, periculosa est: neq; enim febrim soluit, sed doloribus torquet atq; interficat. Oritur uero magna ex parte, uel ab ilibus & lumbis, uel a iecinroe.

2.

¶ Sed ubi ab ilibus lumbisq; ortum contraxit, pedes tumidos reddit, fluorem diurnum inducit, qui neq; lumborum, iliumue dolorem soluit, neq; uentrem efficit molliorem.

3.

Hydropis d.
uersitas.

¶ At quibus a iecinore aqua inter cutem profiscitur, n̄ tussi uexantur, sed qua pene nihil excreatur, pedes tument, deiectio dura, coactaq; est, circa uentrem tumores, modo in dextra, modo in sinistra parte attolluntur, deinde desinunt.

4.

5.

6.

¶ Mali etiam morbi signum est, caput, & pedes, manusq; frigidas habere, uentre & lateribus calentibus. Securitatem pollicetur corpus, quod æqualiter molle, & calidum est, quodq; facile conuertitur & surgit.

7.

8.

9.

¶ Grauitas uero, quæ uel manus & pedes, uel reliquum quoq; corpus præmit, periculum signi-

fiat. Quod si cum gravitate unguis quoque ac digiti liuore afficiantur, continuo perniciem expectare oportet. At omnino nigri, tum digiti, tum pedes, minus quam liuentes, periculum portendunt: sed tunc ad reliqua signa refugere oportet, etenim si æger facile malum sustinet, adsintque alia quedam indicia, que securitatem polliceri solent, suppurationem sperabis, atque superstes manebit æger, sed denigratæ corporis partes decident.

Testis ac uirium diminutio et retractio in morbis quid presagat.

10. **¶** Testiculi pudendaque retracta, uehementes dolores, atque lethale periculum significant.

DE SOMNO.

XI.

Ant. **S**omnus ut moris est conueniens & naturalis, ut noctem non effugiat, & diem non impediat, laudabilis. Contrarius uero improbandus, minus tamen si a mane usque ad tertiam tenuerit.

XII.

¶ Pessimum est autem non dormire, aut enim inagnitudinem doloris significat, aut alienationem.

DE SOMNO.

II. 11.

Ant. **Q**uod uero ad somni rationem pertinet, quem admodum sani etiam solent, interdum uigilare, non esse debeat. *Somnus quale*
 Et uero dormire oportet: a qua consuetudine si

Xij

PRONOSTI. HIPPO.

quis aberrauerit, peior erit somnus, q̄ inter quartam horam & noctem, q̄ qui matutino tempore ad quartam: pessimum tamen est, si somnus neq; noctu, neq; interdiu accedit: id enim uel ob dolorem laborēq; accedit, uel deliriū futurū significat.

DE DEIECTIONIBVS siue ægestionibus.

XIII.

Stercoris ægestio, si neq; exiccata, neq; liuida omnino, sed iuncta, & hora solita, signum est earum quæ sunt sub dyaphragmate esse salubria.

XIII.

¶ Si liquida, bona est, si sine sonitu uentoso fuerit, nec inordinate manauerit. Si enim frequenter manat, ægrum maximo labore, ac uigilijs afficit, & in defectum adducit.

XV.

¶ Vtile est stercus secundum quantitatem ciborum assumptorum uenire, & bis uel ter in die. In nocte uero semel, & iam luce proxima, aut solito more contingere.

XVI.

¶ Vtile est etiam appropinquante iam termino ægritudinis idem stercus densari.

XVII.

¶ Et colore subcitrino fieri, nec in solidū densari.

XVIII.

¶ Bonū est etiā si lumbricos admixtos habuerit.

XIX.

☞ In omni acuta ægitudine uentrem non plenum sed ut uacuum tractari : & non tenuem, sed carnosum inueniri, bonum.

XX.

☞ Aquosum uero stercus, & liquidum siue albū, *Delectio non*
aut nimis citrinum, aut spumosum, malum est. *bo. x.*

XXI.

☞ Item modicum stercus & uiscosum, & leue siue album seu citrinum, aut spumosum, malum.

XXII.

☞ Pessimum autem & mortale est uiscosum, ni- *Genera delecti*
grum, fetidum, & uiride. *onū exilis sari.*

XXIII.

☞ Varium uero, productionem significat ægitudinis, neq; minus signum est mortis, q̄ quod loturam intestinorum profert, aut colorem porrorū siue nigrum. Contingit etiam colores istos simul euenire.

XXIII.

☞ Ventositas sine sonitu laudabilior est. Quæ uero cum sono, melior q̄ illa quæ intus clauditur, significat tamen amentem, aut dolore laborantē, nisi sit uoluntarie.

XXV.

☞ Dolor sub hypochondrijs hanc proprietatem *Dolor præ*
habet, si recens & sine calore fuerit, si rugitus *cordiorum.*
superuenerit, & cum regectione uel urina eruperit, soluitur, alioquin ad inferiora transmittitur.

PROGNOSTIC. HIPPO.
DE ALVI EXCREMENTIS.

^{13.}
*Excremētū nos
te diuerſe.* **A**lvi excrementa, inter bona indicia sunt, si mollia, si figurata sunt, si eodem fere tēpore quo in secunda uale tudine deſci ſolebant, excernuntur: si his quæ ingeruntur proportionē reſpon dent, utpote quæ inferiorem uentrem recte uale re declarant.

^{14.}
¶ Si uero liquida fuerint, præſtat ut ſine ſtrido re, neq; frequenter, neq; ex breuib; interuallis, deſciantur: etenim fatigatur æger, si crebro ſur git, uigiliſq; conſumitur: quum uero affatim ſæ peq; deſcit, ne animus eum deficiat periculum eſt.

^{15.}
¶ Conuenire debent excrementa, his quæ aſſu muntur, & bis terue interdū, noctu uero ſemel deſci, idq; maxime matutinis temporibus pro cur ſuſq; conſuetudine.

^{16.} ^{17.}
¶ Ad finem iam tendente morbo, bonum eſt ſi craſſiora reddantur, ac ruſa, & odoris ſœditate, ſani hominis aluum non uehementer excedant.

^{18.}
¶ Lumbricos etiam cum excrementis ſub ſine morbi deſcendiſſe nihil nocet.

^{19.} ^{20.}
¶ Venter in quouis morbo uacuuſ, corpulen tuſq; eſſe debet.

¶ Periculofum ſtercuſ eſt, quod perliquidū, albi cans; pallidū, uehementer ruſum, aut ſpumās eſt.

21.

Item malum est, quod exiguum, glutinosum, idemq; subpallidum est. 22.

Omniū maxime lethiferum est, nigrum, pingue, liuens, aut quod peioris est odoris q̄ pro consuetudine. 23.

*Deiectio quas
lus non bona.*

Varia excrementa, quanq̄ diutius mortem disferunt, non tamen minus sunt lethalia, huiusmodi & ramentosa sunt, biliosa & nigra, atq; porri colorem imitantur. 24.

Inter optima signa est flatus, qui neq; strependo, nec pedendo emittitur: quanq̄ enim satius est ipsum cum strepitu exire, q̄ includi: tamen hoc pacto prodiens, aut dolere, aut delirare agrū significat, nisi sua sponte flatum ipsum emiseric.

25.

Præcordiorum recentes quidem dolores, gibbosq; nisi inflammatio quoq; accesserit, murmur in ipsis exortum soluit, ac una cum stercore, & urinis, atq; flatu egreditur: quod ubi non continet, si tamen ex sede sua transfertur, bonū signū est, idq; magis, si ad inferiora descendit.

*De dolore qui
in illis affligit.*

DE VRINIS.

XXVI.

Vrina laudabilis est, quæ hypostasim albā subidentem, & equalem, & continuā, atq; leuem habebit. Et si permanens usq; in crisin erit, est

vrina optima.

PRONOSTI. HIPPO.

enim fidelis nuncia salutis, & significat breuitatem ægritudinis. Quod si modo cum hyppostasi prædicta, modo uero sine ea fuerit, diuturnitatem significat ægritudinis, neque omnino fidelis est.

XXVII.

¶ Urina rubea nimis cum sua simili hyppostasi, ægritudinem magis superioribus diuturnam dicitur, est tamen nuncia certa & fidelis sperandæ salutis.

XXVIII.

Urina mala. ¶ Sed si eadem hyppostasis furfurea fuerit, mala est. Pessima uero si spumosa. Alba autem & liquida, & leuis, mala. Prior tamen quæ dicta est furfurea.

XXIX.

¶ Nebula pendens in urina, si alba, bona est; nigra uero mala.

XXX.

¶ Cum fuerit urina citrina, clara, indigesta, ægritudinem significat.

XXXI.

¶ Timendus ergo est infirmi defectus.

XXXII.

¶ Urina mortis significatiua fidelis & certa est, si aquosa, aut fetens, aut nigra, aut lutosa.

XXXIII.

¶ In utroque sexu nigra pessima est: & in pueris uero aquosa malum.

XXXIII.

¶ Urina cruda, clara, & diuturna, cum alijs signis bonis, certum est apostema futurum sub dyaphragmate.

¶ Crassities ut aranæ tela supernatans in urina uituperanda est, significat enim liquari ægrum.

¶ Rationis uero est, & ordinem in nebula non negligere, utrum supremum aut medium teneat locum, similiter & colorem. Quæ etenim media est, cum prædicto colore laudabili laudabilis: suprema uero & nigra uituperabilis.

¶ Cauendum est tamen ne uesicæ uitio capiaris, ut quod ab ea est alienum diiudices.

DE VRINIS.

^{26.}
Guliel. Vrina illa optima est, in qua per totū morbi decursum residet album, leue, æquale, hæc nimium securitatem, breuemq; morbum significat. Quod si aliquid horum deest, ut modo liquida sit, modo album, leueq; in ipsa resideat, hæc ut longiorem morbum denunciat, ita securitatē minorem pollicetur.

^{27.}
¶ Subrubra urina, in qua subrubrum, leueq; residet, quanq̃ superiore morbum diuturniorē, eundem tamen salubriorem fore declarat.

^{28.}
¶ Mala est urina, cum id quod residet, parti fa- Lotum malū
rinæ crassiori simile est: peior uero, si lamis, ac

PRONOSTI. HIPPO.

uituperatur quoq; alba, tenuisq;, quanq; longe maius periculum illa portendit, in qua quædam tanquam furfurea resident.

27.

¶ Nebulæ in urina suspensæ, albæ quidem bonæ, nigrae uero malæ sunt.

30.

31.

32.

¶ Cæterum quoad urina rufa, tenuisq; apparuerit, crudum morbum significat: quod si diutius talis permanferit, ne priusq; morbus quiescat, æger uiribus destitutus succumbat, periculum est. Perniciiosissima est urina, quæ mali odoris, & diluta & tenuis, & nigra, & crassa est.

33.

¶ In uiris quidem & mulieribus nigra, in pueris uero, tenuis & diluta, deterrima est.

34.

¶ Si urina tenuis & cruda, sic diu fertur, ut reliqua signa salutaria sint, plerumq; infra septum transuersum abscessus oriri solet.

35.

¶ Neq; leuiter terrere nos debet urina, cui pinguedo telis araneorū similis innatat, quippe quæ hominem tabe consumi significat.

36.

¶ Nubecularum positum, supremūue locum an infimum teneant, obseruare oportet. Nam quæ in ima parte constituuntur cum coloribus quos supra proposui, bonæ sunt, atq; laudantur: quæ

LIBER II. Fo. 82.

uero sursum attolluntur, malæ, uituperadæq; sunt.

¶ Sed caue ne uesica^{37.} quoquo modo affecta (si huiusmodi reddiderit urinas) te decipiat: tales enim non ad uniuersum corpus, sed ad ipsam duntaxat uesicam refertur debent.

DE VOMITIONE.

XXXVIII.

Laudabilis est uomitus, cui phlegma admixti coloribus fuerit, neq; nimis uiscosus: quanto uero a simplicitate remotior, tanto suspectior.

XXXIX.

¶ Vomitus si sit sicut succus porri, aut uiridis, aut plumbeus, aut niger, malus est.

XL.

¶ Si omnibus his infectus fuerit, est nuncius mortis, & infirmus morti est contiguus.

XLI.

¶ Quod si uomat homo unus omnes istos colores, tunc illud erit mortale ualde,

XLII.

¶ Omnis odor malus in quocunq; uomitu, malus est. *Vomitus malus*

DE VOMITV.

Y. ñ

PRONOSTI. HIPPO.

Vomitus quibus conferat.

^{38.}
Perquam utilis est uomitus, qui bilem pituitæ mixtam habet, si neq; crassitie, neq; multitudine admodum excedat: nam synceræ pituitæ, bilisue uomitus, periculosus est.

^{39.}
¶ Si uero uiridis, aut liuidus, aut niger est, quilibet horum colorum acciderit, uitiosus est.

Vomitus quales mors sequatur.

^{40.}
¶ Si uero omnes affatim in eodem appareant, mortis periculum ualde timendum est.

Vomitus factus malus.

^{41.} ^{42.}
¶ Ad ultima uentum esse testatur liuidus uomitus, præcipue si malus in hoc odor est: siquidem foetores in quouis uomitu mali sunt.

DE SCREATIONE.

XLIII.

Sputum pulmonis bonum.

Sputum in ægitudine pulmonis seu costæ est Ani.
utile, si sit uelox, si facile sine labore.

XLIII.

¶ Si subrubeum & sano sputo admixtum,

XLV.

¶ Si uero tardum in doloris principio, & rubeum, aut citrinum, neq; sano sputo admixtum, & cum laboriosa tussi, malum nunciat.

XLVI.

Sputum glutinosum.

¶ Et rubeum omnino molestū, & album, uiscosum, globosum, inutile est.

XLVII.

¶ Viride spumofum, malum.

XLVIII.

¶ Si nigrum est, mortale est.

XLIX.

¶ Si in pulmone coherens sonuerit, nec quicquam inde exierit, malum est. Sternutatio cum reumate in omni ægitudine pulmonis & costæ, malum est: siue enim illa sternutatio præcedat, siue coequa sit ægitudini, malum est.

L.

¶ Sternutatio uero sine reumate in omni acuta ægitudine, bonum est.

LI.

¶ Sputum sub sanguineum, clarum, in pulmonis ualitudine in principio nullo colore turbatum, salutem significat. Sed si usque in diem septimum, aut amplius idem sputum manserit, suspectum est.

LII.

¶ Omne sputum perseverante dolore, malum sputum malum, est. Sputum nigrum pessimum est. Et omne sputum cum doloris diminutione, bonum.

¶ DE SPVTO.

^{43.} ^{44.} ^{45.}
 IN pulmonis costarumque doloribus oportet ut sputum celeriter, facileque secreetur, & cruor sputum vehementer misceatur. Etenim si multo post do-

PRONOSTI HIPPO.

loris initium, aut cruentum, aut rufum, aut non sine multa tussi, nec adeo commixtum expuitur, uiscosum censetur. ^{46.}

¶ Quippe cruentum, si syncerum quoque fuerit, periculum subesse testatur: album uero, uiscidum & rotundum, inutile est.

^{47.}
¶ Mali etiam morbi testimonium est, quod admodum uiride, quodque spumosum est.

^{48.}
¶ Id uero omni alio deterius est, quod sic est syncerum, ut nigrum quoque uideatur. neque tutum est sputum, quod non expurgatur, nec proijcit ipsum pulmo, sed ob nimiam plenitudinem feruet in gutture. ^{49.}

Pulmo cum nō purgat, malum est.

¶ In omnibus morbis pulmonis destillatio, sternutamentumque, siue præfuerint, siue superuenerint, periculum ostendunt: quanquam in cæteris morbis, uel periculosis, utilitate non carent.

^{50.}
¶ Sputum cruentum cui paulum sanguinis admixtum est, in morbi principio, inflammato pulmone proiectum, securitate atque auxilium pollicetur: quod uero ad septimum usque diem, longiorius spacio tale apparet, non adeo tutum est.

sputa mala que.

^{51.}
¶ Omne sputum, quod dolorē nō mitigat, malum est. Nigrum (ut supra demonstrauimus) pessimum est, sed longe saluberrimum id est, quod dolorem placat.

DE PURULENTIS.

LIII.

Omnis dolor prædictorum locorum, si superueniente sputo, uel solutione uentris, uel phlebotomia adhibita, uel quolibet competenti medicina nō fuerit diminutus, pus ibi futurū denūciat.

LIII.

¶ Putredo cholericæ sputo admixta, & sine sputo, malum est. LV.

¶ Si tamen a die septimo contigerit.

LVI.

¶ Mortem namq; in quartodecimo nunciabis, nisi signum quodlibet aliud sperandæ salutis adesse consideraueris. LVII.

¶ Quod si huiusmodi est robur & cōstantia ægri, & bonus spiritus, & facilis proiectio putredinis cū tussi, & æqualitas totius corporis in habitudine caloris & multitudinis, nec sitierit, & si urina, & stercus, & sudor, & somnus, bene se habuerint, quæ si bene se sunt habentia, uitam sunt pollicentia: ex quibus si plura defuerint, post diem 14. mortem futuram pronuntiabis. Et contrariū quidem quod est mortis signum huiusmodi est. scilicet debilitas ægri, spiritus anxius, magnus & densus dolor pmanens, proiectio cū laboriosa tussi, sitis perseverans, corporis circa calorē inæqualitas, uentris & laterū calor magnus, sed & frontis, & manuum, & pedum, rigor, & urina, & stercus, & sudor, & somnus, ut di-

PRONOST. HIPPO.

ximus, sunt minantia mortē: hæc si prædictæ pro/
iectioni cholericæ putredinis superuenerint, mortē
futurā ante diem. 14. nō dubitabis, uel in. 9. uel in. 11.
Ex hac ergo consideratione spiritū dices esse mor/
tale. Et si uitalia mortisq; signa cognoueris, pronos/
ticorum rectitudine in offensa progredieris.

LVIII.

¶ Et illa signa sunt laudabilia, scilicet, robur, &
& constantia ægri, & bonus spiritus.

LIX.

¶ Apostemata, quædam in. 20. quædam in 40,
quædam in. 60. rupturam differunt.

LX.

¶ Oportet ergo medicū diem principij non ignorare, & in qua hora corpus primum habuerit calere, aut rigere, aut per infirmū cognoscere quādo incepit in eodē loco dolere, & cōpunctiones sentire: hæc enim sunt prima collectionum indicia. Ex quo erunt tibi dies computandi, & inde eruptionem expectabis in prædicta tempora.

LXI.

¶ Et si hæc collectio in uno laterum contigerit, aut ambobus euenerit utiliter percontaberis. Et si in altero magis caluerit, dehinc iacere super alterū uidebis. Et si pondus in altero sentiat, interroga bis. Et ex hoc apostema in altero latere & non ambobus, esse diiudicabis.

Quibus signis agnoscantur putulenti.

¶ Et ex signis huiusmodi quæ sunt putribilia con-
fecturabis, febris enim indeficiens erit, sed in die
modica, in nocte uero magis accensa, & sudor
multus, & in tussiendo falsa quies, & oculorum
reductio, atq; in eorū angulis rubor, & unguium
constrictio, & digitorū calefactio. Amplius tamen
in eorundem digitorum summitatibus, & in pedi-
bus fiunt & recedunt minuta apostemata, fasti-
dium patiuntur, & per corpus eorum uesciæ na-
scuntur, & non morantur. Illi empici fiunt, in qui-
bus hæc signa sunt.

LXIII.

¶ Qui uero uelocius empici fiunt, utrumq; ex
eis quæ dicta sunt aliquid contigerit, considerabis
an spiritus sit frequens, & sputum cum tussi in-
deficiente, & utrum cum excreare cœperit dolor
fiat amplius, & in talibus rupturā ante. 20. diem
expectabis.

LXIII.

¶ Et quos febris in die rupturæ dimiserit, eos
euasuros enunciabis, tunc ipsi cibum appetunt,
& non sitiunt, & modicum atq; coniunctum est
quod ægerunt, pus quod eñciunt, album est & le-
ue, & per totum æquale & sine labore, & cum
modica tussi, & in breui sanatur. Prope hos sunt
qui proxima signa his signis habuere eorum.

PRONOSTI. HIPPO.

Quos autem febris in apostematis ruptura non deserit, & quasi furtiua postmodum inuaserit, & afficiuntur siti & fastidio cibi, & ægerunt molle, & post, quod iactant liuet, & uiret, phlegmati admixtum atq; spumofum his signis pertractatis, perituros non dubitabis.

LXV.

¶ Qui uero quædam horum & non omnia habuerint, eorum quidem hi moriuntur, hi etiam in uita manebunt, utriq; tamen difficilem exitum consequuntur, hi tamen tuo prouidenti iudicio discernuntur.

DE SUPPURATIONE.

Doloris sedatio ^{53.} **D**olores in dictis sedibus, quos neq; sputig^{uili} purgatio, neq; soluta aluus, neq; sanguinis missio, neq; medicamentum, neq; uictus ratio sedare potuit, scire licet eos ad suppurationem tendere.

^{53.} ^{44.} ^{55.} ¶ Suppuratio erumpens, sputo adhuc bilioso apparente (siue bilis seorsum, siue una cum pure expuatur) admodum perniciosa est, præsertim si a die morbi septimo inceperit pus ab huiusmodi sputo procedere. Itaq; timendum est ei qui sic expuit, ne. 14. die moriatur, nisi salutiferum aliquod indicium interea superueniat.

56.

¶ Porro bonæ spei signa sunt, si æger bene sustinet morbum, si facile spirat, si dolor leuatus est, si sine difficultate sreat, si corpus æqualiter molle & calidum est, neq; sitis infestet: præterea urina, alui sedimina, somni, sudores, ut de singulis supra demonstrauimus, probe respondent: quorum si nullum deest, haudquaquam æger morietur. Contra, si intolerabilis est morbus, si halitus malignus & frequens est, neq; mitigatus est dolor, uix sputum redditur, sitis uehementer cruciat, febris inæqualiter corpus afficit: si deniq; uenter & latera uehementer calent, fronte, manibus & pedibus frigore affectis, atq; urina & alui excrementa, & somni, & sudores, ex supra propositis notis periculum minantur: quicquid horum iam dicto sputo superuenerit, aut nono, aut undecimo die, ægrum moriturum significat, ita ut decimum quartum non queat attingere. Huiusmodi cōiectura lethale sputum consequi oportet, quod uidelicet ad decimum quartum diem ægrum uiuere non permittit. Ex prædictis itaq; signa tum bona, tum mala pendere, ac subinde futura prædicere oportet.

Bonæ spei
signa.

Sputum mor-
tife: um.

57.

¶ Reliquæ autem uomicæ magna ex parte rumpuntur, sed aliæ in die uigesimo, aliæ trigesimo, aliæ quadragesimo, nonnullæ ad sexagesimum usq; perueniunt.

Z ij

PROGNOSTI. HIPPO.

58.

¶ Proinde suppurationis initium obseruare oportet, quod ab eo die putandum est, quo primum quis aut febricitauit, aut inhorruit, aut pro dolore grauitatem illius partis sensit, quam antea dolor infestabat. Nam talia in suppurationum principio accidere solent: ab hoc igitur tempore usque ad iam definita spatia, uomicarum eruptiones expectandæ sunt.

Pus quando erumpit.

Vomica quæ parte expectanda.

Vomica cognita.

Vomica interioris signa.

59.

¶ An uero alteram duntaxat partem uomica occupet, ex his fere notis perpendere licet, si alterum latus dolore cruciatur, & altero calidius est, atque ubi in partem sanam aliquis decubuit, interrogatus, onerari eam, ueluti ex pondere aliquo, respondeat: quibus cognitis, in eo latere suppurationem esse conijcies, cui grauitas incumbit.

60.

61.

Suppuratorum cognitio.

¶ Suppuratos omnes hoc pacto deprehendes. Si febris non demittit, eaque interdum leuior est, noctu incrementum, multus sudor oritur, tussiendo cupiditas est, sed nihil pene excreatur, oculi cauantur, maxillæ rubent, ungues in manibus curuantur, digitis, maximeque summi calent, pedes tument, cibi fastidium est, pustulæ toto corpore nascuntur. Atque diuturnarum uomicarum hæc sunt notæ, quibus haud dubia fides adhibenda est. Sed quæ breuiori spatio duraturæ sunt, ex hisdem notis depre-

Vomica est tumor excresecens in aliqua parte corporis sanam frequenter emittens.

henduntur, atq; ex his quoq; quæ in principio apparere solent, simul si spiritus maiori cum difficultate trahitur.

61.

¶ Celeriorē, tardiorēue eruptionem ita cōfici-
es. Si protinus ab initio tussis fuit, & spiritus dif-
ficultas, atq; sputi excretio, uomica intra uigessimū
diem erumpet. Si uero non adeo uehemens fue-
rit dolor, cæteraq; illi ex proportionē respondeāt,
serius ruptura sequetur, quo tempore & dolorē,
& spirandi difficultatem minui, atq; sputi screatum
increfcere, ante uidelicet puris eruptionē necesse est.

61.

¶ Cæterum a periculo tuti sunt, quibus eodem
die, quo eruptio facta est, febris conquieuit, de-
sieruntq; urgere cibi fastidium & sitis, alius exi-
gua quædam & figurata reddit, pus album, leue,
simplici colore, & sine pituita est, atq; sine dolo-
re leui tussicula eicitur. Hæ sunt notæ perquam
salubrēs, quæ celeriter liberant hominem : ab his
securitatem quoq; pollicentur, quæ ad ipsas pro-
xime accedunt. At certum periculum est, si febris
non quieuit, aut post quietem repetit. Item si sitis
est, si cibi fastidium, si uenter liquidus, si pus est
liuidum aut pallidum, si nihil nisi spumantem pi-
tuitam æger sreat. Itaq; seruari non possunt, qui-
bus omnia hæc accidunt, quibus uero non om-
nia, alij quidem moriuntur, alij uero post longa

Z iij

PRONOSTI. HIPPO.

temporum interualla sanie uadunt. Ex omnibus autem iam propositis coniecturis reliquarum quoque affectionum signa considerare oportet.

DE ABSCCESSIBVS

suppurationibusue.

LXVI.

Quibus peripneumoniciis supra aurem uel infra, apostema contingit, & putredinem fecerit, & cum crepuerit, fistulam parit, & sic euadit, Ank

LXVII.

¶ Interest autem tua diligenter secundum hæc præcepta perpendere, quando febris permanet, neque dolor minuitur, & sputum est inconueniens, & ægestio non est cholericæ, neque liquida, urina modica cum hypostasi plurima, & alia cuncta signa, boni sunt nuncia, tunc sub aure (ut diximus) apostema futurum expectabis.

LXVIII.

¶ Sepius innascitur apostema hoc, his quibus dolor aut calor est sub hypochondrijs. Quibus uero peripneumoniciis hypochondria neque dolent, neque calent, & spiritus est densus sine causa manifesta, his apostema supra aurem nascitur.

LXIX.

¶ Apostema uel uesica in pede natum, peripneumoniciis salutem promittit: melius tamen si in principio sputi projectio ex rubeo in album mu- uliel

tatur, quia his signis certa salus promittitur Sed quod reſicitur non eſt ut oportet, neq; in urina eſt hyppoſtaſis, timendum eſt ei membro cui ſuſperuenit apoſtoma, periculum.

LXX.

¶ Quod ſi idem apoſtoma euauerit, atq; ſputū putredinis nō euenierit, neq; febris defecerit, malum eſt, & ergo amentia mortis præuiā expectabis.

LXXI.

¶ Plures ex his qui grandæui ſunt, peripneumonia depereunt collectiſe. Alij uero alijs collectiſibus magis.

LXXII.

¶ De dolere qui arua lumbos ſanguat.

¶ Acutis febribus exiſtentibus, ſi dolor a lumbis & femore ad dyaphragma aſcenderit, mortale eſt. Alijs tamen ſignis præuiſis, ex quorum pluralitate ſiue paucitate dijudicabis.

DE ABSCESSIBVS.

^{64.}
¶ **Q**uibus ob laborantem pulmonem, abſceſſus ſecundum aures oriuntur, & in partibus infernis ſuppurantur, ac fiſtulam efficiunt, ſiſ ſecunda ualetudo contingere ſolet.

^{65.}

¶ In quibus huiusmodi notas obſeruabis. Si febris non conquieſcit, neq; dolor mitigatur, ſi ſputum non p ratione eſſicitur, ſi aluus neq; biliola,

PRONOSTI. HIPPO:

neq; liquida, neq; syncera excernit, si in urina admodum exigua, multa resident, ac reliqua quoq; signa omnia securitatem polliceantur, eiusmodi abscessus expectandi sunt.

66.

¶ Qui alijs quidem eueniunt in partibus inferioribus, si quodam modo inflammata fuerint præcordia: alijs uero in superioribus, si præcordia neq; tumore, neq; dolore infestantur, sed accedit pro tempore spiritus difficultas, quæ deinde sine ulla euidenti occasione quiescit.

67.

Abscessus optimi in pulmone uerbementi

¶ In uehementi periculosaq; peripneumonia non inutiliter in cruribus nascuntur abscessus: nec potest aliud quicq; melius accidere, præsertim si mutato sputo sic appareant. Siue enim tumor, siue dolor sentitur, sputo cruento in pus iam cōuerso, excretosq; tutissimū id indicium est. Nam & æger a periculo liberatur, & abscessus doloris expers, celerissime conquiescit. At si neq; sputum probe excernitur, nihilq; residet in urina quod bonam spem fukire uideatur, ne ex eo articulo claudicat æger, uel plurima certe sustineat negocia, periculum est.

68.

¶ Si uero subsederunt abscessus, sed rursus repetunt, non prodeunte sputo, ac perseverante febre, grauis timor est, ne delirium subeat æger, aut moriatur.

69.

¶ Sane ex suppurationibus, quas pulmonum morbi concitarunt, fere senes moriuntur: ex cæteris iuniores

70.

¶ Lumborum, inferiorumq; partum dolores, quibus febris quoq; accedit, si ad septum transuersum transeunt, relictis inferioribus, admodum perniciosi sunt. Animaduertenda tamen reliqua quoq; indicia sunt, si enim periculosum aliquod signum accesserit, hominē a spe deponit. Quum uruntur suppurati, si pus fluxerit purum, candidum, & sine fœtore, seruantur: si uero subcruentum, cœnosumq; pereunt. Si ad septum transuersum, malum ascenderit, nullo reliquorū signorum periculum ostendente, futuræ suppurationis indubitata spes est.

VESICA AFFECTA QUID PRÆSAGAT

LXXIII.

418. ¶ VESICA dolens atq; frigida febribus non deficientibus, malum pronunciat: magis tamen cum uentris strictura.

LXXIII.

¶ Sed si peruenerit urina sicut pus cum hypostasi, dolor soluitur.

LXXV.

¶ Si uero urina non sic fuerit, & uesica nō molecit, neq; febris deciderit, mors in prima peryodo aderit.

a

PRONOST. HIPPO.

LXXVI.

¶ Hæc autem morbi species amplius pueris a septimo anno, usq; in. 15. euenire consuevit.

EX VESICA NOTAE.

^{71.}
VESICA dura dolens, graue periculum, lethaleq; comminatur, idq; si continua quoq; febris accesserit: nam uesicæ dolores, ualidam necandi uim obtinent: quo tēpore alius etiam nihil red/ dit, nisi dura quædā, ac ne ea quidem, nisi cogatur.

^{72.}
¶ At uero urina purulenta procedens, in qua res/ sident album & leue, metum detrahit.

^{73.}
¶ Quod si ab huiusmodi urina dolor leuatus nō est, neq; uesica mollior effecta est, neq; febris conquieuit, laborantem per primos morbi circū/ itus moriturum, denunciandum est.

^{74.}
¶ Id uero pueris a septimo anno ad decimum/ quintum præcipue accidere solet.

Explicit liber secundus.

❧ HIPPOCRA

TIS PRÆSAGIORVM SIVE

pronosticorum antiquæ, & Gulielmi

Copi recentioris interpretationis

Liber tertius.

DE FEBRIBVS.

I.

FEBRIBVS idem terminus quibusdam
ad uitam, quibusdam ad mortem.

II.

E Illi dies idem in quibus ex hominibus salua-
tur qui saluatur, & perit qui perit.

III.

In quibus febris, si cuncta signa bene pro-
cesserint, & spes mali in quodam non heserit, in
die quarta, aut prius terminum uitæ iudicabis.
Sed in quibus cuncta signa male perucenerint,
neq; boni spes ulla affuerit, in quarta die, uel an-
te mortem obibit.

IIII.

Prima periodus hoc numero continetur, se-
cunda in septimo, tertia in undecimo, quarta in
quartodecimo, quinta in decimoseptimo, sexta in
in uigesimo. Qui numerus per quartenariū aug-
mentando in acuta ægritudine usq; in uigessimū
diem decurrit.

¶ De arithmōibus morborū. & quo pacto non integris numerantur diebus.

Neq; est cōputari in completo numero dierū,

PRONOSTI. HIPPO.

quemadmodū neq; anni, neq; menses, ad quorū formam tres septimanas in uiginti dierum spacio terminamus.

V.

¶ Et periodus prima ex periodis earum apud hoc peruenit.

VI.

¶ Deinde secundum hanc rationē augmenti euenit prima periodus in uigesimo die, secunda in quadragesimo, & tertia in sexagesimo.

VII.

¶ In quibus ualitudinibus determinatio est tarda, pronostica in illis in initio sunt latentia, earū enim principia confusa sunt, idcirco cautius inuigilandum est, & in singulis quaternis diebus studiōsius intueūdū, quod si feceris, aut uix, aut nunq; falleris.

VIII.

¶ De arationibus quibus quartanæ febres finiuntur.

¶ Et finis quartanæ huiusmodi est.

IX.

¶ Quæ uero in breui finiuntur, facilius cognoscuntur. Differentia enim illarum est euidētissima. Euasuris quidem spiritus suauis, neq; dolor aliquis nimius, & nocturna quies naturalis, & reliqua signa cuncta boni ordinis, ut diximus. Morituris uero, spiritus anxius, et turbatus animus, uigiliarum instantia, & omnis significatio mali nuncia.

X.

¶ Considerabis igitur augmenti tempora usq; in statum, an sint, ut supra disposuimus.

XI.

¶ Quo pacto in mulieribus à die quo pepererint iudiciões existant.

¶ Secundum hanc quoq; rationem & in parientibus cautus eris, & non parientibus similiter.

XII.

¶ De affe.ribus qui in capite & ore & faucibus affligunt.

¶ Si dolor in capite acutissimus cum febre fuerit, & signum aliquod mortis apparuerit, mors cito aderit. Et si signum mali non affuerit, & dolor usq; in. xx. diem permanferit, neq; febris abierit, sanguinẽ de naribus expectabis, aut aliquod apostema in inferioribus partibus corporis. Sed dolore adhuc restante, sanguinem de naribus expectabis, aut apostema expectabis, magis tamen dolore frontem ac tempora non relinquire.

*signa crisis p
fluxu sanguinis
narũ, aut
apostemas.*

XIII.

¶ Et sanguinẽ sperabis plus in illis qui sunt minus triginta quinq; annorum, apostema uero magis in his qui sunt amplioris ætatis.

XIII.

¶ Aurium dolor acutus cum acuta febre permanente, malum est. Expectabis in eo alienationem & mortem, graue enim est & molestum. Interest ergo tua bene omnia a principio ægritudinis perscrutari & attendere signa.

XV.

¶ Iuuenes enim qui sunt in hac passione, in die septimo uel prius pereunt. Senes uero tardius,

a in

PRONOSTI. HIPPO.

quia febres & alienatio minus eis q̄ iuuenibus cō-
tingunt, atq; aures eorum erumpuntur, & pus
emittunt. In senili tamen ætate ualitudo resurgit,
& interimit. Iuuenes uero anteq̄ rumpatur apo-
stema, pereunt. Quod si crepuerit, & signū quod/
libet apparuerit boni, aliquid boni sperabis.

XVI.

¶ Apostema in gutture cū acuta febre, malū est.
Et si aliud mali signum ex iam dictis uisum fue-
rit, mortale est.

† DE FEBRIBVS. LIBER III.

*Febrium de-
cretoria.*

^IEBRES siue sanus ab ipsis quis euadat, *quidē*
siue pereat, aequali dierum numero fini-
untur. 2. 3.

¶ Vt enim saluberrime febres, quæ uidelicet tu-
tissimis fulciuntur notis, die quarto uel antea qui/
escere solent: ita pessimæ quæq; & quibus peri-
culosissima adsunt signa, die quarto, uel citius in/
terficiunt. 4. 5.

¶ Primus itaq; earum insultus ita finitur, alter in
septimum diem producit, tertius in undecimū,
quartus in decimūquartū, quintus in decimūsepti-
mum, sextus in uigesimalū. Igitur accessiones ipsæ
ex acutissimis morbis per quatuor in uiginti au-
ctæ finiuntur. Verum huiusmodi suppuratio per

LIBER III. Fo. 91.

dies integros nimirum fieri non potest, quippe quum nec annus, nec menses ipsi, integris numerentur diebus. 6.

¶ Deinde eadem ratione, atq; additione, primus circuitus ad quatuor & triginta, alter ad quadraginta, tertius ad sexaginta dies perueniet. 7. 8.

¶ Sed huiusmodi morbos, qui longiori spacio finiri debent, ab initio perq̃ difficile est discernere, quod simillima sint eorum principia: animaduertere tamen a prima die oportet, atq; singulos dierum quaterniones obseruare: sic enim haud obscure scies, quo se couersurus sit morbus. Ac quatanx quoq; conditio hunc seruat ordinem. 9. 10.

¶ Morbi autem tempore breuissimo finem attingentes, facilius dinoscuntur, utpote qui maximis protinus ab initio distinguuntur differentijs: siquidem ad sanitatem tendentes, facile spirant, non dolent, dormiunt noctu, ac reliqua quoq; signa, maximam eis securitatem pollicentur. Perituri uero, difficulter spirant, delirant, uigilant, ceteraq; id genus pessima signa eis accedunt. 11. 12.

¶ Vt igitur (his sic se habentibus) morbos ad iudicium tendentes coniectura consequi oportet, & ex tempore, & ex singulis additionibus: ita eadem quoq; ratione in mulieribus morborum iudicia a partu numeranda sunt.

PRONOSTI. HIPPO.

Capitis dolor
affidius quam
eo malus, 12. n.
Sanguis e na-
ri us præfatu.

^{13.} ¶ Capitis in febre uehementēs, perpetuiq; dolo-
res accedente lethaliū notatū aliqua, ualde sunt
perniciōsi : si uero nullo tali signo apparente, diem
trigesimū dolor exceſſerit, neq; febris conque-
ſcat, ex naribus sanguinis fluorem, aut in parti-
bus inferioribus abſceſſum expectabimus. Simi-
liter dolori etiam recenti sanguinis profuſio ex
naribus, aut ſuppuratio ſuperuenire ſolet, præci-
pue ſi dolor & tempora, & frontem infeſtauerit.

^{14.} ¶ Maxime uero sanguinis fluxio expectanda eſt
in iuuenibus, qui quintum & trigelimum annū
nondum ſuperauerūt : nam maioribus natu ſup-
puratio fere oritur. 15. 16.

¶ Auris dolor acutus cum febre non intermit-
tente, uehementiq; graue periculū minatur : nam
& mentem turbat, & hominē rapit. Quum igi-
tur anceps ſit huius rei exitus, a primo protinus
die omnibus ſignis accuratæ animum adhibere
oportet. Nam ex eo caſu iuniores quidem intra
ſeptimum diem, ſeniores uero multo tardius mor-
riuntur : quippe qui non æque magnas febres ex-
periuntur, neq; adeo inſaniunt, proinde ſuſtinere
poſſunt donec ſuppuretur affectus. Quod ſi mor-
bus hac in ætate reuertatur, magna ex parte in-
terficere ſolet. Sed iuniores, antea q̃ auris ſuppur-
etur, pereunt, niſi pus candidum ab ea deſluens,

LIBER III. Fo. 92.

securitatem polliceatur, præsertim ubi salutarium
quoq; signorum aliquod appareat.

17.

¶ Neq; leuiter terri debemus, ubi febricitanti
fauces exulcerantur: cui si aliud quoq; ex malis
signis quæ supra declarauimus accesserit, in pe-
riculo hominen uersari denunciandum est.

DE ANGINA.

XVII.

SOVINANTIA pessima & cito mortifera est, ^{signa deterio-}
quæ in gutture non apparet, nec extat in ceruice ^{ris specti quia}
cum rubenti tumore, dolore tamen acutissimo ^{nanus.}
existente, & spiritu orthomiaz.

XVIII.

¶ Hæc mali species in prima die suffocat, aut
secunda, aut tertia, aut quarta. Altera huius mali
species est, cum in gutture apostema rubet, & ipsa
mortifera est, tamen pigrior est prima.

XIX.

¶ Tertia uero in qua ceruix & guttur rubent,
prioribus diuturnior est, & nisi tumor ad interio-
ra redierit, spei locus omnino non resistit.

XX.

¶ Etsi delituerit, non tamen ipsa die critica, neq;
propter aliquod apostema rubentem tumore alio
transduxerit, neq; putredinē patiens expuerit, uel

PRONOSTI. HIPPO.

ad modicū defecerit, & si dolor requiem mētitur,
mortem ad iterationis laborem promittit.

XXI.

¶ Bonum est autem tumorem & ruborem foras
promineri, quod apostema si ad pulmorem intus
lapsum fuerit, pus ibi efficit, & amentem reddit.

DE ANGINA.

^{18.}
¹⁸⁴ ANGINA periculosissima est, celeriterq; ene/^{Gulch}
cat, si neq; in faucibus, neq; in ceruice quicq; ap/
paret: si dolor uehemens est, si uix spiritus trahi/
tur: etenim eodem die iugular, licet interdū usq;
ad secundum, aut tertium, aut etiā quartū pro/
trahatur.

^{19.}
¶ Quæ uero in reliquis quidem non minore do/
lore afficit: in faucibus uero tumore ruboremq;
excitat, superiori nō minus periculosa est, sed lon/
gius spacium habebit, præcipue si uehemens fue/
rit rubor.

^{20.}
¶ Sed tum præcipue malum prolongatur, cū non
solum fauces, sed ceruicem quoq; rubor occupat;
maxime uero potest ab ea secunda ualetudo con/
tingere, si rubor simul & ceruicem & pectus com/
prehendat, neq; ad interna reuertatur erysipelas.

^{21.}
^{Erysipelas.} ¶ Quum uero deletur erysipelas, sed non in de/
cretorij diebus, neq; in exteriores partes conuert/

titur tumor, neq; pus sereat æger, sed leuis, & a dolore immunis uidetur, id aut mortem significat, aut dolorem reuersum.

22.

¶ Tutius est & tumorem & ruborem in externas maxime partes conuerti: si uero ad pulmonē conuersio fiat, dementiā excitabit, quanq̃ nonnulli sic affecti magna ex parte suppurantur.

CDE VVVLA.

XXII.

AN. V VAM tumidam & rubentem incidere timendū est, quia uel sanies inde sequitur, uel sanguinis fluxus nimius. Laborabis igitur ad aliam curam confugere. Et si neq; sic poteris incisionē effugere, & amplius crescit & liuescit, & si quod palato adheret subtiliatur, tunc inde, sed prius totum corpus festinabis purgare, tempore fauente, & suffocationis timore minime reluctante.

XXIII.

¶ Signa & accidentia affecto loco nequaquam definitio.

¶ Quorum febris per modicum lentescit, nec signum finiendæ ægritudinis habuerit, nec febris defectus in die critica fuerit, iterationē ægritudinis habebis.

XXIII.

¶ Quibus febris permanet, neq; labore grauantur, neq; multum molestantur yuxta dolorem, his

b ij

PRONOSTI. HIPPO.

apostema futurum est in iuncturis inferiorū partium post diem. 20. Quibus febres longæ, his pustulæ, aut in articulis dolores fiunt.

XXV.

¶ Transactis uiginti diebus post febrem, oportet ut expectetur exitura cum pertransit ægritudo uigessimū diem. XXVI.

¶ Hoc autem apostema minus euenit illis, quorū ætas est inferior a trigesimo quinto anno.

XXVII.

¶ Quibus uero ætas est prolixiōr, fiet apostema febribus manentibus.

XXVIII.

Febres inordinate uagantes feb. prædicant quartanas.

¶ Febribus uero inordinate uagantibus quartanæ sunt futuræ, certius tamen circa autumnū.

XXIX.

¶ De mutatione que accidit per ætatem.

¶ Et sicut illis quos prædiximus apostema oritur, sic qui trigessimū quintum annum præterierunt quartanarij efficiuntur.

XXX.

Exitura in hyeme frequenter fit.

¶ Omne apostema magis in hyeme quā in alijs temporibus euenit, & amplius moratur, & si sanatur non reciprocatur.

XXXI.

¶ De uomitione spontanea.

¶ Quibus adsunt febres nō mortiferæ, & attestant

in capite dolores, & patietes ante se putant tanquam muscas uolitare, uel aliqua nigra. Et si dolor in uitalibus superuenerit, rubeam choleram uomitoros sperabis. Et si rigor uel frigus affuerit, & sub hypochondrijs frigidum sentitur, certior est & subitum uomitum sperabis, & si cibum assumunt, reijciunt.

XXXII.

¶ Quibus ille dolor a primordio febris in capite est, & dolor quarta die aut quinta augetur, in septima euadunt. Quibus uero die tertia dolor inciperit, & crescit usque in quintam & septimam, finitur in nona uel undecima. Si uero contingat in decima, & urina priori similis est, in quartadecima die liberantur.

XXXIII.

¶ Quae uero diximus, tertianarijs eueniunt aequaliter uiris & mulieribus. Iunioribus uero eueniunt in febribus diuturnis, & in ueris tertianis.

XXXIII.

¶ In febribus, si est dolor capitis, neque ante oculos quibuscumque nigris apparentibus, sed uelut flamma lampadibus, & sub hypochondrio dextro uel sinistro sunt resiones & tumores, & etiam sine dolore, his sanguis fluxurus est de naribus.

XXXV.

¶ De conuulsione, seu spasma.

¶ Pueris in acuta febre spasmus contingit, maxime autem si uentres constipati sunt, & uigilent, &

b in

PRONOSTI. HIPPO.

expaueant, & plangent, & colorē uariant, ut modo citrini, modo rubei, modo liuidi, modo uirides fiant: hæc ueniunt pueris usq; in septimum annū, maioribus uero his & iuuenibus spasmus in febribus non contingit, nisi magnis existentibus imitativitatibus, ut est phrenesis. XXXVI.

¶ Interest ergo, tua ut multo studio pereuntes & euasuros, siue pueros, siue iuuenes discernas, nec in qualibet ægritudine te negligenter offeras.

¶ Honestum quoq; illud est, qui sanitatem huic XXXVII.

uult promittere, illi uero mortē uult pronunciare. Et in breui & in proluxa ægritudine, omnes (ut diximus) significationes oportet dignoscere, & æquatione perpēdere, atq; uires earum conferre, cautius tamen hæc in urinis & sputis facere.

XXXVIII.

¶ Et hæc est nostra doctrina in acutis passionibus, & in epidimicis ægritudinibus. i. longis, ut in cancro, & similibus periculis, ne torpeas, & tempora, præsentescq; morbos attendas.

XXXIX.

¶ De signis & indijs quonam modo differant inter se.
Item aliquis de temperie regionum.

¶ Scito omnes ualitudines posse euenire omnibus temporibus, quasdam tamen quibusdā magis est euenire, & quarum signa mala sunt, malas esse, quarum uero bona sunt, e contra se habere.

¶ Adhuc significationes quas diximus in Aethiopia & Hesperia & septentrione experti sumus.

XLI.

¶ Quo pacto predictiones medicorum in morbis rite sint.

¶ Nec desperatio aliqua te conturbet, quia lo-
cupletius quàm existimes tibi arridebit signorum series,
si ut monuimus nostrae rationi inuigiles.

XLII.

¶ Neque te ad alias ægritudines, & ad alias præce-
ptiones ab hac præceptione uelis diffundere, quia
quæcumque determinatur nostro numero certo die-
rum criticorum, nostro quoque sint expositæ ordi-
ne præceptorum.

Finis tertij. pronosticorum.

¶ DE GVRGVLIONE.

Galien.

^{23.}
GVRGVLIO si cum rubore tumescit, sine per-
iculo præcidi non potest, etenim inflammatio,
sanguinisque profusio ei accidit. Proinde satius est
alijs quibusdā auxilijs uti, quibus extenuari possit.
Cum uero pallidior efficitur, uua nominari solet,
quod si tum ima eius pars crassa & rotunda, sum-
ma uero tenuis uideatur, intrepide præcidi debet.
Satius tamen fuerit, antea quàm manus adhibeatur,
aluum uacuare, si tempus id ita permittat, ut in-
terim suffocatio hominem, non præoccupet.

*cautela nos
munda.*

PRONOSTI. HIPPO:

^{24.}
¶ Quibus febres, neq; salutaribus notis appar-
rentibus, neq; in diebus decretorijs conquiescūt,
ñ reuersionem timere debent.

^{25.}
In longa febre, ex qua tamen æger liberari potest,
si neq; ob inflammationē, neq; ob aliam ulla
manifestam causam, dolor infestat, aut tumidum,
aut dolorosum in articulis abscessum expectare
oportet, præcipue in imis partibus: maxime uero
in his ætatibus, quæ triginta annos non excesser-
runt, eiusmodi abscessus nasci consueuerunt, idq;
in tempore breuiori.

^{27.} ^{28.}
¶ Non tamen expectandus est abscessus, donec
uigessimam diem febris præterierit: is natu maio-
ribus raro accidit, quis longo spatio duret febris.

^{29.}
¶ Solet etiam continuis febribus abscessus super-
uenire. Interpellata uero febris, eademq; errabun-
da, in quartanam mutabitur, præcipue si autum-
nus proximus est. ^{30.}

¶ Atq; ut abscessus oriuntur in his qui triginta
annis minores sunt, ita quartana eos qui trigesi-
mum annum aut agunt, aut excesserūt, præcipue
corripit. ^{31.}

¶ Igitur scire licet, abscessus hyeme magis acci-
dere, serius finire, sed non facile reuerti.

32.

¶ Si cuipiam in non lethali febre caput dolet, aut ante oculos obscura quædam obuersantur, aut cordis dolor accedit, is bilem euomet. Si uero horruerit, & inferiores præcordiorum partes frigore afficiantur, citius ad uomitionem properabit, quod si eo tempore quippiam aut biberit, aut ederit, id quoque quamcelerrime euomet.

33.

44.

¶ Quibus itaque a primo protinus die dolor superuenierit, his quarto & quinto die ingrauescit, mox in septimo liberantur. Sunt non pauci qui tertio die dolere incipiunt, quinto maxime molestantur, deinde nono uel undecimo tuti euadunt. Sed quos dolor quinto die uexare coeperit, reliqua ex proportionem respondeant, his decimoquarto die finitur morbus. Hæc tum uiris, tum mulieribus, sed in tertianis maxime contingere solent. In iunioribus uero cum in his ipsis, tum præcipue in continuis febribus, atque tertianis synceris.

35.

¶ Itaque quibus in huiusmodi febre caput dolet, oculi uero obscuras illas imagines non uident, sed caligatione hebetantur, aut splendentia quædam cernere se putant, ac præ cordis dolore in alterutra parte præcordia tenduntur, ac neque dolor infestat, neque inflammatio, his pro uomitu sanguis e naribus profluet, idque præcipue iunioribus accedit.

c

PRONOSTI. HIPPO.

Si uero trigesimū annū, uel agunt uel superauerunt, uomitū potius q̄ sanguinis fluorem expectabimus. 36.

¶ Si pueris in acuta febre aluus nihil deſcit, neq̄ somnus accedit, sed terrentur, ſlent, color mutatur, ut modo pallidus, modo liuidus, aut ruber efficitur, neruorum diſtentio timeri debet, utpote quæ pueros, qui ſeptimū annum nondum exceſſerunt, q̄ promptiſſime inuadit. Grandiuſculos uero pueros, atq̄ adultos, non adeo in febris neruorum diſtentioprehendit, niſi uehementis admodū maliſiæ ſignum aliquod affuerit, qualia uidelicet in phreneticis uidentur. 37.

¶ Ergo ex omnibus ſignis, ut de ſingulis morbis ſingula præſcripta ſunt, & morituros, & eos qui ad bonam ualeitudinem redire poterunt, ſiue pueri ſint, ſiue natu maiores, ſic conſicere oportet. 38.

¶ Atq̄ hæc de acutis morbis, atq̄ de iſ qui ab eis naſcuntur, dixiſſe uelim.

32. 40.

¶ Cæterum ſi recte diſcernere uolueris, & morituros, & eos qui a periculo tuti ſunt: & quis morbus longo, & quis breuiori ſpatio ſiniatur, diſce omnium ſignorum inter ſe collatorum uires (ut ſupra demonſtrauiſimus) accurate iudicare, tum aliorum, tum præcipue urinae, ac ſputi, cum

scilicet simul & pus & bilem ager scireat. Item superuenientium quoque morborum impetum, ac temporum anni conditionem, accurate obseruare oportet.

41.

42.

¶ Postremo quod ad coniecturas, reliquaque signa pertinet, haud quaquam uel ignorandum, uel negligendum est, quod quouis anno, & quouis anni tempore, mala signa timorem, utilia uero bonam spem denuntiant. Etenim in Libya, *Libya, Delos;* & Delo, atque Scythia, proposita iam signa uera *Scythia, pro* esse comprobauimus. *omnibus po-*
stantur.

43.

¶ Vnde scire licet, in hisdem terris multo plura quam supra proposuimus, illum facile assequi posse, qui ea recte, & iudicare, & perpendere didicerit.

44.

¶ Sed nullius morbi hic non descripti nomen desiderandum est: nam omnes qui in dictis temporum spatiis morbi finiuntur, hisdem quoque indicibus discernuntur.

*Si quae mala
hic non dian-
tur, similiter in
men dignos-
cantur.*

Explicit tertius liber & ultimus
Pronosticorum Hippocratis.

c ij

☿ HIPPOCRATIS
TIS COI DE LEGE LIBER,
M. Fabio Caluo interprete,

Medicæ artes præstantis.

*Quæ poena
malis medicis
irrogatur.*

*Quæ nece-
sario medico fu-
ituro.*

EDICA QUIDEM ARS, cunctis profecto artibus præstat, sed eorum inscitia, qui ea utuntur, ac eorum iudicio, qui de his hominibus non bene sentiunt, cunctis iam artibus inferior habetur. Horum autem erratio hanc mihi potissimum causam habere uidetur: quoniam soli medicæ arti nulla alia poena in urbibus posita est & irrogata, præter quæ uituperationis, infamiatue: quæ quidē errantes non punit, qui personis maxime similes sunt, quæ in tragædæis producuntur. Figuram autem, formamue, & habitum eorum, quos agunt, habent, tamen illi non sunt: sic medici plurimi quidem uerbis, sermone, famaue sunt, opere autem, & re uera perpauci. Nam qui uere medicæ artis cognitionē, prudentiamue sibi paraturus est, commodèue ad eam sese accinget, hæc nanciscatur & habeat oportet: Naturā, ingeniumue, puerilem disciplinā, bonos mores, laboris amorē, tempus. Primum quidē omnium, natura, ingenioue opus est. Natura enim repugnante, & contrafaciente, cuncta cassā & uana sunt, quæ si ad optima ducat, scientia artis facile putatur & fit, quam cum prudentia acquirere oportet, discendo in puerili

atate, loco ad disciplinā cōmodo: laboris autem amorē, laboriositatē in multū, longūue tēpus p/ducere & cōferre. Disciplina hęc uti naturaliter in/ sita uideatur, dextereq; & opportune maturos fru/ctus ferat, cuius similitudinē & in his, quæ terra

Simile. gignuntur uidere est. Nam nostra natura, seu in/ genium, tanq; seges & ager est, doctorū uero præ/ cepta, dogmataue, semina sunt: disciplina autē & scientia puerili atate cōparata, suo tēpore est sem/ na in segetē, agrumue sationi paratū iactata fuisse. Locus autē, quo discit, nutrimentū est aeris, quod segeti & satis accedit: laboris uero cupiditas est, opera tractatioue, & subactio agelli: tēpus autem hęc omnia corroborat, pleneq; nutrit, præbetue, quæ ad medicam artem, ueramq; eius cognitionē conferunt. Sicq; hi, qui per urbes uagātur & uer/ santur, non solum uerbis & sermone, sed opere &
re medici censentur. Nam ignoratio & imperi/ tia malū conditoriū, & thesaurus est, malumq; de/ positiū his qui habent, somniūq; est, & eius quædā imago, cogitatiōisq; ueræ prudētiæq; expers est, tū/ miditatiq; & ignauia & audaciæ nutrit. Timiditas enim et ignauia præ sese impotentia fert, sed audacia artis ignoratiōē. Duo n. sunt, sciētia, p/ suasioue, & opinio: quarū altera scire facit, secūda autē ignorare. Hęc itaq; cū sacra, sanctaue negotia sint, sacris san/ ctisue uiris demonstrantur, p/phanis uero fas nō est, priusq; disciplinæ sacris initientur.

Disciplina
cōparatio ad
agriculturam.

Sciētiā mul/ tum differre a
persuasioue.

Finis lib. de leg.

c liij

HIPPOCRA-
TIS COI DE MENTE,
SENSVVE LIBER, M.
FABIO CALVO
INTER,
PRETE.

mēs quid

ENS AVTEM, SEN-
SVSVE, DEFECATI,
PVRI, INTEGRIQVE
ANIMI ACTVS ES,
SE PERNO SCITVR. QVÆ
SI EXERCEATVR, CRE-
SCIT, SI MINVS, MAR-
CESCIT, DEBILITATVR,
MINVITVRQVE: QVÆ
SVO TEMPÖRE, PRO-
BE SI EXERCEATVR,
OPTIMO CVIQVE,
ET HONORI, ET
EMOLVMEN-
TO EST.

Finis libri de Mente Sensuue.

❧ DIVI HIPPOCRATIS MEDICI, PRONOSTICORVM LIBER, QVI, SECRETORVM LIBER

N V N C V P A T V R.

I.

DIXIT HIPPOCRATES, cum nigrum apostema in parte auris posteriori in somnis apparuerit, æger die. xviij. morietur.

2.

E Cum uero in iuncturis hydropis, aut in pede eius apostema exiuerit, post mensem, a die qua apparuit, æger liberabitur.

3.

❧ **E** Super nasum autem, si pustula nigra, aut sicut pannus lineus mundus apparuerit, in fine anni, ab apparitionis die, morietur.

4.

E Et quando febricis, sub hypochondrijs sinistris dolorem habuerit, & in loco apostema apparuerit, in die quarta subito morietur.

5.

E Et si pustula nigri, aut pauonis coloris, in poplite sinistri pedis sit, pestilentia significatur.

6.

E Si patiens alienatus fuerit ante tertium diem, morietur.

SECRETORVM HIPPO.

7.

¶ Et si exitura pustula nigra in lingua fuerit febricentis, in die non critico, mortē pronosticatur.

8.

¶ Alienatio, cito post dolorem totius corporis, & cardiaca statim post somnū, significant abundantiam hu. in corpore, & mortem subitanēam pronosticantur.

¶ Cum exierit in palpebra patientis apostema quasi auellana, sine dolore & grauitate, in .xxxiiij. die morietur.

9.

¶ Cum exierit in summitate nasi apostema nigrum subito, cum forti dolore, in tribus mensibus morietur.

10.

¶ Qui carent odoratu sine reumate, se. pronosticantur.

¶ Dolores iuncturarum in iuuentute, breuitatē uitæ significant.

11.

¶ Tremor genuum post somnū cum remanentia uirtutis, paralysim prædicit.

12.

¶ Cum in ancha apparuerit apostema acutum, in tribus mensibus morietur.

13.

¶ Grauitas linguæ post eius leuitatem in iuuentute, mortem significat subitanēam.

14.

¶ Cum in auris cartilagine exierit apostema fortis doloris, in tribus mensibus morietur.

17.

¶ Qui patitur ephimeram, & ex eius naribus fluxerit sanguis, trigesimo tertio die morietur.

18.

¶ Qui dormierit oculis apertis absq; consuetudine, epilepsiam significat,

19.

¶ Quando febriens huc & illuc manibus aliquid quesierit, uideritq; mortuos, 15. die morietur.

20.

¶ In quo febriente apparuerint dispositiones in suete, si discooperit pudenda absq; pudore, & loquitur uerba turpia, morietur omnino.

21.

¶ Alienatio in omni ægritudine pessimum.

22.

¶ Permanentia sensuum, non significat euasione omnino.

23.

¶ In cuius crure apparuerit pustula cerulei coloris & flammei, omnino primo mense morietur. Et si fuerit sine ardore & pruritu, in septem mensibus morietur.

24.

¶ Pustulæ nigræ & uirides, maxime mortales si fiant cum febre.

25.

¶ Tortura mandibulæ, uel obliquatus uisus in febre acuta, mortem statim significat.

SECRETORVM HIPPO.

26.

¶ Cuius oculi fuerint obliqui, cito alienationem significat.

27.

¶ Cuius sensus odoratus subtilior sit insueto, surdum pronosticatur.

28.

¶ Qui in horis non assuetis comessē appetit, humores in eius stomacho pronosticatur, qui si fuerint sparsi uel congregati mortem inferunt.

29.

¶ Qui multum studuerit in libris philosophorū, pronosticatur uigiliam, maniam, uel melancholiā.

30.

¶ Qui subito turpia loquitur, & quoq; subito, nociua cibaria appetit, membrorū principalium significat debilitatē.

31.

¶ Qui multū sufferūt, fortis sunt complexionis.

32.

¶ Acuitas malitiā significat intelligentiā, temperantia uero magis est conueniens.

33.

¶ Qui transferint secundum annum, & acciderit eis dolor renum, non curantur, sed quæ magis profunt, sunt medicinæ a uirtute occulta operantes, qui si transferint primum, & acciderit eis phrenesis moriuntur.

34.

¶ Cum febris tussisq; acciderit, & tussis recesserit subito, apostema in aliqua iuncturarum pronosticatur.

SECRETORVM. Fo. 71.

35.

¶ Iuuenis cui acciderit pleuresis magna, morietur.

36.

¶ In cuius corpore membrorum dormitio sæpe acciderit, significat ipsum mori subito, propter spirituum in corpore paucitatem.

37.

¶ Qui piger est ad motum, pronosticatur dolorem iuncturarum.

38.

¶ Cuius sudor assellarum fetet, pronosticatur lepram.

39.

¶ Quicumque iuuenis habens febrem, cum dolore capitis, incurrens cardiacam, quasi subito per tres uel quatuor dies post principium febris morietur.

Finis libri Secretorum Hippocratis.

d'ñ

LIBER PRONOSTI-
CORVM HIPPOCRATIS, DI-
CTVS CAPSVLA EBVR-
NEA, QVI IN EIVS
sepulchro inuentus fertur.

¶ Prologus in eundem librum.

PERVENIT AD NOS,
q̄ cum Hippocrates morti appropin-
quaret, præcepit ut uirtutes ille scri-
pte ponerentur in capsula eburnea, &
poneretur capsula cum eo in sepulchro suo, ne ali-
quis eam detegeret.

¶ Cūq; Cæsar ipse magno desiderio uidēdi Hippo-
sepulchri, teneretur, ad quod dū peruenisset, ipsum
inuenit ualde abiectū, quod præcepit subito instau-
rari, corpusq; Hippo. si adhuc integrum esset, ad se
deferri iussit. At dū sic ex mandato Cæsaris instau-
raretur sepulchrū, in eo Capsula eburnea inuenta
est, in qua infrascripte pronosticoꝝ uirtutes cōtine-
bantur. Delataq; est tandem Cæsari capsula, quam
inspiciens, suo fideli amico Misdos, tradidit.

I.

¶ Quando in facie infirmi fuerit apostema, cui
non inuenitur tactus, & fuerit manus sinistra po-
sita super pectus suum, scias q̄ morietur usq; ad
xxiij. dies, & præcipue quando in ægritudinis suæ
principio palpat sepe nares suas.

^{2.}
¶ Quando fuerit in utrifq; genibus apoftema magnum cum uehementia fitis, fcias q; morietur ufq; ad octauum diem, & præcipue quando in ægritudinis fuæ principio fudauerit fudore multo.

^{3.}
¶ Quando fuerit fuper uenam quæ eft fuper ceruicem, quæ generat fomnum, puftula parua fuper ipfam, ficut forma pulueris, fcias q; infirmus morietur. 52. die a die quo infirmatus eft, & fignum eft q; fit in principio fuæ ægritudinis fitis uehemens.

^{4.}
¶ Quando fuerit fuper linguam puftula ficut naurati. Et eft naurea, quæ dicitur mufca canina, aut ficut grana pentadactili, fcias q; morietur in die illo, & fignum eft, q; defiderat in principio fuæ ægritudinis res calidas in fuis naturis.

^{5.}
¶ Quando fuerit fuper aliquem digitorū puftula nigra parua fimilis orobo & dolebit, fcias q; morietur in duobus diebus ab ægritudine fuâ. Et fignum erit q; fuit in generatiõe fuâ grauis corporis.

^{6.}
¶ Quando fuerit in pollice manus finiftræ puftula parua fimilis fabæ, fufci uel pallidi coloris, quæ non dolet, fcias q; in fexto die morietur a principio ægritudinis. Et fignum eft, quia in principio ægritudinis affellauit affellationibus multis ualde.

d in

CAPSVLA EBVRNEA

7.

¶ Quando in digito medio sinistri pedis fuerit pustula, cuius color est sicut tersionis aurificis, scias q̄ habens eā morietur. xij. die a principio ægritudinis. Et signum est, q̄ desiderat in principio ægritudinis res habentes acrimoniam desiderio uehementi.

8.

¶ Quando fuerint ungues digitorum fusci uel pallidi coloris, & in fronte fuerit pustula sanguinea, scias q̄ morietur in secunda die a principio ægritudinis. Et signum illius est, quia erit multæ sternutationis in principio inceptions suæ ægritudinis, & multarum oscitationum.

9.

¶ Quando fuerit in pollicibus duorum pedum pruritus uehemens, & fuerit color ceruicis fuscus ualde, scias q̄ morietur quinto die ægritudinis, ante occasum solis. Et signum est q̄ minxit in principio suæ ægritudinis urinam multam exuberantem.

10.

¶ Quando fuerint super palpebram infirmi tres pustulæ, quarum una sit nigra, & alia fusci coloris & pallidi, & alia subalbedini decliuis, scies q̄ habēs eam moriet. xxvij. die, a principio ægritudinis suæ. Et signum est, q̄ in principio erit sputi multi.

11

¶ Quando fuerit super palpebram unius oculorum pustula sicut auellana leuis fusci coloris, sci-

HIPPOCRATIS. Fo. 73.

as q̄ morietur secunda die suæ ægritudinis. Signū
quia in principio suæ ægritudinis dormit somnū
multum & grauem. 12.

¶ Quando fluit ex naribus infirmi sanguis tra/
hens ad subalbedinem & ruffedinem, & apparet
in manu eius dextra pustula alba quæ non dolet,
scias q̄ morietur. iij. die a principio suæ ægritudinis.
Et signum est, q̄ non desiderat cibum omnino.

13.
¶ Quando apparebit in coxa infirmi sinistra ru/
bedo uehemens quæ non dolet, scias q̄ morietur
in. ij. die suæ ægritudinis. Et signum est, q̄ in prin/
cipio inceptions suæ ægritudinis, habuit pruritū
uehementem, & desiderat comedere olera.

14.
¶ Quando fuerit post aurem sinistra pustula ni/
gra, scias q̄ morietur. 28. die suæ ægritudinis. Et si/
gnum est, q̄ desiderat potare aquam frigidam, de/
siderio uehementi.

¶ Et si fuerit dura grauis alba similis grano fru/
menti, scias q̄ morietur uigesima die a principio suæ
ægritudinis, in illa hora in qua apparuit pustula.
Et signum est, quia mingit in principio suæ ægri/
tudinis urinam multam.

15.
¶ Quando fuerit post aurem dextram pustula
rubea ca. similis combustionis ignis, scias q̄ mori/

CAPSULA EBVRNEA.

etur septimo die a principio suæ ægritudinis. Et signum est, q̄ uomit in principio ægritudinis suæ uomitum multum.

16.

¶ Quando fuerit sub mento pustula rubea, in magnitudine fabæ egyptiacæ, scias q̄ morietur. 52. die, ab inceptiōe suæ ægritudinis. Et signum est q̄ sputum in suæ ægritudinis principio sputum multum.

17.

¶ Quando accidit dolor alicui in præputio & in pellicula quæ cooperit caput uirge, deinde apparet in cubito pustula fusci coloris, scias q̄ morietur quinto die ægritudinis. Et signum est, q̄ desiderat urinam bibere in inceptiōe suæ ægritudinis.

18.

¶ Quando fuerit super latus dextrum pustula non dolens, fusci coloris, scias q̄ morietur nona die ægritudinis, ante ortum solis. Et signum est, q̄ in ægritudine sua facit multas oscitationes.

19.

¶ Quando fuerit in titilico sinistro pustula fusci coloris, in magnitudine citonij, scias q̄ morietur quintadecima die ægritudinis. Et signum est, q̄ accidit in inceptiōe ægritudinis somnus multus & grauis.

20.

¶ Quando fuerint super calcaneum pustula nigra multæ, scias q̄ morietur uigesimasecunda die

HIPPOCRATIS. Fo. 74.

ægritudinis. Et signum est, q̄ desiderat in principio aerem frigidum, & cibos frigidos desiderio uehementi.

21.

¶ Quando fuerit supra pectus pustula subalbida, scias q̄ morietur quarto die ægritudinis. Et signum est, q̄ accidit in principio ægritudinis pruritus uehemens in oculis, & non sufficit scalpere oculos suos.

22.

¶ Quando fuerit in medio capitis pustula nigra sicut nux nigra lenis, quæ non dolet, morietur quadragesimo die a principio ægritudinis. Et signum est, q̄ accidit ei in principio ægritudinis desiderium melonum, & exuberantia urinæ.

23.

¶ Quando sub ceruice fuerit pustula parua, & in palpebra inferiori oculi sinistri pustula etiam alba, scias q̄ morietur undecima die ægritudinis suæ. Et signum est, q̄ accidit ei in inceptione ægritudinis desiderium dulcium uehemens.

Finis capsulæ Eburnæ Hippo.

☿ HIPPOCRA-
TIS IVSIVRANDVM,
NICOLAO PEROTO
INTERPRETE.

HESTOR APOLLINEM MEDI-
cum, & Esculapium, Hygiamq; & Pana-
tiam Esculapij filias, & deos, & deas om-
nes, me (quantum in me erit, & quantū ingenium
meum ualebit) hæc omnia obseruaturū, quæ hoc
iureiurando, atq; his tabellis continentur. Tribu-
turum me præceptorī meo, a quo hanc artem edo-
ctus sum, non minus q̄ parenti, a quo sum geni-
tus, uitam cum eo communicaturū. Res omnes
quas illi necessarias esse intelligam, pro uiribus
meis subministraturum, progeniem eius, fratrum
loco habiturum. Præcepta omnia libere & fideliter
traditurum, meis & præceptoris mei liberis, cæte-
risq; discipulis, qui se legibus medicinæ astrinxer-
int, atq; iurati fuerint, alij præterea nemini.
In curandis ægrotis, pro uiribus, & pro ingenio
meo, rebus necessarijs usurum, nemini ægritudi-
nem dilaturum, nihil per iniuriam facturum. Ro-
gatum mortale uenenū, nemini daturum, neq; id
cuiq; consulturum, neq; mulieri prægnanti, ad in-
terficiendum conceptum fœtum, potionem por-
recturum. Vitam meam atq; artem meam puram

HIPPOCRATIS.

Fo. 75.

atq; integram seruaturum. Laboranti lapillo, haud
quaq; excisurum, sed expertis huius artis hoc ne/
gociū permissurum. Quamcunq; domum ingres/
sus fuero: duntaxat liberandis ægrotis operam
daturum. Omnem iniuriam, omnem corrupte/
lam, omne genus turpitudinis, res etiam uenere/
as, sponte mea euitaturum, siue muliebria corpo/
ra curauero, siue uirilia, siue hominis liberi, siue
serui: quæ inter curandum, uel uidero, uel audi/
ero, uel etiam extra curam, in uita hominum co/
gnouero, quæ reticenda esse intelligam, ne/
mini aperturum, sed intemeratam ta/
curnitatem seruaturum. Præsens

igitur iururandum, integre,

atq; incorrupte ser-

uanti mihi om-

nia, tam in

uita q̃

in

arte

mea, pro-

spera, feliciaq;

succedant, & gloria

in æternum parata sit.

Transgredienti uero, atq; per/
iuro, contraria omnia eueniant.

Iururandi dñi Hippocratus finis.

c. ij

Impressiones
periuri.

❧ HIPPOCRATES

TIS IVSIVRANDVM,

M. FABIO CALVO

Rhauennate, interprete.

*Apollo.
Aesculapius,
Hygiea:
Panacea.*

*Que preste
Medias.*

ER APOLLINEM MEDICVM
Aesculapiū, Hygeian, Panaceianq; iuro,
ceterosq; deos cunctos, deasq; testor,
me hoc Iusivrandū, conscriptionemq;
pro uiribus, iudicioq; meo conseruaturum, paren/
tisq; loco habiturum eum, qui me hanc artem do/
cuit, cum eoq; uitam, & bona communicaturū, &
collaturum in communi usu, quicquidq; ei opus
fuerit impertiturum, liberosq; eius æque ac meos
fratres amaturum: siq; hanc artem discere uolue/
rint, gratuito docturum, sineq; conscriptione, syn/
graphaue ulla, præceptionisq; admonitionisue, &
auditionis, ceteraq; uniuersæ disciplinæ partem
illis facturum, impertiturumue. Præterea meis filiis
ac illius qui me docuit, discipulisq; conscriptis, &
iureiurando, medicaq; lege constrictis, nulliq; præ/
terea aliq; impertiturū: medicamentis uero, nutri/
catue, pro uiribus, meoq; iudicio semper ad lan/
guentium utilitatem utar, perniciemq; & iniuriam
a me propulsabo: medicamentū autem uenenatū,
mortiferumue, rogatus etiam, non dabo, nec cuiq;
ad hanc rem subscribam, assentiarue. Similiterq;

nulli fœminæ, quo partum abigat, perdatue, me/
 dicamentum, glandulamue suppositiciam dabo.
 Puram autem, castam & sanctam meam uitam &
 artem præstabo, & conseruabo: calculosos uero
 nūq̃ secabo, quod illis relinquam, qui hoc exercēt.
 Domos autem quas intrauero, ad languentium
 utilitatem intrabo: a corruptioneq̃, & iniuria om/
 ni uoluntaria quacunq̃, præsertim uenerea pro/
 cul abero: quæcunq̃ præterea de & in corporibus
 uirorum, liberorum, fœminarum, seruorumq̃ cu/
 rando, & non curando, deq̃ eorum uita sensero,
 audiuerō, uiderō, quæ sermone non liceat ædi, si/
 lebo, sacra, arcanaue ea esse ratus: hoc quidem
 iusiurandum præstanti, conseruatiue, nullatenusq̃
 peieranti, præuaricantiue, mihi liceat apud
 omnes homines, omni tempore com/
 probato, summaq̃ existimatione,
 & autoritate existenti, uita
 & arte frui, præuari/
 canti uero, peier/
 rantie,
 contra.

e. iij

Dixi seu exco
 rationes peies
 tantum.

AD MEDICINAE CANDIDATOS.

HAbes præterea Lector optime, hic alios Aphorismos, ex uarijs eisdemq; grauius Medicinæ Authoribus collectos, de quibus, nulla ante facta est propterea mentio, q̃ studiosa iuuentus, præcedēti opere, iam tunc fere typis absoluto, illos, prioribus Aphorismis adiungi postulauit, quo liber exiret, cum eidem Iuuetuti, tum alijs Lectoribus, & grata uarietate, & accessione alicuius recentioris utilitatis acceptior & commendatior. .*

*Ecclesiastia
18.*

A Deo est omnis medela, & a Rege accipiet donationem.

*Orige: Homi.
lia 18: cap: 14.
sup Numeros*

Si ulla scientia est a Deo, quæ magis ab eo erit q̃ scientia sanitatis?

Eccle. 38:

Altissimus creauit de terra medicinam, & uir prudens non abhorrebit eam.

1o. Mesue.

Sanat solus languores Deus, & de frugalitatis solio produxit in largitate sua medicinam, benedictus, gloriosus, & excelsus.

Eccle 38.

Fili, in tua infirmitate non despicias te ipsum, sed ora dominum, & p̃se curabit te. Auerte a delicto & dirige

et dirige manus, & ab omni delicto munda cor
tuum. Da suauitatem & memoriam similaginis, &
impingua oblationē, & da locum medico: etenim
illum domiuus creauit, & non discedat a te, quia
opera eius sunt necessaria.

Sūmmus & optimus Deus, non solum animarū
nostrarum, uerumetiam corporum curam gerit,
quæ quoniā uoluit diuersis languoribus esse sub/
iecta, quibus (ut solet aurum igne) purgarentur,
ne forte deficerent, in hærbis & lapidibus abstru/
sit medicamenta, quæ idcirco uoluit occultari, quia
sciebat se, rationem omnium acutissimam indaga/
tricem nobis tribuisse.

Vt animarum custos scire de iure tenetur illa, ex
quibus ipsarum salus dependet. Sic medicus ea,
ex quibus corporum pendet sanitas.

Nullus est æque pertinax, suator abstinentiæ, so/
brietatis, moderandæ iræ, fugiendæ tristitiæ, uitan/
dæ crapulæ, amoris abhñciendi, temperandæ uene/
ris, atq; medicus: nec ullus efficacius suadet: ut si
quis uiuere uelit, & salutarē medici experiri opem,
prius animum a uitiorum colluuiē repurget.

QVONIAM initium sapiētiæ timor est domini, PROMPT. &
Eccle. 1.
Medicum Dei in primis amatorem esse oportet.

ipsumq; timere, & in cunctis præponere, ut plenâ habeat sapientiâ, quæ a domino Deo est, qui præbet eam diligentibus se. Deum igitur in cunctis præpone, & ipse præponet te, honora eum & honorabit te, time eum, & cuncta securus experieris.

*De peniten.
et remiss. c.
Cum infirmis
tas.*

Medici corporum ad ægrotos accersiti, ipsos ante omnia moneant, inducantq;, ut medicos aduocent animarum, quandoquidem ægritudines nonnunq; ex peccato prouenire, nemo est qui ambigat. Itaq; cum fuerit infirmo de spiritali salute prius prouisum, ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedetur, cessante enim morbi causa, cessabit & effectus.

Quum ex duobus constituatur homo, corpore uidelicet & anima, duabus rebus indiget, uita, qua corpori opus est, & salute, qua animæ, hac de re Medicus diuites mercede curet, ut uitam lucretur temporalem, & pauperes gratis, ut animæ suæ adipiscatur salutem.

Humilem, pium ac misericordem decet esse medicum, gratisq; pauperibus medentem, ac consilium sibi reuelatum sepelientem.

Alienam miseriam pudoris sociam indicare nefas & execrabile est.

Periti medici officium est, tuto, & celeriter, atq; iu- Fo. 79.
cunde ægrum curare : uerum periculosam esse
constat nimiam festinationem, & uoluptatem.

Medicinam a superis datam, non ad resistendum *Auic. 3. sen.*
senectuti & morti alterationiq; naturali, uerum *prim. c. 1.*
accidentali, a causis ægris proueniente.

Quemadmodū oleo humidoq; ellychnij igneo ca- *Ellychniū suo*
lore consumptis, lucernæ flamma deperit. Sic hu- *nialis carna-*
mido radicali, natiuo calore exhausto, aura uita- *binus aut stu-*
lis a corde illico discedit. *peus, qui stans*
in oleo puritur.

Vt lucernæ flamma ebibit continuo id quod sibi
infunditur, ut seipsam conseruet, & immortalem
faciat. Sic calor naturalis, qui in nobis existit ra-
dicale humidū consumit, quo prorsus resolutō,
accedit mors naturalis.

Cum unū quodq; corpus, aut sanitatis habite con-
seruatione indigeat, aut deperdite instauratione,
summam medicinā dicentes esse, non uti ea, non
modo delirant, sed uere insaniunt.

Vt casibus uarijs lucernæ flammā extingui sæpe/
numero contingit, sic a multis, ante statutā a na-
tura periodum, diuersis accidentibus spiritus eua-
nescit.

Aeger fideli medicorum committendus est, cuius error a recti distantia rarus est.

Multorum morborum ea uis est, ut certa mors sint, nisi praesens adsit Medicus.

Nulli medicorum sectæ, mortis causas prebere cōuenit, nam hominum salutē, & non exitio medica quæsitā est.

Docto fidoq; medico, nullum præmium satis dignum esse censuit anti quitas.

Quū nullus sit in hac uita thesaurus sanitati præferendus. Qui medicis condignā dare mercedē recusant, recidiuāt haud immerito, aut tarde cōualeſcūt.

Sunt qui bene merentibus gratiā non referunt, & ualitudine conflctantes, multa promittunt, ad uitā exinde reuocati, conuictis inde inuicē persequuntur.

Medicus fidelis & sapiens, cognitis cognoscendis, quanto celerius poterit subuenit ægrotanti.

Varijs auxilijs morbus expugnandus est, alioqui consuetudo naturam facit.

Satius est omnibus in rebus anceps auxiliū experiri q̄ nullum, plurimorum sententiā. Nihil

Nihil deterius est, q̃ incidere in manus infortunati Fo. 80.
medici, aut laudati & minus sufficienter probati.

Nomine medici sunt multi, re autē perpauci reperi- *vi supra Hip*
untur, ut igitur cōsumatus sit medicus, huic natura *po. in lib. de*
opus est, ingenio, doctrina, bonis moribus, puerili *Leg.*
institutione, laborandi studio, & tempore.

Sanitatem corporis Hippocrates, animi uero So-
crates, pollicetur.

Vt alimenta, sanis corporibus agricultura, sic sani-
tatem ægris, medicina promittit.

Ad ipsam curādi rationē nihil plus cōfert expiētia.

Abundāter libros peritorū ueterū relegere, & secre- *ta*
ta eorū diligēter discutere, iuuat omnē sapientē.

Operari autem secundum libros absq; perfecta ra-
tione & solerti ingenio, molestum est.

Ingenium naturale medici, cum' paruo artis fun-
damento adiuuat naturā, innaturale contrariū.

Medici officiū est, rōibus pprijs, singula cōfirmare.

Qui in legēdis theoricæ libris deses extiterit, in præ-
parandis rebus & morbis curādis, nec promptus,
f̃ η nec s̃a

nec salubris usquā esse poterit.

Nemo melius morbo occurrit, q̄ cui malum maxime cognitum est.

✚ Boni primū medici est, præter ea quæ religioni necessaria sunt, non multos ægros suscipere, uarijs enim morbis & mens opprimitur, & corpus fatigatione continua languet.

✚ Quia (teste Hippo.) diligentia medici, ac ægroti obedientia, ministrorum idoneitas, extrinsecorumq; congruitas, ad cuiuslibet morbi curam pertineant. Ideo multe ægritudines, quæ de sui natura sunt curabiles, ægri errore ac inobedientia, medicorum consilia respicientis, frequenter mortales fiunt. Ita quoq; morbi, qui per se exigui sunt maiores curantis negligentia fieri solent.

✚ Aeger obsequens esse debet domesticis, medicoq; præcipue, qui falli nullo modo debet, occulta enim intemperantia, soli ægro nocumento est.

✚ Penuria inopum, uel potentum inobdientia a recte agendis medicos nonnunq̄ distrahit.

Prudentis medici est, insanabiles ac desperatos morbos non curare, Authore Gal. ne hominē occidisse, qui sorte sua interiturus erat existimetur.

Prudentis

Prudentis præterea medici est, eorum corporum
curā renuere, ex quorum cura facile potest infamiā
incurrere, ut infantium, prægnantium, oculorum
ægritudinem, lapilloq; laborantium. Fo. 81.

Anteq; morbum cures, mortis signa, si percipias,
ipsa prælagire oportet: pronosticatio enim incu-
pabilem reddit de morte medicum.

Quum morum malicia, humorū maliciam frequē-
ter insequatur, prauos succos purgantes, corpus &
animū sanant, obidq; aiunt medicinam, non solum
ipsa curare corpora, uerq; et spiritus, cum in tēperie
corporis, & animi quoq; sanitas simul consistat.

In cura ægritudinis nō dantis inducias, ut doloris
intensi colici, uel anginæ, expedit medicum prom-
ptum esse, solertemq; ac copiosum, in exhibendis
remedijs, gradatim unū post aliud sine intermissi-
one administrando. Multi enim faciendus est me-
dicus in remedijs præsentaneis copiosus.

Spes conualeſcentiæ, & quam habent patientes de
medico fiduciā, hos promptius ad salutē reducunt.

In morbi principio querere semper medelā tutius
est, quā tunc medicū uocare, cū naturā prostrauerit
ægritudo. Non ergo immerito principijs obstandū

Sero medicina paratur.

f iij

Quam

Ouid. de Reme.
Amo. lib. 1.

Quum mala per longas conualuere moras,

Multum interest ab initio quis recte curatus sit,
an perperam.

Satius est aliquibus membrū putridum auferre, q̄
morbi uehementia sinere reliquū corpus infici.

Bonū quoq; est medicum adire, q̄ ignauia morbo
arripi, & postea ipsum coacte accersire.

Vt is aquam a uicinis frustra sibi porrigi querit,
cuius tota iam domus accenditur igne. Sic lan/
guidus a medicis frustra petit auxilium, cuius om/
nimoda uirtus a morbo prostermitur.

¶ Oportet etiam agrotum de omnibus unde agri/
tudo nasci solet, tam exterioribus q̄ interioribus in/
quiri, & secundum potiorem partem iudicare.

Gloriosorum medicorum superbiam, & ad natura/
le multiloquium si sapias contemnas: nec te agri/
tudo interrogare per omnia pudeat, urina enim nisi mor/
bus intra uenas existat, fallax est.

¶ Nulla agritudo est, quæ non habeat opus inter/
rogare infirmum.

¶ Quum signa urinarum mendosa frequenter inue/
niantur

fruantur, qui ex solis ipsarum signis, ægris mederi . Fo. 82.
nituntur, multa incurrunt homicidia.

Præteritorum inquisitio, in morborum cognitione,
multum iuuat medicantes.

Nulli etiam credendum est studioſo medico, niſi
ætatis & probatoꝝ.

Interest medici, malignarum atq; incolumium me/
dicinarũ differentias ac uirtutes ſcire, ut maligna/
rum maliciam dum ijs expedit uti, interdum repri/
mere, uel interdũ remouere: aut incolumiũ bonita/
tẽ roborare, aut ad loca illis egẽtia ipſe dirigere ſciat.

Satius eſt, medico, & ægro ſalubrius, inter medi/
cinas, uera morborum perquirere remedia, q̃ inter
rerum nomina, ueram ipſarum inquirere dictiõẽ.
Nihil enim refert dicere Moſchum & Muſcum, id
quod noſtra ætate inter præcioſiſſima connumera/
tur odoramenta, & ſi proprie Muſcus uiride illud
eſt, quo per æſtatẽ in fluminibus lapides, in ſyluis
arbores plereq; uestiuntur, Arabicis medicis Vſinea
dicitur. Saccabrum aut Zuccharum. Piſtacia aut
Fiſtici, ſiue etiã dicas, Calamintha aut Calamen/
tum, Celidonium, Kelidonia, aut Celidonium, & id
genus alia multa, dummodo id ſit, quod medetur
oculis, aut ea res ſit, de qua contenditur.

Dicentium.

*Diffio est uos
cabulum sine
uerbum.*

Dicentium dictionem considerare non decet, sed
eorum mentem quæ in omnibus est una.

✚ Conuenit medicum efficacem esse in opere, non lo-
quacem, quia morbi non eloquentia & uocibus,
uerum rerum essentis & uiribus, curantur.

Vt asini pigritia, uerbere sollicitatur. Sic diuina pi-
etas, nostram corrigit negligentiam, ac uerberibus
angustiarum excitat, nam adiectio laboris incrementum
meritorum firmissimum (ne corruamus) munimentum est:

Omnes homines qui rationis iudicio funguntur,
ex ægrotatione secum reputare debent, quæ magni sit
æstimanda sanitas, exindeque sibi, suarumque ualitudini
scire probe consulere.

Vt hostem semel intro admissum, non facile expellas,
ita morbum receptum tua sponte, non poteris
cum uelis depellere.

Diuturnis morbis ægrotantes, qui sua inertia uel
tenacitate, morbos in uiscera serpere sinunt, sunt
sui metus homicidæ, talium enim mors non est medi-
cis imputanda.

Vitiosos succos, ob intemperantiam accumulanti-
bus, accidunt interdum morbi diuturni, a quibus
tota uita patientes se explicare nequeunt.

¶ Ut medicinarū uirtus corporibus conferat, scire Fo. 32.
expedit medico, membrorum positionem, & eorū
substantiam ac naturam, plasinationem, numerum
& magnitudinem, omnemq; quam habent ad inui/
cēm positionem.

¶ Bonæ intelligentiæ medicū esse oportet, ut suæ
mentis acumen, non modo in sciendis morbis, ue/
rum in sciendis locis, in quibus morbi fundantur,
operando exerceat.

¶ Aegrotantis pprietates nosse oportet, cuiq; ami/
ca, quæue inimica sint, intelligere.

¶ Multo plus prederit tibi, si pauca præcepta tuæ
arti necessaria seruaueris, et illa in promptu usu ha/
beas, q̃ si multa didiceris, & illa ad manū nō teneas.

¶ Medicamenta pauca tibi tenenda sunt, & ea solū
quorū iuamento, sepius expertus cōsidere possis,
totius enim multitudinis notitia incōprehensibilis
est, cum enim singula inquiredo uolueris discurs/
rere, multiplici sensuum diuersitate distractus, in
nullo poteris fidem adhibere.

¶ Quia quotidiano medicamentorū potu natura
uiciatur, qui hīs assuevere, q̃ citissime periclitari cer/
tum est. Ideo medicamenti uti, nisi in uehementi/
bus malis superuacuum est.

g   Modestus

¶ Modestus & sapiens medicus, nunq̃ ad dandā
pharmaciam, nisi cogēte necessitate properat, quū
& debilis, qua corpus non indiget, nocua sit.

¶ Quæ aut palā sunt, & in quibus omnes conueni
unt, & maxime quæ probasti, tene. Quæ uero in du
bio sunt, & in quibus dissentiant, omite. Illud uero
non debet nos commouere, quod in sapientum di
ctis habentur.

¶ Gloriosi, elati, de se niniū præsumentes, errore
manifesto, multos occidunt impudenter.

¶ Potens mederi simplicibus, composita medica
menta, frustra queres. Tutiusq; h̃s uti, quibus nul
lus error accidere potest.

¶ Ut histriones multa mentiūtur, ut a rudi plebe
cula pecuniam extrahere possent, ac multi falso
sibi medicorum nomen ascribētes, se facturos mi
racula iactitant, omnesq; morbos curare, ut ab æ
grotantibus, dolose ipsi ditari ualeant.

Quibusdam iuuerēcūdis in usu est, exigui momēti
morbū attollere, quo plus exide prætuisse uideāt.

¶ Aegrorū dolores, ac morbos, lucri causa prolon
gantes, nummorum exactores, atq; tortores cor
porum potius q̃ medici sunt dicendi.

Bonos

¶ Bonos medicos, non pecuniam, sed sanitatem Foi. 83.
ægroti querere.

¶ Ignari medici, ægorū uitam, cum fiducia susci-
pientes, atq; eos sua inscicia occidentes, uiarū gra-
fatoribus, homines iugulātibus uidētur deteriores.

¶ Occursus morbo nullus est, qui originē ignorat.

¶ Absq; morbi certa notitia, uix aut nunq̃ secure
& salubriter potest curare medicus.

¶ Si quis incognito morbo, aliquē a casu curauerit,
non sui muneris est, sed fortunæ potius.

¶ Quouis medo cures, dū ratione cures, recta est
curatio. Corpus autē curare & animum coinqui-
nare non decet.

¶ Cum morborū numerus quotidie inualeſcat,
ipſorum remedia adinueniri debent.

¶ Satiſ est anceps experiri auxilium, q̃ nullum.

¶ Dubia spes, certa desperatione est potior.

¶ Vbi plurimi concordant, & ratio attestatur, ac
experimentū comprobatur, illud ante oculos pone,
contrario uero contrarium.

g η Peregrina

¶ Peregrina remedia semper quetere, & præciosa duntaxat, impudentis est ostentationis.

¶ Medicina quæ tēperamēto uicina est, & odorifera, si cibus quoq; fieri potest, optimum est:

¶ Si poterit medicus medicari cum dieta absq; potione, prospera euenient.

¶ Quamuis par scientia sit, utiliorem tamen medicum esse scias amicum q̄ extraneum.

*Solidudo, mra,
ac mentis in-
quietudo, et
lique animi
passiones, di-
ligēter anse-
rende,*

¶ Periti medici, manū agrotantis non protinus ut ueniunt apprehendunt, sed primū hilari uultu resident, & si quis eius metus sit, sermone leni, sollicitudinē submouent. Nam & medici conspectus, ac alia multa, facile uenarum rationē turbant.

¶ Neq; ignorare medicū oportet, quæ sit ægri natura, humidum magis, an magis siccum corpus eius sit, ualidi nerui an infirmi, frequens ualetudo, an rara: eaq; cum est, uehemens esse soleat, an leuis, breuis, an longa.

¶ Medicus neq; in tenebris, neq; a capite ægri residere debet, sed in loco illustri, aduersus eum, ut omnes notas ex uultu prospiciat.

¶ Aliter acutis morbis medendum, aliter uetustis,
aliter

aliter increscētibus, aliter subsistentibus, aliter iam
ad sanitatem inclinātibz. Fo. 84.

¶ Natura repugnanter nihil medicus proficit.

¶ Medicus circa infirmū cōstitutus, sui sani qualitatē, & animi affectionē cognoscat, ea uero quæ illum nouerit amasse præ cæteris, aut concupiscere, ad memoriam reuocando conuenit laudare, & si licitum sit, ante oculos præsentare, aut se mox facile habiturum constanter promittere: & sic in eorum spe illum animare non desinat.

Dubie ualetudini assidere medicus debet, & uenas pulsū, uires sæpe pquirere, cæterasq; notas ispicere, qui & syderalis sciētia haud ignarus sit, necesse est.

¶ Ergo quæ bona sunt auguriā denunciare debet, si quid tamen malī minatur infirmitas, necessarijs tantum significare fas est.

¶ Facile securus est aliquis in his, quæ sæpe sine periculo, euasit.

Sæpe pertinacia iuuantis, corporis malum uincit.

¶ Dubias ualetudines, sine certa tamē desperatiōe suscipias, necessarijsq; indicare oportet, periclitantis in difficili rem esse: alioqui, ut si uicta ars malo fuerit, inquit, erit quædam

Sic Quemadmodū saepe cōtingit uel te ignorasse,
 aut errasse iudicio sit. Quia
 Non est in medico semper releuetur ut æger,
 Interdum docta plus ualeat arte malum.

Quid. de Ponto
 lib. I. ad Ruffi.

NOTA pro Phisicis glosam; in uerbo effectus, in. c. Nisi iam pridem, de Reo
 mentione, in antiquis, qua dicit Non est in medico. Et c. Et quandoq; est
 uitium materie, non artis. c. Propter sterilitatem, de loato et conducto.
 in dictis uiribus antiquis. Et. ff. ad. l. aquilam. l. si seruus. § Si aliam. Et
 inij. dls. Ephesij. Nec euentus mortalitatis medico qui diligens fuit, impu-
 tari debet. ff. de officio præsidi. l. illitas. § si aut. Et sufficiat diligentiam
 adhibere quam potest. xlvij. dis. c. ultimo, Et si negotium non habeat effe-
 ctum sufficiat si sit ualiter captum. ff. de nego. gestis. l. Sed an ultro. § i.

I. Corin. 1. 1. Laet non semper laborem sequatur effectus, nihilominus inuen labor ipso
 meritorius est apud Deū, iuxta illud. Red det Deus laborē sanctorū suorū.

Magni medici se quandoq; errasse simplicius
 confitetur, ne cæteri eodem errore, quo illi decepti
 sunt, decipiantur.

Si interrogatus semp uelociter respōdeas, dubi-
 tandus es. Quod enim inconsulto ac temere dictū,
 factumue sit, id pulchrum esse nequit; impræmedi-
 rati quoq; sermones, plurima leuitate, incuriaq; re-
 ferti, neq; unde sumendum exordium, neq; ubi ter-
 minandum facile suspiciantur. Præter alia delicta,
 quibus extemporarie dicendum est, hi ad immode-
 ratam quandam incidunt multiloquentiam. Con-
 siderata uero meditatio, sermonem e congrua ua-
 gari mensura non sinit.

Remedia

Te, **¶** Remedia naturæ munera nō ostendere, & in Fo. 85
arcanis habere non decet, perfidiæ atq; auaritiæ
crimine manifesto.

Qui ut gratiā, lucrūq; ac famā sibi uendicēt, dese/
rūt ægris (ut morbi interest) auxiliari, illosq; his de
causis subire mortē, apud Deū homicide reperiūt.

¶ Ad ægotū uocatus, cum morbum eiūsq; causam
agnoueris, spretis garrientium uerbis (ut tua inter/
est) ratione celeriter medicare.

¶ Discordantium medicorū turba, patientum mul/
tos ducit ad interitum, mutua autem ipsorum con/
uenientia, q̄ plurimos ad salutem reducit.

Malunt quidam uetulis assentire, ut illis morem
gerentes, ægris beniuoli uideantur, suaq; negligē/
tia, ipsis mortem oppetere, q̄ doctorū canones uir/
iliter imitando, eos a morbis, & a morte liberare.

¶ Verū tantis est nunc medicina erroribus inuo/
luta, ut nō modo pharmacopolis, rasoribusue, sed
etiam uetularum delramētis (adulationis gratia)
medici se obnoxios reddere compelluntur.

Si mali quidpiam ægris superuenerit (curantibus
medicis) garrientes uetula, & irrationabiles, medi/
corum errore, id fieri declamāt. Si uero quid boni,

illius immerito gloriam sibi ascribunt.

¶ Debita medicinarum ordinatio, nihil conducit ægro, si aromatarius medicinam uiciauerit: negliger, non iuxta medici præscripta, singula medici iussa exequendo.

¶ Oportet autem te infirmo salutem præmittere semper, neque unquam illum a spe deponere, & si ipse desperet. Complexio enim corporis, animi affectui semper inheret.

¶ Ignorari non oportet, quod non omnibus ægris eadem auxilia conueniunt.

¶ Quemadmodum tam uicia animi, quam figura corporis, ab aui, & a parentibus cadunt: ita quoque morbus diuturnus, & maxime si in principali membro fuerit.

¶ Mutare consuetudinem, nocuum & pessimum est, & maxime ueterem.

*Tempestiua
abstinentia so-
la medicatur.*

¶ Initia morborum primum famem, sitimque desiderant, neque ulla res magis adiuuat laborantem, quam tempestiua abstinentia.

¶ Ex consuetudine errantes, & si ex suis medicinarum ordinationibus, nouos indies committunt errores, tamen ob habitum a talibus discedere nequeunt.

¶ Qui

¶ Qui per uiarū compita dominos salutare nitun-
tur, garrētibusq; uetulis applaudere didicerūt, plus
honoris ac lucri sibi uendicant, q̄ qui Medicinæ se-
creta, toto uitæ decursu ad plenū ulq; rimantur.

Fo. 26.

¶ Vulgi Fama temeraria, multis errantibus, auda-
ciam necandi homines impune tribuit.

¶ Quibus plus auctoritatis est, his errandi quoq;
maior licentia conceditur.

¶ Medici corporalis non est, inuito patiente, ipsius
animales deponere passiones.

¶ Ad corporis quidē curam duplicem sciētiam hu-
mana excogitauit industria, Medicinam atq; Gym-
nasticam, quarum altera sanitatē, altera bonam
importat habitudinē. Animorum autē ægri-
tudinē, atq; languores sola est quæ curet, medeatq; Phi-
losophia. Per hanc enim & cum hac scire licet, quid
honestum, quid turpe, quid iustum, quid iniustum,
et summam, quid deligendū, quidue fugiendū sit.

Philosophia
commoda.

¶ Cum ex elementis quatuor constet omnis ho-
mo, omnium elementorum uirtutes, & ipsorum
qualitates, scire tenetur Medicus.

¶ Sola abstinentia sine ullo periculo, medetur.

h

¶ Optimum medicamentum est, opportune ci-
bus datus.

¶ Post facietatem, nihil est agendum.

¶ Si luctibrandum est, non post cibum id facere,
sed post coctionem facere oportet.

¶ Languor diurnus peregrinationibus, aut loci
mutatione fugatur.

¶ Quicquid ad salutē corporis referatur, a salute ani-
mæ hoc sumat exordium. Quod si morbus incur-
bilis fuerit, uirum sapiētem æquo illi animo fer-
re licebit, tanq̃ a Deo missum, qui nunq̃ percutit,
nisi ut sanet, & ideo castigat, quo nos meliores effi-
ciat. Quamobrem Dei uolūntati singula commit-
tamus semper, ut non quod ipsi cupimus præster,
sed quod ille nouit, neq; noxiū, neq; inutile fore.

¶ Prodest deniq; ægro in medendo, Spes, Fidesq;

¶ VTQVE in corporibus, sic in Imperio
grauissimus est morbus, qui a capite
diffunditur.

SANITATIS PRAESTANTIA.

PYRRHVM, qui Epirotis imperita/
 uit, quiq; post Alexandrum rei milita/
 ris prudentissimus est adiudicatus, fe/
 runt, ubi immolaturus templa inuise/
 ret, non Regni ampliorem modum, nō de hoste
 Victoriā præsigenē, neq; item gloriam illustrio/
 rem, aut diuitias, & id genus alia, quibus mortaliū
 pleriq; attoniti inhiant, Sed Sanitatē modo a Dñs
 comprecari solitum, Ceu parte hac bene cōstituta,
 prosperius cessura uiderentur omnia. Nam si toto
 sinu sese affundat Fortunæ afflatus, absit Vale/
 tudo recta, nullum illinc profluit emolumentum,
 quod iuuēt. Propterea Antiochum cognomento
 Sotera, prælio cū Galatis congressurum legimus,
 in quiete arbitratum, Alexandrum sibi assistere,
 monereq; ut prius q̄ in aciem milites produ/
 ceret, nō aliud proponeret illis signum
 q̄ uideret, id est bene ualere, quod
 cum is non neglexisset, no/
 bilem de hostibus Vi/
 ctoriā est as/
 secutus.

CONVENIADMODVM SANOS. AGERE
CONVENIAT.

*Aliphs un: tot
Aliphs un: tio.*

SANUS homo qui & bene ualet, & suæ spontis est nullis obligare se legibus debet, ac neq; medico, neq; alipta egere. Hunc oportet uarium habere uitæ genus, modo ruri esse, modo in urbe, sapiusq; in agro, nauigare, uenari, quiescere interdum, sed frequentius se exercere. Siquidem ignauia corpus hebetat, labor firmat, illa maturam senectutem, hic longam adolescentiam reddit. Prodest etiã interdum aquis frigidis uti, modo ungi, modo id ipsum negligere, nullum cibi genus fugere, quò populus utatur, interdum in conuiuio esse, interdum ab eo se retrahere, modo plus iusto, modo non amplius assumere. Bis die potius q̃ semel cibum capere, & semper tantum, quantum concoquat. Par esse uitii stomacho famelico cibum denegare, repletoq; & fastidienti ipsum offerre: primum, stomachũ malis replet humoribus: secundum, uero, & plenitudinẽ, & oppilationẽ, putrefactionemq; abscessus, & lepram, ipsamq; febrem (& id genus, alios affectus) inducit. SOMNVS diurnus, nisi qnq; obseruentur cõditiones, nocius est. Prima, ut talis somnus consuetus sit. Item, non mox post cibum, non depressio capite, nõ longus, & ex quo nõ sit repentina expergefactio. EXERCITIVM ante assumptũ cibum commode sit, alio prius cõmunibus excrementis exonerata. Cibo uero assumpto, uel sedendo quiescere

*Alic. 3. primi
Canons de Re
gimine eius.
quod comeditur
et bibitur.*

do quiescere, uel erigi stādo, conuenit: aut parum deambulare uile est, quo in fundum stomachi cibus perueniat. Verum post magna exercitia parū quiescere anteaq̃ sumetur cibus est operæ precium, ociosos parum exercitari, multum ad tuendam sanitatem conducit, quo sopitus naturalis calor excitetur. ANIMI motus, quantum fieri potest moderandi, præsertim ira, Maioresq̃ curæ & cogitationes sunt post cibum abigende. Gaudium & Letitia, in tuenda ac conseruanda bona corporis ualitudine plurimum conferunt, omnibus tamen in rebus modo admodum obseruato.

PETRVS VEDELICIVS OBORNICEN.

Candido Lectori S.D.

ERRATA, quæ ob typographi incuriam inciderunt, candide lector, nō adnotaui, sed ea consulto prætermisi, ratus perfacilia cognitur, & tolerabilia, ut operam sibi, uel mediocriter possit eruditus in eo præstare: uix enim humanum existimo, ita rem hanc chalcographicam administrare, ut nihil committas erroris, q̃ ad eam uix Argi ipsius oculi sufficerent, nedum unus atq̃ alterius hominis: quanq̃ si studiose hunc librum cū cæteris conferas, in multis locis emendatum inuenies. His paucis uale, meumq̃ laborem æqui boniq̃ consule.

¶ Soli Deo, Honor & Gloria.

Dat Galenus opes, & sanctio Iustiniana,
Ex alijs paleas, ex istis collige grana.

¶ Hoc dicit Gale, in verbo, diffusum. §. Nos uero, in premissis Digestum.

Qui ducis uultus, & non uides ista libenter,
Omnibus inuideas Lūide nemo tibi.

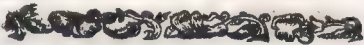

¶ Chartarum Indicis series.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R
S T V | X Y Z a b c d e f g h. omnes duerni.

Absolutum est hoc opus Typis & impensa Hie-
ronymi Victoris fidelissimi Chalcographi.
Cracouiz in platea Hospitalis, anno a
partu Virginis. M. D. XXXII.
Mense Augusto.

SVDORE
VIRTV.

VIRTVS.
TE HO.
NOS.

